

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Revista Veteranilor din Serviciile Române de Informații

Anul II / Nr.6 / Martie 2011

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

Consiliul editorial

Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

Acad. Dinu C. Giurescu

Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

Col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR – SRI

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

Colegiul de redacție

Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu

Gl. bg. (r) Adrian Bărbulescu

Paul Carpen

Col. (r) Aurel V. David

Col. (r) Hagop Hairabetian

Gl. bg. (r) Maria Ilie (secretar de redacție)

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

Gl. bg. (r). Cristian Troncotă (redactor șef)

©ACMRR-SRI

București 2011

ISSN 2067-2896

Tel: 021-2119957

Contact: acmrr.bucuresti@acmrr.ro

Opiniile și punctele de vedere exprimate în cuprinsul revistei pot să nu corespundă cu cele ale ACMRR-SRI. Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora.

Reproducerea în orice formă a conținutului acestei publicații este permisă numai cu acordul prealabil al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

C U P R I N S

EDITORIAL

- O discuție amicală cu Filip Teodorescu 5
Paul Carpen
- Apel..... 10
- SRI, autoritate în *intelligence*-ul modern 13
Gl. mr.(r) Dumitru Bădescu
Dr. ist. Tiberiu Tănase

Istorie trăită : Trădare și trădători

rubrică realizată de **Paul Carpen**

- Între dragostea de țară și trădarea de țară..... 19
Dr. Aurel V. David
- Istorie și literatură: Golia ticălosul..... 25
Hagop Hairabetian, Paul Carpen
- Despre unii trădători care i-au servit pe sovietici..... 27
Prof. univ. dr. Cristian Troncotă
- Din culisele unui caz de trădare..... 37
  - Arestarea lui Mircea Răceanu..... 38
Col. (r) Gheorghe Manea
  - Mircea Răceanu în anchetă..... 43
Col. (r) Gheorghe Cotoman
  - Repere juridice ale cazului..... 49
Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu
- Slugă la doi stăpâni..... 51
Col. (r) Constantin Banciu
- Cazul „Pantera”..... 55
Prof. univ. dr. Cristian Troncotă, Paul Carpen
- Neguțătorii de tehnică modernă și secrete – interviu
cu col. (r) Ion Curte 59
Paul Carpen
- Prietenul cu mănuși albe..... 63
Hagop Hairabetian
- Simplă prostie sau trădare? – La Baia Mare diversiunea nu a reușit.... 67
Col. (r) Gheorghe Iliescu

Din istoria serviciilor de informații

- Școala de spionaj din Anvers..... 71
Col. (r) Liviu Găitan
- Mihail Moruzov, părintele serviciilor secrete române..... 75
Paul Carpen
- Maeștri ai activității de informații: Joseph Fouché..... 81
Paul Carpen

Atitudini și opinii

- Cum se pedepsește trădarea?..... 87
Cristian Troncotă, Paul Carpen
- Despre Tökes Laszlo..... 93
Col. (r) Radu Tinu
- Mituri mincinoase (I)..... 97
Gl.bg. (r) Vasile Mălureanu
- Citind o carte despre trădare..... 103
Paul Carpen

Cultura de securitate

- Cunoaștere și manipulare..... 109
Paul Carpen
- Cultura – bază a securității individuale și colective..... 114
Nicolae Spătaru-Sporiș
- Noi apariții în literatura de specialitate..... 117
Dr. ist. Tiberiu Tănase, Maria Ilie

Din viața și activitatea ACMRR-SRI

- „Vitrării – Lumini și umbre” – prezență și ecouri..... 125
- Prezenți în viața și cultura cetății 127
Maria Ilie
- Activități recente ale Asociației..... 130
Col. (r) Gheorghe Trifu

Continuăm în acest număr prezentarea unora din lucrările pictorului MIHAIL GAVRIL, inspirate de spiritul sărbătorilor de primăvară din Bucovina natală. Mulțumim pictorului pentru amabilitatea de a ni le fi pus la dispoziție.

EDITORIAL

O DISCUȚIE AMICALĂ CU FILIP TEODORESCU

Paul Carpen: Domnule președinte, aș dori să intrăm direct în subiectul acestei întrevederi. Îmi permit să reamintesc că la întâlnirea precedentă ați promis că veți răspunde invitației de a avea un nou dialog deschis referitor la orientarea revistei *VITRALII – lumini și umbre* privind cele mai stringente probleme ale momentului din punct de vedere redacțional. Putem avea această discuție astăzi?

Filip Teodorescu: Știți că sunt un om de onoare. Atunci când mă angajez să întreprind ceva, fac tot posibilul pentru a respecta promisiunea făcută. Deci, nu e nici o problemă. Continuăm discuția în aceeași manieră deschisă, cu întrebări și de o parte și de alta, așa după cum am convenit.

Paul Carpen: Voi începe cu o constatare: reacțiile cititorilor la materialele publicate în revistă sunt deosebit de încurajatoare pentru noi, cei care o alcătuim. La fel și cronicile sau recenziile apărute în presă. Iar faptul că publicații de prestigiu preiau articole publicate de noi nu poate decât să ne confirme că mergem pe un drum bun, că mergem pe propriul nostru drum, că în peisajul presei actuale suntem altceva și, de aceea, suntem interesați.

Filip Teodorescu: Să nu uităm însă nici o clipă că în domeniul acesta, ca și în altele de altfel, este mai greu să te menții decât să te afirmi. Să nu uităm, de asemenea, că noi avem în spate memoria a sute și mii de veterani ai serviciilor de informații, care ne ajută să descălcim niște ște care au fost încurcate, de cele mai multe ori intenționat, de către cei interesați în ascunderea adevărului, de către cei care urmăresc interese obscure, de regulă opuse interesului național.

Paul Carpen: Pornind de la această sintagmă „interesul național”, țin să relev următoarele: citind materialele publicate în presă în legătură cu serviciile secrete, cu activitatea de informații în general, nu poți să nu fii surprins de șirul de erori, de numeroasele interpretări aiuritoare, de încercările pe care unii mânuitori ai condeiului le-au făcut și le fac pentru a denigra, pentru a dezavua, pentru a împinge în derizoriu această activitate și, implicit, pe cei care i s-au dedicat în trecut sau care o practică în prezent. Crezând că servesc scopuri politice înalte, câțiva ziariști – unii dintre ei altminteri foarte

talentați – au săpat ani în șir la temelia interesului național, contribuind la slăbirea unuia dintre componentele de apărare imunitară a organismului social.

Filip Teodorescu: Și mai este ceva. Pe un alt plan, trebuie să acceptăm ca pe o realitate faptul că românul de rând dispune de cunoștințe privind activitatea de informații și de contrainformații la un nivel cu mult inferior celui pe care îl dețin persoane aflate pe poziții sociale similare în țările occidentale. Situația este, din păcate, aceeași și în cazul unora dintre politicienii sau formatorii de opinie din România.

Lipsa unei minime culturi în domeniu a permis ca unii dintre conaționalii noștri să poată fi induși în eroare, să poată fi manipulați, să poată fi dirijați către scopuri care le sunt străine sau care, uneori, sunt de-a dreptul contrare propriilor lor interese. Nimic extraordinar în aceasta. Este evident că atâta timp cât sunt privați de cunoștințe minime în domeniu, oamenii pot fi ușor înșelați, pot fi dirijați după voia celor care dețin informații și stăpânesc arta manipulării.

Dovada cea mai la îndemână a unei manipulări de mari proporții o reprezintă diversiunea „securiști-teroriști” care în decembrie 1989 a avut consecințe tragice, dar a cărei găunoșenie devine tot mai evidentă cu fiecare lucrare istorică serioasă publicată. Această diversiune, din păcate, încă mai reverberează, fiind revitalizată periodic la îndemnul, de regulă discret, dar alteori de-a dreptul fățiș, al unor persoane interesate în ascunderea adevărului.

Paul Carpen: Aveți dreptate. Lozinca aceasta fantasmagorică și-a cam pierdut forța, nu mai are credibilitate. Ea a lăsat însă urme adânci în mentalul colectiv. Îmi permiteți un singur exemplu: dacă îi spui cuiva „țigan” se consideră că l-ai jignit. În schimb, chiar și oameni cu pretenții – oameni politici, formatori de opinie – folosesc uneori, cu sens periorativ, termeni precum „securist” sau „manieră securistă”. Și asta la două decenii după desființarea Securității.

Filip Teodorescu: Nu știu cum ar fi bine: să intervenim sau să îi lăsăm să se compromită singuri. Cred însă că putem găsi o explicație a acestei stări de fapt.

Este bine cunoscut că regimurile dictatoriale au tendința de a folosi serviciile secrete și ca pe o amenințare, ca pe o sperietoare pentru populație. Necunoașterea generează neîncredere, generează teamă. Sub acest aspect, regimul existent în România până în 1990 nu a făcut excepție de la regulă. Așa după cum un părinte lipsit de tact își amenință odrasla cu un „bau-bau” răsărit din tenebre, tot astfel și românii erau amenințați cu o instituție – Securitatea –

înconjurată de cețuri de nepătruns, din care erau lăsate să iasă la iveală, de regulă sub formă de zvon, date înșelătoare despre dimensiunile uriașe și însușirile înspăimântătoare ale instituției.

Tocmai de aceea revista noastră *VITRALII – lumini și umbre* și-a propus, programatic, să extindă volumul de cunoștințe al cititorilor săi cu privire la activitatea de informații, să contribuie la dezvoltarea culturii de securitate a populației. O sarcină copleșitoare, la îndeplinirea căreia nu suntem însă singuri. Chiar dacă posibilitățile noastre sunt relativ limitate, avem convingerea că milităm pentru o cauză dreaptă și orice strădanie care se adaugă la efortul general depus pe această linie este binevenită.

Am arătat – și vom continua să subliniem – că fiecare țară din lume deține servicii de informații și de securitate, iar aceste servicii reprezintă un segment esențial al realității cotidiene. Am explicat – și vom continua să arătăm – că mijloacele și metodele acestei activități sunt în linii mari aceleași în toate țările, diferențele apărând doar în funcție de perioada istorică, de nivelul de înzestrare tehnică generală, de tradițiile ori specificitățile zonei etc.

Paul Carpen: Aș adăuga încă un aspect. Este un adevăr elementar, care trebuie însă repetat mereu, acela că în țările democratice serviciile de informații sunt înconjurate de simpatia populației. Munca de informații nu este o îndeletnicire rușinoasă, iar cei care se străduiesc, în țara noastră, să strecoare o astfel de idee în mințile oamenilor comit o eroare. Așa-zisele „deconspirări”, demascări sau dezvăluiri (motivate în bună măsură de interese personale) se vor răzbuna în timp.

Aș vrea să îi invităm pe cititorii noștri să se uite mai atent în jur, să privească la țările care sunt prezentate drept modele demne de urmat în ce privește activitatea serviciilor secrete. Ce vor observa? În primul rând, atenția și respectul cu care sunt înconjurate aceste servicii. O asemenea atitudine pozitivă face posibilă legătura firească, în ambele sensuri, între populație și lucrătorii de informații. În state precum Israel, Marea Britanie, SUA, a avea un membru al familiei în serviciul secret este un motiv de mândrie.

De asemenea, în decursul vremii, s-a dovedit că prestigiul dobândit în activitatea informativă le-a permis mai multor lideri din serviciile secrete să intre în politică, să obțină aderența alegătorilor și să se înalțe până la cele mai înalte funcții de conducere a statului. Exemplele oferite în acest sens de SUA, Rusia sau Israel sunt cele mai bine cunoscute.

Filip Teodorescu: Văzând cu câtă ușurință sunt unii gata să creadă că lumea începe o dată cu ei și cu scrierile lor, am hotărât să lărgim puțin paleta mijloacelor de exprimare din revistă și să le oferim cititorilor noștri și unele exemple din istorie. Prezentând personalități ale muncii de informații, le oferim celor interesați posibilitatea să remarce cât de vechi sunt unele practici; prezentând erorile și abuzurile comise de unele servicii de informații, arătăm că aceste erori pot apărea și la „case mari”; prezentând acțiuni trecute ale SSI și ale Securității române încercăm să contribuim la eliminarea atmosferei de ură, de neîncredere, de blamare *in corpore* a trecutului acestei țări și al instituțiilor sale. Făcând toate acestea vom căuta să ne abținem, pe mai departe, de la orice polemică directă cu vreun autor sau vreo publicație.

În colegiul de redacție am hotărât să ne referim mai pe larg, în acest număr 6 al revistei noastre, *Vitralii*, la trădarea de țară. O facem pentru că în jurul nostru circulă pe această temă tot felul de mistificări, de aiureli. Nu le vom putea limpezi noi pe toate, dar un început tot trebuie făcut. Ce să mai înțeleagă tinerii din lumea aceasta în care trăim, când văd că un om care a furnizat date secrete unui serviciu de informații străin și a fost condamnat în justiție pentru aceasta, este mai apoi decorat de președintele Iliescu? Ce să înțeleagă ei atunci când iau notă că în vreme ce activitatea acestui om și a altora asemenea lui nu este dezavuată, un cu totul alt etalon este adoptat, la cu totul alte criterii de apreciere se recurge atunci când se discută activitatea de informare pusă în slujba serviciilor legal constituite ale țării noastre? Activitate care este pur și simplu blamată, desconsiderată, calificată drept demnă de dispreț.

Trădarea de țară este un comportament complex și, repet, nu ne propunem altceva decât să deschidem o discuție pe această temă. Câteva elemente sunt însă, după părerea mea clare: trădarea de țară nu poate fi apreciată, nu poate fi calificată, în afara normelor juridice, etice, sociale care guvernează societatea la momentul producerii ei.

Altceva: un trădător de țară rămâne un trădător. *Qui a bu boira*, spun francezii. Schimbarea contextului nu modifică esența faptelor sale. Românii nu-i vor considera niciodată eroi, sunt convinși de aceasta, nici pe cei care înainte de 1989 furnizau informații sovieticilor, nici pe cei care le furnizau americanilor.

Și ca să aleg un exemplu care îmi este mai la îndemână, având în vedere compartimentul în care am lucrat, este o aberație să califici drept

vinovată activitatea ofițerului de contraspionaj sau a colaboratorilor lui, înainte de 1989, activitate îndreptată împotriva celor care subminau statul român.

Sunt convins că viața îmi va da dreptate.

Paul Carpen: Domnule președinte, vă propun să abordăm un ultim subiect. Am avut onoarea de a mă afla alături de dumneavoastră și de profesorul Troncotă la întâlnirile pe care Asociația le-a organizat la Râmnicu Vâlcea și la Sibiu cu oameni de cultură, cu reprezentanți ai societății civile, ai media. Am fost impresionat de setea de cunoaștere a participanților, de profunzimea unor luări de cuvânt... M-a impresionat faptul că sălile s-au dovedit neîncăpătoare pentru numărul mare al celor ce doreau să fie prezenți. La Râmnicu Vâlcea, oamenii au rămas în hol și au ținut ușile sălii de conferințe deschise ca să poată asculta prelegerile, iar la Sibiu cel puțin o sută de studenți nu au mai avut loc pe scaune, în aula Universității româno-germane, dar au rămas neclintiți, în picioare, de-a lungul pereților, vreme de două ore și ceva cât au durat expunerile. Alături de atitudinea corectă, prietenoasă, obiectivă a mijloacelor media care au relatat în legătură cu evenimentele, cred că această sete de adevăr reflectă adâncirea unei reorientări în ce privește evaluarea istoriei noastre recente.

Filip Teodorescu: La fel au stat lucrurile și la Iași, unde dumneavoastră nu ați fost prezent. La fel ar sta lucrurile, sunt convins, oriunde ne vom duce cu inima deschisă, cu sinceritate, să le spunem oamenilor ceea ce li se ascunde de mai bine de două decenii. S-a declanșat un proces complex, cu un *feed-back* extrem de activ: prin revistă oferim cititorilor noștri date noi, interesante; aflându-le, oamenii ne cer să le oferim și mai mult; stimulându-ne pe noi, ei își stimulează propria gândire, propria curiozitate; ei urcă treptele spre Adevăr și ne determină să construim mereu alte și alte trepte.

Reușita acțiunilor de la Sibiu, Vâlcea, Iași nu ar fi fost însă posibilă fără strădaniile colegilor noștri care conduc aceste sucursale ale Asociației: gl. bg. (r) Nichifor Ignat, col. (r) Grigore Predișor, col. (r) Mihai Constantinescu

Paul Carpen: Poate greșesc, însă alături de dâșii, în sucursalele respective, ca și la București, de altfel, nu există o masă largă de membri la fel de activi, de răzbatători, de interesați în apărarea demnității și onoarei lor, așa cum prevede Statutul Asociației.

Filip Teodorescu: Nu greșiți. Acestor membri le adresez apelul ce urmează.

Stimați colegi,

Ultima perioadă, de un an și jumătate, mi-a permis să cunosc mai îndeaproape viața Asociației, a membrilor ei, mai ales a celor răspândiți pe teritoriul țării. Am văzut multe lucruri pe care nu le ștusem. Cele mai multe m-au bucurat, dar au fost și altele, care mai degrabă m-au întristat. Din toată această paletă largă de impresii, de simțăminte, mă voi referi la unul singur. Iată despre ce este vorba:

Asociația noastră există, trăiește prin membrii săi, primește energie de la membrii săi. Fără aceștia ea nu are, evident, rațiune de a fi, nu poate exista.

Privind totalitatea membrilor noștri ca pe un ansamblu funcțional, imaginea pe care o obținem este una polarizată: la o extremă, câțiva oameni inimoși se zbat, se străduiesc în fel și chip pentru a asigura afirmarea sucursalei pe care o conduc sau din care fac parte, pentru a asigura îndeplinirea prevederilor din statutul nostru.

De cealaltă parte, se află membri care au alunecat într-o pasivitate inexplicabilă. Oameni care au condus colective, care au organizat acțiuni complexe par a fi doborâți. Și, cu siguranță, nu doar de vârstă, nu doar de boli. Ceea ce pare a fi afectat la dâșii este psihicul, dorința de a fi activ, dorința de a face ceva. Să fie acesta rezultatul celor peste două decenii de propagandă mincinoasă dusă împotriva lor? Să fi ajuns până și dâșii să creadă ceea ce pe nedrept li se pune în seamă? Cum este posibil ca oameni care au stat drepti în calea multor furtuni să-și plece acum fruntea în pământ cu atâta ușurință? Cum este posibil ca ei să își caute cotloane în care să se furișeze pentru a se adăposti din calea noilor agresiuni? Cum pot ei să negligeze soarta celorlalți crezând că ar putea mai ușor să-și pună la adăpost propria persoană?

Nu demult, la televizor era citată o scriere a unui german datând din perioada ascensiunii nazismului. Citez cu aproximație ce scria acel om: „*Când au venit să-i ridice pe evrei, am întors privirea în cealaltă parte spunând-mi că eu nu sunt evreu. Apoi i-au luat pe comuniști. Din nou nu m-am amestecat, pentru că eu nu eram comunist. Apoi i-au luat pe socialiști și pe liderii de sindicat. Nu m-a interesat, pentru că nu eram nici una, nici cealaltă. Apoi au venit să mă ia pe mine. Și nu mai era nimeni care să mă apere...*”

Ideea care se ascunde în spatele acestui text este nevoia de solidaritate, conștientizarea a ceea ce se numește comunitate de interese, apartenență la aceeași comunitate.

Vedem cu toții confruntări sportive. Multe dintre ele se produc între echipe sau individualități de forțe aproximativ egale. Și observăm că acela care

intră pe teren, care urcă pe ring sau care se prezintă la linia de start cu atitudine de învins, acela pierde întotdeauna. De aceea, dragi colegi, priviți cu mai mult curaj, cu mai multă demnitate în fața dumneavoastră! Nu vă cantonați existența în preocupări mărunte, nu legați calitatea dumneavoastră de membru al acestei Asociații de aspecte secundare, ci de prevederile Statutului nostru. Iar acolo, la loc de frunte, se află apărarea demnității și a onoarei noastre. Știți bine cum se spune: „Decât o viață în genunchi, mai bine o moarte în picioare!”

Când eram în detenție, apăreau din când în când niște „binevoitori” care ne șopteau: „La noapte este posibil să vă împuște” sau „Gata. S-a hotărât. Vă termină”. În aceste condiții am scris un memoriu președintelui țării în care am spus că suntem gata să murim dacă interesele țării o cer, și o vom face cu demnitate. Dar să ni se spună care sunt acele interese. Bineînțeles că domnul președinte nu s-a obosit să ia atitudine, deși am confirmarea că a văzut acel memoriu.

Ceea ce țin să subliniez este că nu am cerut îndurare pentru culpe inexistente, cum era aceea de „genocid”. Atunci, niște procurori care erau înfricoșați de schimbare pentru că, probabil, se știau vinovați de multe, căutau să se spele de păcate prin slugărnicie, punând în cărca noastră atâtea grozăvii. Nu văd de ce unii dintre dumneavoastră trebuie să se simtă astăzi vinovați. Cine a încălcat legea, acela să răspundă! Iar cine nu a comis nici o crimă, nici o infracțiune, acela să simtă liber!

Nu trebuie să vă sperie nici mizeriile pe care le produce acel CNSAS bugetivor care, prin acțiunile sale, tolerate de clasa politică alcătuită după decembrie 1989, a creat și creează disensiuni, stârnește ură și vrajbă între români.

Cu ce ajută această instituție propășirea României, atâta vreme cât scopul urmărit de ea nu este demascarea trădătorilor de țară, ci a celor care au făcut parte din sistemul imunitar al țării, slujindu-și Patria indiferent de forța politică aflată la conducere într-un moment sau altul? Dacă CNSAS și cei care îl folosesc sunt animați de dorința de a face bine României, atunci să demaște și să ia atitudine față de conducerea politică de atunci, cea care a emis acte cu putere de lege al căror conținut este criticabil. Este lipsit de logică să acuzi instrumentul de care se folosește puterea politică pentru a-și impune voința, pentru că nu acest instrument a produs legi, nici atunci, așa după cum nu produce nici astăzi.

Când, în discuții ocazionale, am mai abordat problema pasivității, unii colegi mi-au spus: „Ce pot să fac eu? Eu nu am nici o putere!” Să ne fie clar: Nimeni nu va veni să vă spună: ”Faceți asta sau nu o faceți pe cealaltă!” Fiecare știe cel mai bine ce poate face pentru a demonta minciuna, pentru a ne apăra prestigiul, demnitatea, onoarea.

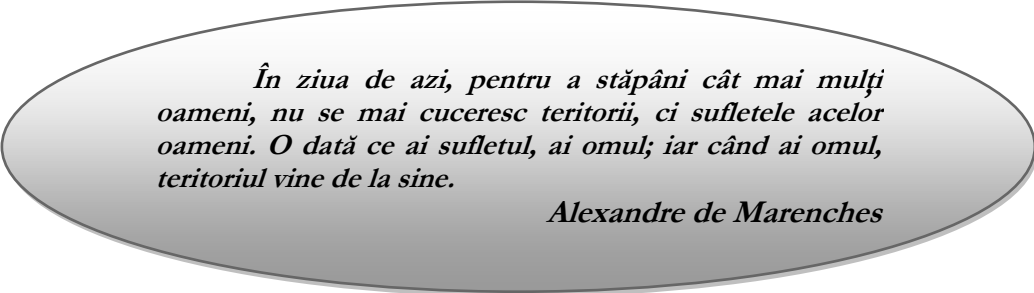
Ne amintim cum președintele Kennedy a declarat conaționalilor săi: „Înainte de a întreba ce poate face țara pentru voi, gândiți-vă ce puteți voi face pentru țară!” În spiritul aceluiași principiu, ar trebui, poate, să ne gândim fiecare dintre noi ce putem face pentru Asociația noastră. Iar noi, ca Asociație, vă asigurăm, acționăm cum putem mai bine pentru a apăra interesele membrilor noștri.

Se impune o ultimă precizare. Revista noastră are numele de **Vitralii – Lumini și umbre**. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că recunoaștem existența unor umbre. Pe care le cunoaștem mai bine decât alții din afară. Umbre mai vechi sau mai noi. Cum ar fi, dintre cele mai recente, graba cu care unii au scos dosare de urmărire informativă din fișete și au dat fuga, cu ele în mână, la noii stăpâni ai vremii. Cum ar fi tăcerea inexplicabilă în care se complac mulți dintre aceia care ar avea ceva de spus întru apărarea adevărului. Cum ar fi, dimpotrivă, vorbăria goală în care se lasă atrași unii colegi, care rostesc enormități în fața camerelor de luat vederi.

Ne întrebăm de ce este nevoie să se lepede unii cu atâta ușurință și atât de gălăgios de instituția Securității, de ce consideră unii că „au rupt-o cu trecutul” de parcă ar fi trebuit să se vindece de o boală rușinoasă.

Sunt destui cei care ne vor răul. Și ei fac aceasta nu întotdeauna din rea voință, ci și din ignoranță, din necunoașterea adevărului. Adevăr care continuă să fie mistificat, continuându-se, pe alte paliere, diversiunea începută în 22 decembrie 1989. Haideți să prezentăm cu claritate și cu onestitate acest adevăr, să arătăm deschis cine am fost și suntem, care ne sunt faptele.

Sunt convins că putem veni cu fruntea sus la judecata Istoriei.

În ziua de azi, pentru a stăpâni cât mai mulți oameni, nu se mai cuceresc teritorii, ci sufletele acelor oameni. O dată ce ai sufletul, ai omul; iar când ai omul, teritoriul vine de la sine.

Alexandre de Marenches

SRI – AUTORITATE ÎN INTELLIGENCE-UL MODERN

„Serviciul a devenit mai competitiv în apărarea intereselor de securitate a României ca urmare a perfecționării sistemului de analiză și sinteză a informațiilor, pe fondul dublării riscurilor asimetrice.”

Ambasador George Cristian Maior, Director al SRI

O dată cu venirea la putere a noului regim în decembrie 1989, Securitatea a fost desființată, iar atribuțiile sale au fost repartizate mai multor servicii de informații și de securitate.

Prin trecerea Departamentului Securității Statului în subordinea Armatei și, ulterior, desființarea acestuia, sistemul informativ al statului român a trecut exclusiv în sarcina Ministerului Apărării Naționale.

În perioada ianuarie-martie 1990, au fost elaborate mai multe variante de reorganizare a noului serviciu de informații. Dar, ca și în alte perioade din istoria României, conducerea militară a serviciului a reușit o rezolvare minimală, cu prețuri mari, în ceea ce privește conservarea profesionalismului real și, fără a se trece, efectiv, la activitatea de informații stringent necesară în acele momente.

O multitudine de evenimente au surprins noua putere, consensul inițial al forțelor politice s-a degradat rapid, disputele stradale violente au luat locul dialogului, iar statul român a fost lipsit în bună măsură de informațiile care vizau noile amenințări la adresa siguranței naționale.

Înființarea Serviciului Român de Informații

Serviciul Român de Informații (SRI) a fost înființat ca autoritate administrativă autonomă a statului român în baza *Decretului nr. 181 al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională din 26 martie 1990*, cu competență materială în interiorul țării privind obținerea, verificarea și valorificarea informațiilor referitoare la amenințările interne și externe la adresa siguranței naționale.

La 8 aprilie 1990, Parlamentul provizoriu român ratifică decretul prezidențial 181 din 26 martie 1990 și înființează astfel un nou serviciu de

securitate „fundamental diferit de ceea ce a fost Securitatea (...) Fără a exercita rolul de instituție opresivă (...) și care nu are dreptul de a reține persoane”

Ion Iliescu, președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale și viitor președinte al țării, referindu-se într-o declarație publică la noul serviciu, îl caracteriza astfel: *„o instituție modernă, care a fost structurată după analiza modelelor unor astfel de servicii din țările cu tradiție democratică: Statele Unite ale Americii, Canada și principalele țări europene”*.

Misiuni noi pentru noul serviciu de intelligence

Serviciul Român de Informații acționează pentru *obținerea de date și informații referitoare la activitatea serviciilor de spionaj și a organizațiilor extremist-teroriste îndreptate împotriva României, precum și cu privire la intențiile sau acțiunile de diversiune și atentat, subminare a economiei naționale ori destabilizare a ordinii de drept*.

Totodată, Serviciul Român de Informații asigură păstrarea secretului de stat și acționează pentru prevenirea scurgerii de date și informații nedestinate publicității.

Conducerea Serviciului Român de Informații este asigurată de *un director, cu rang de ministru, numit prin decret, funcția neputând fi deținută de ofițeri activi (art. 4)*.

La 4 aprilie, în structura SRI a fost încorporată unitatea specială de luptă antiteroristă, care la 1 iulie 1990, s-a transformat în *Brigada Antiteroristă*.

La 25 aprilie 1990, în fața a peste 100 de jurnaliști, directorul Serviciului Român de Informații face o serie de precizări menite să răspundă îngrijorărilor legitime ale presei și opiniei publice, menționând misiunile noului serviciu: *„contracurarea spionajului, a terorismului internațional, a extremismelor de stânga sau de dreapta, prevenirea acțiunilor destabilizatoare, de orice fel, în raport cu ordinea constituțională ce va fi stabilită de Parlament”*.

Statul de drept a început să funcționeze prin constituirea, în condiții extrem de complexe, a cadrului instituțional și normativ adecvat unei societăți aflate în tranziție spre democrație. În acest context, la 22 noiembrie 1990, directorul Serviciului Român de Informații, Virgil Măgureanu, a prezentat în

fața Parlamentului *un raport în legătură cu structurile, specificul și activitatea Serviciului.*

Raportul a răspuns principalelor probleme de interes public, abordând următoarele subiecte: *Situația dosarele fostei Securități; Personalul Serviciului Român de Informații; Serviciul Român de Informații nu efectuează interceptări, ascultări și controlul corespondenței; Serviciul Român de Informații apără statul de drept; Legalitatea activității Serviciului Român de Informații; Activitatea serviciilor străine de spionaj; Evenimentele din iunie 1990; Transparența Serviciului Român de Informații.*

Evoluțiile Serviciului Român de Informații au fost graduale, sincronizate temporal cu modificările aduse atât sistemului de norme juridice generale și speciale, în virtutea cărora funcționează, cât și structurii sistemului autorităților publice în care este integrat.

Transformări și reforme spre un serviciu de *intelligence* modern

După adoptarea mult așteptatului cadru legislativ general materializat prin apariția Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României și a Legii nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, s-a putut demara dificilul proces de transformare, reformă și modernizare a SRI. Entuziasmul tinerei instituții avea să se lovească însă de multe obstacole. Cel puțin trei dintre acestea le apreciem ca fiind majore în contextul acelor vremuri. Primul și cel mai important obstacol era acela că însăși societatea românească se afla la începutul lungului drum al dezvoltării statului de drept, democratic și social, al înființării și consolidării instituțiilor fundamentale ale unui regim democratic.

În al doilea rând, noua instituție de informații pentru securitatea națională era nevoită să învețe rapid și să adopte imediat reguli de acțiune specifice unei societăți democratice, în care procedurile, tehnicile, metodele și mijloacele folosite în operațiunile de informații trebuia să respecte întrutotul drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor.

Al treilea obstacol major era generat de schimbarea radicală a mediului internațional de securitate, consecință directă a transformărilor profunde intervenite în configurația geopolitică a lumii, dar mai ales a Europei anilor începutului deceniului zece al secolului trecut.

În contextul menționat și în baza reglementărilor existente, în anul 1993 a fost adoptat primul Regulament de funcționare a SRI, pentru elaborarea căruia s-a construit baza conceptuală a activității de informații, au fost emise reglementări ale activității informativ-operative compatibile cu principiile și normele general-valabile în practica serviciilor din state democratice și s-au stabilit obiectivele majore pentru realizarea siguranței naționale.

În următorii patru ani au fost operate mai multe schimbări în concepția de acțiune, modificări structural-funcționale și s-a elaborat și a fost aprobat de către C.S.A.T., în anul 1997, în mandatul directorului Costin Georgescu, al doilea Regulament de funcționare a SRI. Aceasta a fost perioada în care s-au creat și s-au pus bazele operațiunilor de informații și a elementelor structurale necesare cunoașterii amenințărilor ce țin de proliferarea armelor de distrugere în masă, de mișcarea necontrolată a armamentului convențional, a produselor, tehnologiilor și serviciilor cu dublă utilizare, precum și cele ce țin de crima organizată transfrontalieră.

În același interval de timp, s-au dezvoltat și consolidat relațiile de cooperare cu toate serviciile de informații și securitate din spațiul european și euroatlantic, respectiv ale statelor care mai târziu aveau să ne accepte ca aliat, după admiterea în N.A.T.O. și U.E.

De altfel, eforturile de compatibilizare operațională și structural-funcțională cu serviciile din statele aliate se vor constitui într-o constantă a activității SRI și după admiterea României în organizațiile menționate, aceasta fiind și o condiție determinantă pentru asigurarea capacității de răspuns la riscurile și amenințările tot mai internaționalizate și aflate într-o rapidă și continuă schimbare.

În continuarea preocupărilor pentru reformarea și modernizarea Serviciului Român de Informații, anul 2001 se remarcă prin elaborarea primului document de natură strategică intitulat „Elemente fundamentale ale strategiei Serviciului Român de Informații pe termen scurt și mediu”, în baza căruia, la 15 noiembrie 2001, în mandatul directorului Alexandru-Radu Timofte, Consiliul Suprem de Apărare a Țării a aprobat un nou Regulament de funcționare a SRI, astfel încât, începând cu anul 2002, activitatea instituției a fost supusă unor transformări de profunzime în planul cunoașterii riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale și a comunității internaționale,

precum și în ceea ce privește planificarea, organizarea și finalitatea operațiunilor de informații.

Cu acest prilej se poate aprecia că s-au făcut primii pași spre o viziune strategică a dezvoltării SRI, s-au pus bazele creșterii capacității operaționale și a componentei analitice, conceptualizării elementelor cunoașterii strategice de securitate în contextul accelerării globalizării informaționale, eficientizării conducerii operațiunilor de informații și administrării resurselor. Nu în ultimul rând s-a dat o altă perspectivă comunicării SRI cu partenerii interni și externi, cu beneficiarii de *intelligence*, cu autoritățile mandatate să coordoneze sau să controleze activitatea de informații pentru securitate; cu societatea civilă și s-au operat schimbări radicale în ceea ce privește pregătirea personalului, specializarea și profesionalizarea continuă a acestuia.

Necesitatea adaptării SRI la dinamica riscurilor de securitate și la statutul României de stat membru NATO și UE a determinat o transformare instituțională pentru o mai bună gestionare a vulnerabilităților și riscurilor de securitate, dar și pentru sesizarea oportunităților de promovare a intereselor strategice ale României. Era la începutul anului 2007, la doar câteva luni de la începerea mandatului noului director al SRI, ambasadorul George-Cristian Maior.

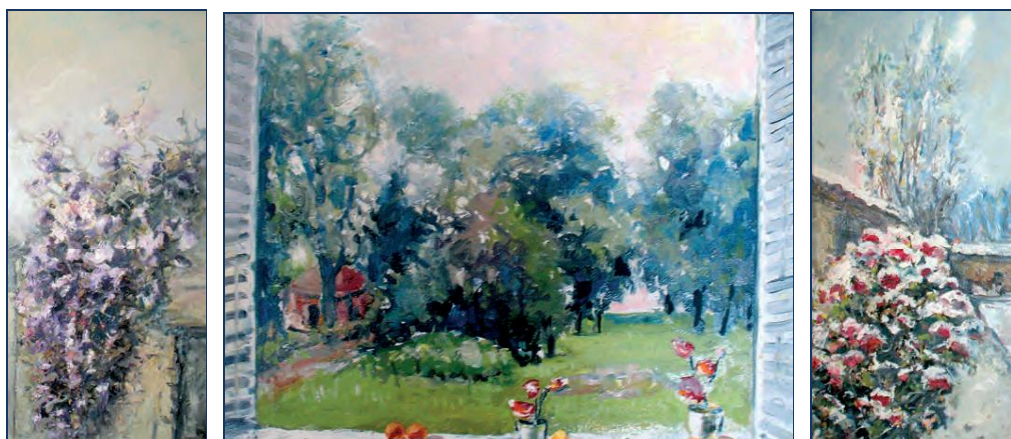
Astfel, la 25 martie 2008 Consiliul Suprem de Apărare a Țării a adoptat hotărârea privind aprobarea *Structurii și a Regulamentului de Funcționare a Serviciului Român de Informații*, ca parte a măsurilor de modernizare ale Serviciului Român de Informații și implementării „*Viziunii strategice 2007-2010*”, (aprobată de Consiliul Suprem a Țării în iunie 2007 - se poate consulta pe site-ul SRI, www.sri.ro).

În iulie 2008 a intrat în vigoare *noua schemă de organizare a Serviciului Român de Informații*, aprobată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării în data de 25 martie 2008, în cadrul procesului de transformare, început în 2007, destinat debirocratizării și eficientizării activității de informații Serviciul Român de Informații pe toate componentele acesteia.

Această transformare aduce ca principale elemente de noutate creșterea capacității operaționale printr-un management modern; dinamizarea activității SRI și adaptarea la noile riscuri de securitate; o nouă orientare și deschidere spre dezvoltarea cooperării cu societatea civilă.

Desigur că în susținerea titlului și *motto*-ului acestui articol ar putea fi aduse multe alte argumente, inclusiv faptul că transformarea continuă a oricărui serviciu de informații ține de esența existenței sale, însă apreciem că trebuie să ne oprim aici, nu înainte de a transmite și din partea veteranilor *intelligence*-ului românesc un sincer “La mulți ani!” la aniversarea a 21 de ani de la înființarea Serviciului Român de Informații și cât mai multe izbânzi pe drumul fără de sfârșit al transformării și modernizării sale.

General maior (r) Dumitru Bădescu
Dr. ist. Tiberiu Tănase

ÎNTRE DRAGOSTEA DE ȚARĂ ȘI TRĂDAREA DE ȚARĂ

De-a lungul istoriei, omul, ca ființă socială, și-a afirmat identitatea prin raportare la organizarea socială în care s-a aflat și nu la entitatea politico-statală care l-a încorporat.

Patria/țara poate fi asimilată organic numai cu *statul* creat de națiune, adică cu statul național. Acesta este, pe fond, stat de drept, democratic și social, construit în virtutea dreptului națiunii la existență, cunoaștere și apărare, ca expresie politico-juridică și administrativă de gestionare a valorilor, intereselor și necesităților sociale. Nimic nu este mai scump pentru un nativ decât țara lui, care-i asigură identitatea. Prin raportarea la „*țară*” (*patrie*), „*oamenii locului*” devin sursa perenă a energiilor vitale, care asigură veșnicia națiunii în vatra sa de viațuire.

Existența fiecărei națiuni a fost și este posibilă datorită dragostei față de țară, precum și fidelității oamenilor și comunităților sociale față de valorile, interesele și necesitățile acesteia. Iubirea de țară a constituit, constituie și va constitui sentimentul cel mai înalt pentru fiecare om „*conștient de sine*”. Pe fundamentul ei se clădește *apărarea țării*. Apărându-și țara, oamenii *conștienți de sine* își apără neamul (națiunea), căci țara este legată organic de neam (națiune).

Adevărata dragoste de țară nu se declară prin cuvinte, ci se adevărește prin fapte. Oamenii sunt în „*serviciul țării*”, potrivit competențelor și rolurilor sociale primite în cadrul organizațiilor sociale și instituțiilor politico-statale. Aceștia slujesc țara în virtutea asumării conștiente a apartenenței lor la o națiune.

În acest sens, *fidelitatea față de țară* îmbracă forma vizibilă a respectului față de cuvântul dat și față de faptele de zi cu zi. Aceasta se opune fățărniciei, înșelătoriei, minciunii, perfidiei și trădării. A fi *infidel față de țară* este totuna cu a fi *infidel față de neam* și de strămoși. Astfel se explică disprețul oricărei națiuni față de trădători.

*

Termenul **trădare** (lat. *traho/trahere/ traxi/ trasis/ tractum*) are atât semnificații politico-juridice, cât și sociale, precum: *a abandona în mod perfid pe cineva, trecând în partea adversă; a se abate de la o linie de conduită; a comite infidelitate în relație cu cineva; a se da de gol sau a da de gol pe cineva; a destăinui ceva despre cineva; a dovedi inconsecvență față de o acțiune sau o idee; a înșela în mod voit și perfid pe cineva sau încrederea cuiva; a fi neloial față de cineva sau ceva; a pactiza cu dușmanul; a săvârși acte potrivnice cuiva; a trăda memoria cuiva; a nu mai sluji ca înainte pe cineva; a vinde pe cineva, în sensul de a-l da pe mâna dușmanului etc.* Deci, ca obiect al trădării pot fi: *persoane, interese, cauze, idealuri, sentimente etc. sau patria (țara).*

Trădarea constituie un fenomen psiho-social pervers, relatat în istoria scrisă începând cu Biblia până în vremurile actuale. Ea este atât expresia degradării omului, a individualismului exacerbat, cât și o consecință a lipsei conștiinței de neam.

Expresiile „*trădător de țară*” și „*trădare de țară*” sunt întâlnite cu aproape 500 de ani înainte de Christos, la poetul grec Eschil (525-456 î. Chr.), cel mai timpuriu dramaturg al Greciei antice, supranumit „*părintele tragediei universale*”. Acesta provenea dintr-o familie nobilă și înstărită, a participat la bătăliile de la Marathon (490 î.Chr.) și Salamina (480 î.Chr.) împotriva perșilor, unde a dat dovadă de curaj și devotament. În același timp, a văzut figuri de trădători de țară între semenii săi, precum și consecințele nefaste asupra țării produse de acțiunile unor trădători.

Eschil a afirmat: „*Am învățat să urăsc trădătorii de țară și nu este boală pe care o condamn mai mult decât trădarea de țară*”.

Deci, din cele mai vechi timpuri, trădarea de țară era considerată o **boală**. De această boală n-a fost ferit nici neamul românesc de-a lungul existenței sale.

*

De la geneză, națiunea română s-a aflat în legătură organică cu „*țara*” (*patria*), care semnifică: pământul strămoșesc cu resursele sale, hotarele vetrei de viață, oamenii locului – părinții, frații și copiii, credința creștină și simbolurile naționale. Limba română a creat și a conservat expresii precum „*dragostea/iubirea de patrie/țară*”, pentru a conștientiza generațiile prezente și viitoare asupra valorilor simbolice și fizice ale *națiunii române*.

„*A sluji țara*” este o favoare, un titlu de onoare și de glorie, un privilegiu pe care poporul îl acordă cetățenilor statului național. Principala calitate morală pretinsă oamenilor aflați „*în slujba țării*”, adică *în serviciul națiunii*, este **cinstea**. Aceasta este exprimată prin conștiinciozitatea, corectitudinea, demnitatea, dreptatea, integritatea, loialitatea, onestitatea, onoarea, probitatea, sinceritatea și statornicia cu care cei aflați „*în slujba țării*” își slujesc țara.

*

În sistemul dreptului medieval românesc, înalta trădare era numită „**hiclenie**”, fiind considerată cea mai gravă infracțiune la adresa „*țării*”. „*Hiclenia*” era actul de trădare imputat unor boieri (deci oameni politici și funcționari publici) pentru încălcarea obligației de credință și loialitate față de Domn – recunoscut ca reprezentant legitim al „*țării*”.

Erau considerate „*acte de hiclenie*” alianțele, comploturile și intrigile contra Domnului, fuga din țară fără încuviințarea Domnului, însușirea de bani din visteria țării, răscoala sau răzvrătirea organizată pentru înlocuirea Domnului, precum și trădarea fățișă la vreme de război.

„*Hiclenia*” era pedepsită cu moartea prin spânzurare dacă „*hicleanul*” era un om simplu sau prin decapitare ori tragere în țeapă, precum și cu confiscarea averii

dacă acesta era boier. De asemenea, proprietarul de pământ care refuza să-și facă datoria de ostaș era acuzat de *hiclenie* (trădare), iar când „*hicleanul*” reușea să fugă peste hotare, din poruncă domnească îi era confiscată averea.

Începând din epoca modernă a istoriei naționale, este semnificativ complotul prin care a fost trădat domnitorul Alexandru Ioan Cuza la 11 februarie 1866. Printre complotiști s-a aflat și maiorul Dimitrie Lecca, comandantul gărzii Palatului. Ofițerul respectiv **a fost dezavuat de întreaga oștire**.

Deși a ajuns ministrul Oștirii în timpul regelui Carol I, Dimitrie Lecca a rămas în istoria românilor ca trădător, nu ca demnitar.

În legătură cu acest moment istoric este semnificativă predicția lui Mihai Eminescu: „*Vor trece veacuri și nu va exista român căruia să nu-i crape obrazul de rușine de câte ori va răsfoi istoria neamului său la pagina lui 11 februarie și stigmatizarea acelei negre felonii va răsări pururea în memoria generațiilor, precum în orice an răsare iarba lângă mormântul vândutului Domn*”.

Din timpul primului război mondial, războiul pentru reîntregirea neamului, câteva fapte nedemne săvârșite de militari au rămas în memoria socială ca acte de trădare de țară:

- **Generalul Socec Alexandru** a fost condamnat la cinci ani muncă silnică pentru „*părăsire de post în fața inamicului*” și degradat printr-o ceremonie desfășurată la începutul lunii martie 1917 pe platoul Regimentului 7 Roșiori de pe dealul Copou; în careul format de trupe ale unor unități militare din Iași s-a citit sentința, iar colonelul Holban s-a apropiat de cel degradat, i-a rupt epoletul stâng, după care pe cel drept, cu cuvintele „*nu ești demn să le porți*”. Apoi i-a smuls steaua de general de la chipiu și i-a scos sabia, aruncând-o la pământ. Jandarmul din spatele condamnatului a luat sabia, a rupt-o în trei bucăți și a depus-o la picioarele colonelului Holban. Apoi condamnatul a fost băgat într-o dubă pentru a fi transportat la pușcărie, iar mulțimea adunată acolo l-a huiduit și a aruncat cu bulgări de zăpadă în duba respectivă.
- **Generalul Vasile Zottu**, șeful Marelui Stat Major, a fost bănuit că a favorizat transmiterea către inamic a Planului de campanie al Armatei Române din anul 1916; numele său a fost găsit pe așa-numita „*listă a lui Günther*”¹ și, de frica opiniei publice, dar și a Curții Marțiale, la 12 noiembrie 1916, după dezastrul armatei române de la Turtucaia, acesta s-a sinucis în locuința sa din București;
- **Colonelul Alexandru Sturdza**, fiul lui Dimitrie Sturdza (fost premier în mai multe rânduri), comandantul Grupului „*Vrancea*”, a părăsit misiunea de luptă și

---

¹ În perioada celor doi ani de neutralitate a României (1914-1916), a avut loc o puternică luptă între cele două tabere adverse pentru atragerea de partea propriei cauze, în schimbul unor sume considerabile, a cât mai multe personalități românești). În acest context, autoritățile de la București au anunțat descoperirea unui astfel de recrutor german numit Günther, pe lista căruia se aflau, printre alții, Constantin Mille (ziarele „Adevărul”, „Dimineața”), Ioan Slavici (ziarul „Minerva”), Tudor Arghezi, Gala Galaction, Mateiu Caragiale, dar și șeful Marelui Stat Major, generalul Vasile Zottu.

a trecut linia frontului la trupele inamice; a fost condamnat de către Curtea Marțială la moarte în contumacie, pentru „trădare și trecere în slujba dușmanului”. După război, s-a stabilit definitiv la Charlottenburg, un orașel german devenit cartier al Berlinului și a ajuns funcționar la o bancă germană. Pentru a se reabilita, a încercat mai târziu să intre în gărzile ardelene, dar răspunsul a fost că pe pământul țării și sub steagul românesc nu e loc pentru trădători. În timpul celui de-al doilea război mondial a făcut un raport către generalul Ion Antonescu, solicitând ridicarea pedepsei. Acesta a pus o rezoluție în care i-a adus aminte că a trădat și că față de poporul român rămâne pentru totdeauna un trădător.

NOTĂ: Acesta a fost dezavuat cu curaj chiar de către foștii lui camarazi căzuți prizonieri, în momentul în care, cu aprobarea și de față cu stăpânii lui încerca să-i convingă să lupte împotriva fraților lor. Scena este descrisă de către un participant la acel moment astfel: „*Noi îl stimam mult pe octogenarul nostru Komandant, colonelul Dienst, care era alsacian și la 1870 fusese prizonier la francezi... Era pe cât de sobru, pe atât de cuminte și drept. El a ales pe prizonierii cu «Da!» la o parte, pe cei cu «Nu!» în altă parte și a dat cuvântul colonelului Sturdza... A început prin a batjocori Moldova cea pângărită de ruși și de senegalezi și să ne facă lași dacă nu acceptăm propunerea lui. Într-un moment de rumoare și proteste din partea grupului «Nu!», în care am avut cinstea să fiu, se desprinde din front locotenentul aviator Cantacuzino-Pășcanu, înalt și chipeș, și, repezindu-se ca un uliu, se oprește în fața lui Sturdza, îl scuipă-n obraz și-i rupe epoleții de pe umăr și-i calcă'n picioare. Un «Huo!» formidabil dinspre grupul cu «Nu!» și unii se pornesc spre Sturdza. Von Dienst comandă: «Ruhe!» Apoi: «Wache, zur Maschinengewehr!» S-a făcut liniște și, cu calmul obișnuit, Komandantul a ținut o scurtă cuvântare cu finalul acesta: «Ca ofițer al armatei germane, nu pot decât să aprob acțiunea colonelului Sturdza; ca cetățean german, însă, îl felicit pe Oberleutnantul Pășcanu.»*”

- **Locotenent-colonelul Constantin Crăiniceanu**, comandantul Regimentului 25, era fiul unui patriot integru, generalul Crăiniceanu, fost ministru de război și comandant al Armatei a II-a. El a încercat să treacă la inamic, dar a fost prins și trimis în fața Curții Marțiale pentru „instigație la trădare”, care l-a acuzat de trădare și l-a degradat la gradul de soldat. Dar, fiindcă era fiul generalului Crăiniceanu, fost ministru de război și nepot de soră al generalului Constantin Prezan, comandantul Armatei a IV-a, magistrații nu l-au condamnat la moarte, cum se pedepsea trădarea în caz de război, ci la muncă silnică pe viață. Însă generalul Constantin Prezan a casat sentința și l-a trimis din nou în fața Curții Marțiale pe fiul surorii sale, iscăbind, după aceea, el însuși, sentința de condamnare la moarte. A fost împușcat de către un pluton

de soldați din propriul regiment, în Vinerea Paștelui, în fața celor pe care-i comandase.

Sunt patru cazuri de militari ale căror fapte au rămas în memoria socială ca „*trădare de țară*”, iar numele lor ca „*trădători de țară*”. Faptele s-au petrecut pe timpul războiului de reîntregire a neamului, care a fost „*războiul întregului popor*”. Condamnarea acestora s-a făcut de către instanțele militare extraordinare în condițiile legilor specifice războiului, pentru lașitate pe câmpul de luptă, spionaj în favoarea unor Puteri străine sau pactizare cu inamicul în timpul luptei pentru apărarea pământului străbun.

Pentru cei care se simt „*ai țării*”, faptele acestor patru militari sunt „*trădare de țară*”. Există însă și oameni pentru care aceste fapte constituie doar „*trădare*”, iar pentru alții ele sunt fapte omenești, săvârșite în scop de salvare națională, dar neînțelese de semenii.

Așa a fost atunci, așa s-a întâmplat în perioada „*războiului rece*”, așa-i și-n zilele noastre cu unele fapte care au generat consecințe dureroase, nedrepte, nefericite și perverse pentru neamul românesc și pentru vatra străbună. Chiar și după atâtea experiențe dureroase și tragice, în Constituția țării nu sunt legiferați, în mod expres, sub sintagma „*trădare de țară*”, consecințele încălcării jurământului de către funcționarii publici. Pe cale de consecință, în Codul Penal nu este legiferată și normată „*trădarea de țară*”, ci doar infracțiunea de *trădare*. Însă această infracțiune devine fluidă la fiecare schimbare de sistem politic și se colorează la fiecare schimbare de regim politic. Toate generațiile de politicieni care s-au succedat la conducerea statului român de la Cuza Vodă până la noi s-au ferit, cu mici excepții nematerializate, de a stipula, prin lege, infracțiunea de trădare de țară, iar pe cea de trădare au colorat-o după culorile politice ale Puterii statale.

De la Cuza Vodă până la noi, cei care au câștigat puterea prin violență i-au acuzat pe cei care au pierdut-o de fapte care sunau „a trădare de țară”, confundând voit țara cu statul. Pe de altă parte însă, astfel de elite politice fac apel la patrie atunci când au interesul de a-și legitima puterea în ochii mulțimilor entuziaste sau debusolate.

Potrivit prevederilor Codului Penal român, **trădarea** constă în *fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului.*

Deci, din perspectivă politico-juridică, *trădarea de țară*, sinonimă cu *trădarea statului*, constituie *infracțiune contra siguranței statului*. Infracțiunea de ***trădare*** încorporează diferite forme de infidelitate față de stat (asimilat cu țara) manifestate atât de către cetățeni români (care au dreptul și datoria de a apăra țara), precum și de către persoane fără cetățenie domiciliat pe teritoriul statului român.

*

● ***Trădarea de țară*** este o ***boală*** care produce un hău al deznădejdiei în sufletul neamului și o rană sângerândă în vatra de viață. În anumite conjuncturi, statelor le este permis să cedeze o parte din prerogativele suveranității unor „*centre de putere*”, dar numai în scop de protecție și apărare. Însă nimănui nu-i este permis să depoziteze o națiune de suveranitatea asupra propriului destin. Istoria modernă demonstrează că toți cei care au încercat să ia națiunilor dreptul la existență au fost înghițiți de neant.

Trădarea de țară constituie un fapt condamnabil juridic și moral, însă mai condamnabilă este nația care nu ia atitudine sau are o reacție inadecvată împotriva celor care săvârșesc „*vânzarea de neam*” sau „*vânzarea de țară*”. Aceasta nu poate fi tratată doar prin măsuri politico-juridice, reprimatoare, ci și prin măsuri sociale, de cunoaștere, prevenire și contracarare.

Trădătorii de țară din toate epocile istorice rămân trădători, de la Iuda și până astăzi. Aceștia poartă încrestat în frunte stigmatul trădării, oricât s-ar ascunde ori s-ar feri de semenii lor. Indivizii conștienți că au trădat țara lor de origine nu revin decât accidental printre semenii lor. Rămân să-i resoarbă duhurile încețoșate ale străinătății și mor chirși de spasme, cu regretul în suflet și cu inima împietrită că au comis o faptă care nu se prescrie nici pe Pământ, nici în Cer.

Nimeni nu-și poate aroga un drept juridic, moral sau politic de a-i absolvi de vinovăție pe trădătorii de țară. Generații după generații ajunse în robie străină sau înstrăinate silit și brutal de vatra neamului din cauza faptelor nesăbuite ale acestora îi pomenesc cu blesteme, ca pe biblicul Iuda.

Dr. Aurel V. David

GOLIA TICĂLOSUL

Am găsit cu cale că nu avem voie ca în acest număr al revistei noastre în care facem referiri mai ample la trădare și trădători să ometem o trimitere, oricât de sumară ar fi ea, la boierul Ieremia Golia, cel imortalizat de George Coșbuc drept Golia ticălosul. O facem pentru a ne aminti nouă înșine, dar mai ales pentru a reaminti celor dispuși să treacă în mod ușuratic peste felul de a simți al românului că în sufletul larg și primitor al acestuia nu-și vor afla niciodată loc aceia care se vând străinătății.

Iată-le, prezentate alături, faptele istorice și reflectarea lor poetică.

Ion Vodă cel Viteaz (1572 – 1574) a fost numit și „cel Cumplit” de către boieri, pentru că, nu o singură dată, el a trebuit să îi scurteze de cap pe unii, pentru trădare. A fost strănepotul lui Ștefan cel Mare, a avut o domnie scurtă, însă marcată de repetate războaie cu turcii și cu domnii munteni puși în scaun de turci. Dar vrednicul și viteazul voievod a rămas în istorie nu doar pentru aceste lupte, ci îndeosebi datorită faptului că a fost victima uneia dintre cele mai mârșave trădări săvârșite de către boierii moldoveni.

În anul 1574, sultanul Selim, temându-se că victoriile lui Ion Vodă ar putea să devină un exemplu pentru alte mici țări creștine aflate sub dominația Semilunei, a pus în mișcare, împotriva domnului moldovean, o numeroasă armată.

Ion Vodă l-a trimis la Dunăre pe Ieremia Golia, care era pârcălabul și portarul Sucevei, cu poruncă de a-i împiedica pe turci să traverseze fluviul.

Golia se vinde însă pe 30.000 de galbeni și se întoarce la Ion Vodă cu știrea mincinoasă că oastea lui a ajuns prea târziu, după ce turcii apucaseră să treacă Dunărea. Conform instrucțiunilor primite de la Ahmed Pașa, comandantul trupelor turcești, Ieremia îi mai spune voievodului că armata turcilor este redusă ca număr și are „ostași proști”. Drept urmare, Ion Vodă cu mica lui oștire îi așteaptă încrezători pe turci la „Iezerul Cahulului”.

Neavând iscoade, Ion Vodă nu a realizat că fusese înșelat și că de fapt se confruntă cu o forță mult superioară numeric. Căpitanilor săi, care își dau seama că știu prea puțin despre numărul inamicilor, Ion le adresează cuvintele rămase celebre: „Îi vom socoti în luptă”. Frumoasă și măreață zicere – nimic de spus – dar păguboasă și contrară oricărei strategii militare. Nu aruncându-te orbește în luptă ai șanse de câștig.

Lanțul trădărilor continuă și, chiar în ajunul atacului, o parte dintre boierii moldoveni, în frunte cu marii vornici Murgul și Bilăi, trec la inamic și se închină lui Petru Vodă, domnul muntean care venise și el cu oaste pentru a-i ajuta pe turci. Ca un corolar al trădărilor, în momentul atacului, boierii moldoveni, câți mai rămăseseră în tabără, în frunte cu Ieremia pârcălabul, trec în tabăra turcilor.

Când îl vede pe boierul Ieremia Golia trădându-l,

O clipă stete vodă cu inima trăsnită.

Întors apoi, strigat-a spre oastea-nmărmurită,

Pe Golia arătându-l cu pumnii, cu-amândoi:

- „Oșteni ai țării mele! Priviți-l cum se duce,

El vinde sfânta țară și vinde sfânta cruce,

Mă vinde, ticălosul, pe mine și pe voi!”

Confruntarea dintre cele două oști a fost cruntă. În timpul luptelor, Golia însuși este ucis:

Călcău spahiii-n goană pe barba ta bătrână,

Iar pumnii-n loc de aur strângeau în ei țărână

Și-n gură-ți se-adunase și sânge, și pământ.

Să-nece-n tine, Golio, mai repede suflarea!

Așa sfârșit să aibă în veci de veci trădarea,

Iar lupii fie-ți preoți, și gura lor, mormânt!

Se cunoaște moartea eroică a lui Ion Vodă, cu trupul sfâșiat între cămile. El a căzut victimă felului său de a fi: năvalnic, iute, curajos până la uitare de sine. Mai puțin preocupat de intrigile de curte, a neglijat complet caracterul orgolios și răzbunător al boierilor susținuți de clerul moldovean. Reprezentanții Bisericii erau profund nemulțumiți că viteazul voievod, pentru prima oară în istorie, secularizase averile mănăstirilor.

Se poate afirma că sfârșitul lui tragic a fost consecința lipsei sale de interes față de activitatea de informații și contrainformații. Aceasta spre deosebire de marele său străbunic, Ștefan cel Mare, care era de asemenea un caracter năvalnic, dar care, o dată cu măsurile dure, și-a asigurat un „pârcălab cu treburile dinăuntru”, adică un serviciu de informații care să-l țină la curent cu starea de spirit și mai ales cu nemulțumirile boierilor. Numai astfel a reușit el să aibă o domnie glorioasă, de 47 de ani.

Din păcate povestea trădărilor în lanț săvârșite de boierii moldoveni a rămas mult timp ca un stigmat neonorant și nemeritat asupra tuturor moldovenilor, deși simplii ostași moldoveni au luptat și au murit până la unul lângă domnitorul lor, Ion Vodă cel Viteaz.

Încheiem cu tabloul sumbru pe care îl zugrăvește poetul, așezându-i pe trădători în Infern:

Adânc în noaptea nopții și-n iadul cel din urmă

În care-al iernii viscol suflarea nu și-o curmă

Nicicând, stau prinși în gheață ai lumilor mișei;

Grozavă li-e durerea, și vecinică li-e truda –

De-a stânga țipă Cain, de-a dreapta urlă Iuda,

Iar tu, tu, goale Golio, te vaieți între ei!

Hagop Hairabetian

Paul Carpen

DESPRE UNII TRĂDĂTORI CARE I-AU SERVIT PE SOVIETICI

După ce Armata Roșie a ocupat, în toamna anului 1944, întreg teritoriul României, autoritățile sovietice au preluat treptat controlul asupra tuturor instituțiilor românești. Pe lângă consilierii (specialiștii) oficiali care au împânzit toate instituțiile statului, Kremlinul a mai trimis o adevărată armată de spioni ilegali care, în afară de obținerea și transmiterea de informații, aveau și misiunea de a pregăti noi eșaloane de agenți, menite să avanseze către funcții oficiale importante. Un centru de coordonare a agenților sovietici clandestini era Consulatul sovietic din Iași, cu sediul în strada Păcurari nr. 10. Oficial, acesta avea atribuții de „reprezentare a intereselor cetățenilor sovietici în zona Iași”.

Baza de sprijin a activității informative neoficiale în România au format-o: foștii ilegaliști comuniști; cetățeni și cetățene de naționalitate rusă stabiliți în România în diferite împrejurări; unii dintre foștii prizonieri de război veniți cu diviziile „Tudor Vladimirescu” și „Horia, Cloșca și Crișan”; activiști din aparatul de partid și de stat instruiți la școlile sovietice și numiți apoi în funcții importante; persoane din zonele de frontieră.

Până în 1953, agenții și cadrele serviciului de spionaj sovietic de pe teritoriul României au acționat „fără probleme”. Gheorghe Pintilie (Pantelei Bodnarenko), Serghei Nicolau (Serghei Nikonov), Ana Pauker și alții asemenea lor considerau devotamentul față de Moscova drept trăsătura de capăt a unui comunist român și transmiteau informații fățiș Ambasadei sovietice de la București. Așa după cum rezultă din documentele oficiale provenite din Arhiva fostului CC al PCR, cele mai puternice rețele de agenți sovietici au fost create și au acționat la Comitetul Central al PMR, precum și în localitățile unde erau cantonate trupele sovietice.

Lecțiile desprinse din evenimentele care au avut loc în RDG (17 iunie 1953) și în Ungaria (noiembrie 1956) au determinat conducerea României să acționeze cu tact, dar ferm, pentru retragerea trupelor sovietice de pe teritoriul țării. În aceste condiții, serviciile secrete sovietice au intensificat activitatea vizând crearea unor noi rețele, paralel cu consolidarea celor existente și perfecționarea sistemelor de legătură. Toate aceste acțiuni au vizat asigurarea

unui control cât mai eficient asupra României după retragerea trupelor și apoi a consilierilor oficiali.

Dar nici regimul comunist de la București nu a stat cu mâinile în sân. În 1958 trupele sovietice au fost conduse la gară cu bucurie (sinceră, pentru că plecau definitiv!). În anii 1960-1962, treptat, în grupuri mici, și consilierii sovietici au luat drumul spre patria lor.

Dar lucrurile nu s-au oprit aici. Din ordinul lui Gheorghiu-Dej, în primele luni ale anului 1962, Alexandru Drăghici și șeful Direcției de contraspionaj au trecut la constituirea unui colectiv restrâns de ofițeri care să se ocupe de identificarea agenturii sovietice din România. Au fost aleși ofițeri cu experiență în contraspionaj și contrainformații militare, al căror patriotism trebuia să fie în afara oricăror îndoieli. Activitatea acestui prim nucleu a fost strict conspirată, nimeni, nici măcar ofițerii din celelalte structuri de contraspionaj nu trebuia să cunoască sau să bănuiască cu ce se îndeletniceau. Se pare că acest secret a fost bine păstrat.

Stricta conspirativitate era absolut necesară întrucât asemenea măsuri contrainformative contraveneau, teoretic, spiritului și prevederilor Tratatului de la Varșovia. Ulterior, la „problema sovietică” s-au adăugat și cele „ungară”, „est-germană”, „bulgară” și „cehă”. Memorialiștii susțin că „de la acel început, discret și chiar timid, s-a evoluat spre acțiuni de amploare; «țările socialiste» căpătând o mare pondere în activitățile contraspionajului românesc”.

Tot atunci a început și supravegherea membrilor ambasadelor țărilor din Est, precum și a legăturilor pe care aceștia le făceau în rândurile românilor. Se repeta așadar un fenomen comun pe frontul secret, dar manifestat cu pregnanță în timpul celui de-al doilea război mondial, și anume acela că aliații de conjunctură se spionează reciproc, ceea ce înseamnă că interesul național domină politicul și face ca în paralel cu necesitatea cunoașterii adversarului să apară și „curiozitatea” de a stabili cât de loiali sunt partenerii de coaliție.

Primele date și informații despre situația agenturii sovietice din România, rezultate din investigațiile efectuate de „nucleul special” au fost puse la dispoziția conducerii PMR în vara anului 1963. Problema a fost dezbătută în ședința Biroului Politic al Comitetului Central al PMR, din 30 august 1963. Din stenograma ședinței rezultă că această problemă „mai delicată” fusese ridicată de partea română și în fața delegației sovietice condusă de Hrușciov, care vizitase România cu un an înainte (18-25 iunie 1962). Esențială era

constatarea că la vremea respectivă se continua „să se recruteze agentură [din rândul cetățenilor români – *n.n.*] pentru serviciul de spionaj sovietic”. Gheorghiu-Dej aprecia că o astfel de practică se justifica atâta timp cât în România „exista reacțiunea”, dar după „instaurarea puterii populare”, crearea instituțiilor noului regim și a „organelor de luptă împotriva reacțiunii”, agentura sovietică nu mai avea rost. „Consider că este o manifestare de neîncredere – spunea Dej –, este o încălcare nu numai a suveranității, dar este ceva greu de calificat, niște relații dintre stăpân și stăpâniți”. Indignați, membrii Biroului Politic al CC al PMR au hotărât la finalul ședinței că „trebuie să se curme această stare de lucruri”. Soluția propusă de Petre Borilă și acceptată de Gheorghiu-Dej și de ceilalți participanți, printre care și Nicolae Ceaușescu, a fost să fie informați membrii Comitetului Central dar „fără să se facă o ședință cu treaba asta”.

În noiembrie 1963, Gheorghiu-Dej i-a convocat la el pe Alexandru Drăghici, Vasile Patilineț – șeful Secției Militare din Comitetul Central – pe adjunctul acestuia, Ion Stănescu, și pe Nicolae Ceaușescu. Gheorghiu-Dej le-a prezentat celor convocați un tabel cu nume de persoane „identificate de Securitate ca agenți sovietici infiltrați în România”. Pentru a dejuca activitatea desfășurată de aceștia împotriva intereselor românești, el a hotărât, de comun acord cu cei prezenți, ca Secția condusă de Patilineț, împreună cu ofițerii de securitate care formau „nucleul special de contraspionaj” în problema țărilor socialiste, „să stea de vorbă cu fiecare agent sovietic pentru a li se atrage atenția să înceteze orice legătură de natură informativă cu KGB-ul”. S-au organizat câteva colective mixte, Securitate-Secție, care, în funcție de poziția pe care o ocupa agentul, urma să întreprindă măsurile convenite.

În primăvara anului 1964, conducerea PMR și-a învins timiditatea și a trecut la măsuri mai active față de practicile „stăpânului” de la Kremlin. Documentul intitulat „Declarația cu privire la poziția PMR în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale” a intrat în conștiința generală drept Declarația de independență a țării noastre, actul de eliberare a României de sub tutela marelui său vecin de la Răsărit.

Imediat după publicarea sa, „Declarația din aprilie”, a fost prelucrată în organizațiile de partid din instituții și întreprinderi, precum și în adunări cu grupuri largi de intelectuali, unde celor prezenți li se „dezvăluiau” fapte și date care dovedeau că Uniunea Sovietică încălcase „grosolan” independența

României, că îi exploatase nemilos resursele, prin Sovromuri în primul rând, concluzia fiind aceea că politica sovietică față de România nu fusese altceva decât o continuare a politicii practicate de Rusia țaristă.

La ședințele comitetelor de partid din direcțiile regionale ale Ministerului Afacerilor Interne, Alexandru Drăghici a prezentat date despre activitatea agenturii sovietice pe teritoriul României. Apreciind că prezența agenților sovietici înainte de 23 august 1944 în România era poate îndreptățită, el a spus: „După 23 august 1944 o asemenea măsură nu mai era justificată, întrucât în România a fost instaurată dictatura proletariatului sub conducerea partidului; între cele două state ar fi trebuit să existe relații de prietenie, bazate pe încrederea reciprocă etc. Ce-au făcut însă sovieticii? Reactivarea vechii agenturi, completarea cu noi recrutări; au fost speculate sentimentele față de URSS și educația făcută de partidul nostru; noi credeam în declarațiile ce ni le făceau despre prietenie, despre sinceritate, în timp ce ei ne lucrau cu agenturi etc.” Invocând un text al lui Marx despre intenția Rusiei de a lua în stăpânire Moldova și Țara Românească după pacea de la Adrianopol (1829), Alexandru Drăghici conchidea: „Din datele pe care le deținem rezultă că acest vis de veacuri al Rusiei țariste se manifestă în prezent din partea URSS”. Organizatorii acestor ședințe nu-și făceau nici o iluzie în privința păstrării „secretului de partid”. De altfel ei chiar doreau ca scurgerile de informații să fie cât mai numeroase și cât mai ample. Așa a și fost, astfel că, în scurt timp, întreaga țară știa de informările făcute în ședințele închise. Reacția a fost favorabilă. Oamenii cu atitudini anticomuniste aclamau noua orientare și considerau că PMR se integrează prin politica de independență unei tradiții naționale.

Colonelul (r) Gheorghe Manea ne spune cum s-au finalizat primele acțiuni de contraspionaj românesc față de sovietici: „În primăvara anului 1965, în Aula Academiei Militare, au fost demascați câțiva ofițeri din rândurile Armatei, care erau în slujba serviciilor de spionaj sovietice. Ca să nu strice definitiv relațiile cu rușii, Ceaușescu nu a aprobat arestarea și judecarea acestora, deși dovezi erau suficiente”. De fapt aceasta va fi conduita lui Nicolae Ceaușescu (noul secretar general al PMR, transformat din august 1965 în PCR), până în decembrie 1989. „Demascare”, dar fără să fie tras cineva la răspundere în fața legii pentru infracțiunea de trădare în favoarea sovieticilor. Or, cazuri de acest gen au fost suficiente.

În armată, activitățile informative ale agenturii GRU (Serviciul de informații al armatei sovietice) au presupus din partea Direcției a IV-a (Contrainformații militare) din Securitatea română o ripostă concretizată în special prin trecerea în rezervă a ofițerilor căsătoriți cu rusoaice și deschiderea unor mape de verificare pentru ofițerii care studiaseră în URSS. Măsurile operative au dus la unele rezultate notabile, concretizate în finalizarea unor cazuri de notorietate.

Astfel, în 1967, în urma unui complex de măsuri specifice, Contrainformațiile militare au documentat activitatea de agent GRU a **colonelului Petrescu, de la Brigada de grăniceri Turnu-Severin**. La percheziția domiciliară s-a găsit o stație de emisie-recepție. Ofițerul nu a fost deferit justiției militare, luându-se doar măsura trecerii sale în rezervă.

Un alt caz rezolvat tot în 1967 s-a referit la **colonelul Iulian Ungureanu**. Acesta făcea parte din categoria ofițerilor superiori cu studii în URSS, era căsătorit cu o rusoaică, iar până în 1956 îndeplinise funcția de comandant al Școlii de Ofițeri pentru Ministerul de Interne din Oradea. După această dată, ofițerul fusese promovat într-o direcție operativă din aparatul central al Consiliului Securității Statului. Contrainformațiile l-au surprins pe colonelul Ungureanu în timp ce transmitea informații secrete unui agent din rezidența GRU din România. Și de data aceasta singura măsură care s-a luat a fost trecerea ofițerului în rezervă.

După vara fierbinte a anului 1968, la propunerea Direcției a IV-a, o serie de ofițeri superiori au fost schimbați din funcții pe motiv că în timpul evenimentelor din Cehoslovacia „săvârșiseră abateri” sau „nu executaseră ordinele M.St.M. al armatei române privind dislocarea unor trupe, ocuparea unor alinamente pe căile eventuale de acces ale armatei sovietice”. În realitate, organele de contrainformații militare izbutiseră să identifice o mare parte din agentura folosită de serviciile de informații sovietice, precum și o serie de colaboratori recrutați sau reactivați din rândul ofițerilor armatei române. Printre cazurile mai importante de acest gen se numără cele în care au fost implicați generalii Ioan Șerb, Arhip Floca și Vasile Petruț.

Cazul **generalului Ioan Șerb** reprezintă pentru contrainformațiile militare o spectaculoasă lovitură dată agenturii GRU din România. Cu studii militare făcute în URSS, Ioan Șerb a promovat rapid în ierarhia militară, ajungând șeful trupelor de grăniceri. Pe vremea când se afla în URSS, Ioan

Șerb a avut o „întâmplătoare aventură intimă” cu o rusoaică, în urma căreia a rezultat un copil. În țară, Ioan Șerb era căsătorit și avea doi copii, ceea ce îl făcea vulnerabil în plan contrainformativ, în sensul că era șantajabil. Din datele publicate până acum rezultă că Ioan Șerb ar fi fost recrutat de GRU încă din perioada studiilor sale în URSS, având misiunea de a informa despre comportamentul celorlalți cursanți români. Fără a rupe legăturile cu sovieticii, după revenirea sa în țară, Ioan Șerb a fost ținut o perioadă de timp în conservare și sprijinit să promoveze până la funcția de ministru adjunct în Ministerul de Interne. Ulterior a fost transferat în Ministerul Apărării Naționale, luând parte la acțiuni pe linia Tratatului de la Varșovia, ceea ce îi permitea să aibă contacte oficiale cu ofițeri superiori sovietici. Ioan Șerb ar fi fost reactivat de către agenții GRU în 1964, deci într-un moment în care relațiile URSS cu România intraseră într-o fază de criză.

În vara anului 1968, generalul Ioan Șerb ocupa funcția de comandant al Armatei a 2-a București. În zilele imediat următoare ocupării Cehoslovaciei, când situația României era critică, generalul Șerb a fost surprins de agenții structurilor de contrainformații comentând și neexecutând ordinele ministrului Apărării Naționale. Mai mult, generalul Șerb a oferit unor agenți sovietici date și informații de interes, printre care: dislocarea forțelor militare românești din Moldova, în scopul respingerii unei posibile ofensive a armatelor sovietice; diferite tematici ale aplicațiilor militare; documentare asupra colaborării Ministerului Apărării Naționale cu Gărzile Patriotice; tipurile de armament (altele decât cele din Tratatul de la Varșovia) procurate de armata română; relațiile militare dintre România și Iugoslavia.

Simțind că este supravegheat, generalul Șerb a cerut ministrului Apărării să i se asigure o protecție specială, prin gardă militară, atât la serviciu cât și la domiciliu. La sugestia organelor de contrainformații, generalul Șerb a fost schimbat de la conducerea Armatei a 2-a și numit adjunct la Comandamentul trupelor de infanterie și tancuri.

Chiar și în noua funcție, simțind că e în continuare supravegheat de Contrainformații, generalul Șerb a ales soluția, mai puțin inspirată, de a lua fățiș legătura cu Ambasada URSS din București. Din datele pe care Contrainformațiile militare le dețineau despre generalul Șerb, rezulta că acesta era sigur de intrarea trupelor sovietice pe teritoriul României, situație în care i se promisese funcția de ministru al Apărării. Probabil că, bazat pe această

convingere, a acționat imprudent, intrând cu un taxi în curtea oficiului diplomatic respectiv.

În 1971, generalului Șerb a fost arestat. În anchetă, el a recunoscut că a trădat în favoarea sovieticilor. Conform opticii lui Ceaușescu, s-a interzis să fie judecat pentru trădare, fiind condamnat doar pentru „neglijență în serviciu” și retrogradat la gradul de soldat.

Al doilea caz semnificativ se referă la **generalul Arhip Floca**. Sovieticii făcuseră propunerea ca partea română să achiziționeze diverse tipuri de rachete sol-sol și aer-aer produse de ei. Rachetele ar fi urmat să intre în dotarea Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului. (Până la urmă nu s-a realizat acest lucru, întrucât partea română a sesizat că rachetele sovietice erau depășite din punct de vedere tehnic și moral).

În toamna anului 1968, după evenimentele din Cehoslovacia, la Bacău s-a desfășurat o aplicație specială, fără trupe, pentru apărarea antiaeriană. La această aplicație, șeful grupei de ofițeri români era generalul Arhip Floca, adjunct al ministrului Apărării Naționale, iar delegația sovietică era condusă de mareșalul Andrei Greciko. Din datele obținute de organele de contrainformații militare românești, pe timpul aplicației, generalul Arhip Floca, într-o evidentă contradicție cu ceilalți ofițeri români din delegație, a susținut ca partea română să cumpere rachetele de la sovietici.

Analizându-se și alte date și informații despre cariera și relațiile generalului Floca, s-a stabilit un plan de supraveghere foarte strictă a acestuia, inclusiv prin tehnică operativă. În acest fel, Contrainformațiile au reușit să înregistreze dialogul purtat de mareșalul Greciko cu generalul Floca, în cadrul unei întâlniri conspirative. Pe fond, generalul român raporta modul cum îndeplinise sarcinile primite anterior cu ocazia unei ședințe pe linie de comandă militară a Tratatului de la Varșovia.

În continuare, mareșalul Greciko i-a trasat ca sarcină generalului Floca „stabilirea nominală a potențialilor colaboratori din rândul conducerii armatei, partidului și statului”. Erau preferați ofițeri și activiști români cu vederi prosovietice. Generalul român i-a prezentat interlocutorului său un tabel nominal cu aceștia și cu relațiile lor apropiate.

Din analiza convorbirii înregistrate a rezultat că generalul Floca era agent cu vechi state de serviciu în slujba GRU și avea în legătură operativă alți agenți din rândul ofițerilor armatei române. Ca măsuri de neutralizare,

conducerea Ministerului Apărării Naționale, cu avizul lui Ceaușescu, a hotărât pensionarea anticipată a generalului Arhip Floca și scoaterea din rândul armatei a tuturor ofițerilor care rămăseseră fideli URSS.

Un alt caz interesant rezolvat de Contrainformațiile militare se referă la **generalul Vasile Petruț**. Acesta fusese comandant al Trupelor de grăniceri, ulterior fiind promovat la Secția Propagandă din Direcția Superioară Politică a Armatei, în baza prieteniei sale cu generalul Ilie Ceaușescu.

În calitate de comandant al Trupelor de grăniceri, generalul Petruț avea întinse legături oficiale cu omologii săi sovietici din Tratatul de la Varșovia, fapt pentru care a și intrat în vizorul organelor de contrainformații, fiind suspectat că la anumite întâlniri și-ar fi depășit competențele prevăzute de cadrul strict oficial. Din urmărirea informativă s-a constatat că generalul Petruț îl protejase pe colonelul Dumitru Cociuban, din Direcția de Informații a Armatei, despre care organele de contrainformații militare dețineau date că întreținea legături neoficiale cu agenți ai rezidenturii GRU din România. Colonelul Cociuban fusese surprins când, în loc să ofere structurilor specializate românești date asupra unui vas al SUA acostat la Constanța, în echipajul căruia s-ar fi aflat agenți acoperiți ai CIA, a transmis aceste date mai întâi sovieticilor. În momentul în care a fost informat despre fapta colonelului Cociuban, generalul Petruț a luat în legătură cu acesta măsura de trecere în rezervă „conform normelor care prevedeau că agenții sovietici nu pot fi deferiți justiției”. În final, colonelul Cociuban a fost luat sub protecția directă a lui Iosif Uglar, membru supleant al CC al PCR și președinte al Comitetului pentru Consiliile Populare.

*

În fapt, sovieticii au desfășurat constant acțiuni de spionaj pe teritoriul României. În favoarea acestei afirmații pledează, în afară de cazurile concrete descoperite (întrucât mult mai multe au rămas probabil necunoscute!), pledează așadar și următoarele două aspecte.

Șeful corpului de consilieri sovietici în România a fost Alexandr Saharovski. Cât de fructuoasă trebuie să fi fost activitatea lui o probează faptul că la întoarcerea în țara natală el este numit nici mai mult nici mai puțin decât șeful PGU (Direcția I din KGB – Informații Externe)! Deci din funcția de șef al consilierilor într-o țară mică el a fost propulsat în funcția de șef al spionajului

sovietic pe întreg mapamondul! Și a rămas în această funcție vreme de 15 ani, din 1956 până în 1971, fiind cel mai longeviv șef.

Al doilea aspect: PGU era organizată în 11 departamente. Cel de-al cincilea departament se ocupa de Franța, Spania, Portugalia etc, dar și de Iugoslavia și România. De subliniat că România era singura țară din „lagărul socialist” urmărită expres de spionajul sovietic.

Iată și un caz din afara lumii militare, instrumentat de UM 0920/A, când KGB a acționat pentru sustragerea unor documente secrete.

Ofițerii și agenții serviciilor secrete sovietice specializate pe domeniul economic acționau și sub acoperirea de specialiști ai GKS – Comitetul de Stat pentru Relații Economice – care era subordonat direct Consiliului de Miniștri al URSS. Din 1969, GKS-ul era interesat să vândă părți române un dispozitiv complex de acționare a ecluzei de la Hidrocentrala Porțile de Fier, asigurând instalarea și service-ul agregatelor. Întrucât specialiștii români au constatat că dispozitivul de fabricație sovietică este prea puțin performant, ei au apelat, pentru achiziționarea instalației respective, la firma austriacă „Mobey”, care era mult mai competitivă. Contractul semnat între partea română și cea austriacă includea o clauză separată privind păstrarea secretă a datelor tehnice de fabricație.

În atari condiții au intrat imediat pe fir agenții serviciului secret sovietic. Principalii protagoniști au fost Mihail Vlasov – adjunctul directorului GKS – și inginerul sovietic Alexandru Vorobiov. Contraspionajul românesc deținea date că ambii erau ofițeri KGB sub acoperire. Aceștia colaborau cu un inginer român, care fusese recrutat de serviciul secret sovietic încă din timpul facultății pe care o absolvise la Moscova. Din supravegherea informativă efectuată de organele de securitate românești asupra celor trei a rezultat fără dubii că întâlnirile dintre cei doi „specialiști” sovietici și inginerul român respectau regulile conspirativității, iar scopul lor era ca documentația tehnică a instalației de ecluzare, aparținând firmei austriece, să fie fotocopiată.

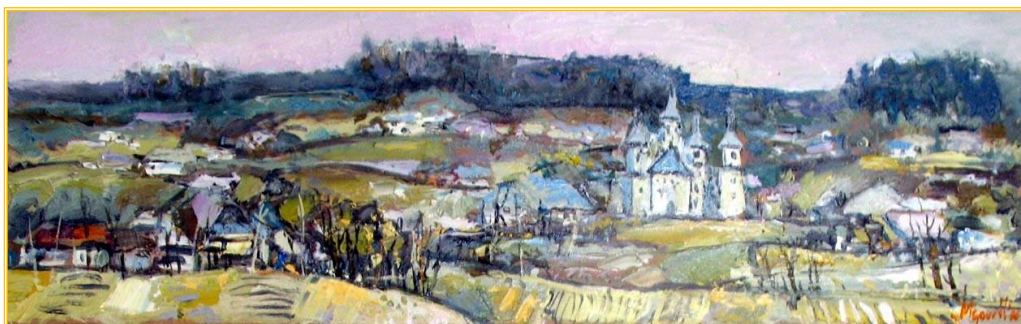
Documentația era păstrată în regim de document secret, inginerul român având acces, prin atribuțiile sale de serviciu, la date secrete. Pentru protecția contrainformativă a documentației, organele de securitate au instalat, în încăperea unde se afla documentația, microfoane și aparate de fotografiat cu declanșare automată. Așa s-a reușit flagrantul. În toamna anului 1970, inginerul

român însoțit de Vorobiov au fotocopiat documentația. Întreaga acțiune a fost înregistrată de aparatele de fotografiat instalate pentru protecție.

Ofițerii români de contraspionaj care au lucrat la acest caz au fost în cele din urmă dezamăgiți, întrucât s-a dispus să nu se ia nici un fel de măsuri penale, sub motivul că „se puteau deteriora și mai mult relațiile României cu URSS”.

Această lipsă de ripostă în fața cazurilor de spionaj inițiate de KGB intrase deja în practica obișnuită atât a conducerii Securității cât și a Comitetului Central al PCR. Agenții sovietici nu erau deranjați decât în cazuri excepționale, dar și atunci cu menajamente. În general, se recurgea la măsura „intoxicării” sau, dacă acest lucru nu era posibil, agenții care lucrau pentru sovietici erau îndepărtați și puși sub observație. Așa s-a întâmplat și în cazul privind sustragera documentației tehnice a instalației de ecluzare de la Porțile de Fier. Pentru eșecul acțiunii, întrucât sustrăseseră o documentație incompletă și care nu putea fi folosită, cei doi ”specialiști” sovietici au fost retrași de la post, iar inginerul român abandonat ca agent și „marginalizat” de regimul de la București.

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

DIN CULISELE UNUI CAZ DE TRĂDARE

Despre Mircea Răceanu s-a scris relativ mult. El însuși s-a dovedit destul de mult înclinat a-și prezenta punctele de vedere atât în scris, cât și prin interviuri pe care posturi de televiziune dornice de rating le-au găzduit cu larghețe la ore de audiență maximă. La urma urmelor, este de înțeles. Nu la fiecare pas ai ocazia să discuți cu un om care a fost condamnat la moarte de colonelul Gică Popa, același judecător care, la doar vreo șase luni după procesul lui Mircea Răceanu avea să îi condamne la moarte și pe soții Ceaușescu, iar după alte câteva luni avea să se sinucidă..

Care este ideea cel mai mult vânturată de Mircea Răceanu în numeroasele sale intervenții publice? „Eu l-am trădat pe Ceaușescu, nu România”, susține el. O abordare care este, să o recunoaștem, inteligentă.

Mai întâi pentru că merge pe o cale bătătorită în percepția colectivă, preluând ideea susținută de fostul ministru de Externe francez, Talleyrand, care, în testamentul său, răspundea astfel acuzațiilor că și-a trădat toți stăpânii pe care i-a avut: „*Nu-mi reproșez deloc că am slujit toate regimurile, deoarece m-am fixat la gândul de a sluji Franța, care tot Franța rămâne, în orice situație s-ar găsi*”. În al doilea rând, prin disocierea forțată pe care o face, Mircea Răceanu caută să se situeze în aceeași barcă cu toți cei care au acționat – sau declară că au acționat – împotriva fostului regim, beneficiind în consecință de tot felul de avantaje.

O caracterizare concisă și – credem noi – corectă a lui Mircea Răceanu este cea din cunoscuta enciclopedie on-line *Wikipedia*: **„În vreme ce se afla în SUA, Răceanu a devenit agent secret, furnizând informații din interior asupra politicii României și informații pe teme precum drepturile omului și libertatea religioasă”**. Nici vorbă, așadar, despre opoziție politică. Este vorba, pur și simplu, despre o activitate secretă, de agent, desfășurată de o persoană care, din poziția sa de director adjunct al Direcției a V-a (SUA, Canada) din MAE, furniza unei puteri străine informații la care puțini aveau acces în legătură cu politica dusă de propria sa țară. Această realitate este susținută și de Silviu Brucan, a cărui orientare politică este binecunoscută. Iată ce scrie acesta, în volumul său „Generația irosită”: „*Mircea Răceanu recunoștea că fusese recrutat în '74 de un om al CIA care se numea Bruce Primmer. (...) Aranjamentul era ispititor: 2000 de dolari depozitate lunar pe numele său la o bancă americană și 5000 de lei la București. (...) Ceaușescu nu ar fi procedat la arestarea și judecarea unui funcționar oficial atât de bine cunoscut în SUA, dacă nu ar fi dispus de dovezi solide cu privire la activitatea sa. (...) De aceea, am considerat oarecum lipsită de decență pretenția lui Mircea Răceanu de a fi fost un disident persecutat de Ceaușescu*”.

Tot de pe Internet se poate afla că Mircea Răceanu s-a născut la 17 octombrie 1935, într-o familie de muncitori comuniști. Tatăl său, Bernat Andrei a fost unul dintre „eroii clasei muncitoare”, „victimă a fascismului”. Mama sa, Ilonka Papp (Ileana Pop) se afla în detenție când l-a născut pe Mircea. Rămasă văduvă, la eliberarea din detenție ea s-a căsătorit cu un alt luptător comunist, Grigore Răceanu, care l-a înfiat pe copil. Astfel Mircea Bernat a devenit Mircea Răceanu. Interesant este detaliul că Ileana Pop a depus mărturie în procesul Pătrășcanu, contribuind la condamnarea acestuia.

Cu un asemenea dosar, evident că viitorul nu putea fi decât roz pentru tânărul Răceanu. Într-adevăr, după ce a absolvit Liceul Ion Luca Caragiale, el a fost trimis la Institutul de Relații Internaționale din Moscova. În 1969 pleca la post în SUA, unde a stat până în 1978. (În 1974 a fost recrutat de către Bruce Primmer).

Ce mai aflăm de pe Internet? Putem citi acolo un articol reprodus după *Jurnalul Național* din 31 ianuarie 2009 (autor: Marina Constantinescu), în care se arată că Mircea Răceanu a fost arestat tot la 31 ianuarie, dar cu 20 de ani mai înainte, de către lt. colonel Gheorghe Manea și lt. major Constantin Fătu.

Opinia publică are, neîndoielnic, libertatea de a analiza faptele domnului Mircea Răceanu, fiecare având dreptul să le categorisească după propria scară a valorilor. Iar diferențele pe această scară sunt mari. Se constată o adevărată crevasă între, pe de o parte, punctele de vedere care se încearcă a fi impuse prin mass-media și, pe de altă parte, comentariile cititorilor care, aproape fără excepție, dezaprobă activitatea de agent a fostului diplomat.

Convinși că Timpul va așeza fiecare gest la locul pe care îl merită, va așeza fiecare persoană pe treapta ce îi revine de drept pe scara valorilor, prezentăm mai jos mărturii ale unora din cei direct implicați în acest caz.

ARESTAREA LUI MIRCEA RĂCEANU

Interviu cu col. (r) Gheorghe Manea

Din poziția pe care o deținea, de șef de serviciu în Direcția de Contraspionaj, domnul colonel (r) Gheorghe Manea a fost în măsură să cunoască toate detaliile etapei informativ-operative care a dus la instrumentarea juridică a cazului Răceanu. Dumnealui a avut amabilitatea de a rememora pentru revista noastră principalele aspecte ale acestei etape:

Paul Carpen: Domnule colonel, aş porni de la relatările apărute în *Jurnalul Național* din 31 ianuarie 2009 și în *Reader's Digest*, numărul din decembrie 2009. Sunt ele corecte?

Gheorghe Manea: Categorie că, pe fond, ele sunt corecte. Numai că acele relatări reflectă doar o părțică din adevăr. Doar nu poate cineva crede că gestul reținerii – mai ales când este vorba despre fiul unor luptători comuniști din ilegalitate, care, pe deasupra, mai era și director în MAE – putea fi lăsat la latitudinea unor slujbași relativ mărunți, așa cum eram noi, cei doi nominalizați în articol. Arestarea a fost punctul final după o documentare imbatabilă a activității domnului Mircea Răceanu, după numeroase analize, la nivelul cel mai înalt al DSS; ea s-a făcut după ce Nicolae Ceaușescu a fost informat și a aprobat curmarea acțiunilor de trădare săvârșite de diplomat.

P.C.: Puteți veni cu mai multe detalii?

G.M.: Prea multe detalii nu o să vă pot da. În primul rând, pentru că mă simt în continuare obligat să apăr acea părticică a activității de Securitate de care am luat cunoștință și care nu a fost dată publicității. În al doilea rând, pentru că, așa după cum știți, după 1989 am fost arestat și condamnat pentru o culpă iluzorie. În al treilea rând, întrucât grosul detaliilor și al informațiilor se află, cred, la CNSAS, căci domnul Răceanu a scris în anchetă până a făcut scurtă la mână. Istoricii vor avea, sper, ocazia să studieze acele materiale – că doar de aceea au fost ele scoase din arhivele Securității – și să le interpreteze așa cum se cuvine.

P.C.: Totuși, insist. De ce Mircea Răceanu? De ce nu v-ați îndreptat atenția asupra altcuiva? Care a fost factorul declanșator?

G.M.: Sesizări că Răceanu a trădat și a fost recrutat de americani au existat încă de pe vremea când el era la post.

P.C.: Vreți să spuneți că adversarii dumneavoastră au comis greșeli?

G.M.: Am văzut mai demult un excepțional film american, „*Some like it hot*”, cu Marilyn Monroe, Jack Lemmon și Tony Curtis. Replica finală, ultimele cuvinte care se rostesc în acel minunat spectacol sunt, în pofida aparentei lor facilități, de-a dreptul profunde: „*No one is perfect*”. Așa este! Nimeni nu e perfect.

P.C.: Consider această povestioară drept un răspuns, dat mai pe ocolite. Mai departe?

G.M.: Și „ceilalți” fac greșeli. Iar aceste greșeli nu trebuie iertate, cum se zice în rugăciune, ci folosite. Apoi, la un moment dat trebuie să te transpui pe poziția adversarului, să adopți modul lui de gândire. Avea Mircea Răceanu calitățile necesare pentru a fi recrutat? Le avea, și încă din plin. A existat ocazia pentru a fi recrutat? Au existat „n” asemenea ocazii. După aceea, au apărut anumite semnale în comportamentul lui și al celor din jurul lui? Au apărut. Trebuia să fie ele verificate? Desigur.

P.C.: Și pentru aceste verificări...

G.M.: Pentru verificări a trebuit să cerem ajutorul Occidentului. Nu, nu râdeți. Nu e vorba de cine știe ce mare combinație. Pur și simplu am reușit să cumpărăm din Vest tehnică de supraveghere video de ultimă generație. Când un caz bate pasul pe loc – și în cazul Răceanu lucrurile băteau cam de mult timp pasul pe loc – ofițerul de contraspionaj trebuie să folosească la maximum

calitățile absolut necesare în această muncă: pasiune, perseverență, dorință de a rezolva cazul încredințat.

P.C.: Apropo, cât de numeros era colectivul care se ocupa de acest caz?

G.M.: Trei lucrători. Numai ei știau de caz. Adăugați-i apoi pe cei doi care coordonau activitatea: colonelul Emil Rădulescu și șeful Direcției Contraspionaj, generalul Aurelian Mortoiu.

P.C.: Deci numai trei oameni?

G.M.: Numai trei. Limitarea numărului de cunosători conduce la limitarea pericolelor de deconspirare. Nu am făcut referiri la caz în nici o ședință de analiză comună, nici la bilanțuri sau în alte asemenea împrejurări.

P.C.: L-ați cunoscut personal pe Mircea Răceanu?

G.M.: Mi-a impus-o munca. Răceanu colabora cu Securitatea, cu noi cei de la Contraspionaj, acest lucru trebuie afirmat fără ocol. Dădea informații despre acțiunile în care era angrenat, despre convorbirile purtate cu partenerii străini, făcea caracterizări ale acestora, dar dădea și date despre colegii lui români. Uneori lăsa informațiile în plic la soție, la Secretariatul Direcției. Am vorbit cu el și – afirm cele ce urmează cu toată convingerea, cu toată sinceritatea, iar nu pentru că lucrurile au evoluat așa cum au evoluat – am vorbit cu el și nu am dobândit o impresie strălucită asupra lui. Nu mi-a plăcut atitudinea lui de obediență exagerată, faptul că se străduia să se facă plăcut, acceptat. Mi-a făcut impresia că încerca să câștige bunăvoința Securității atât prin comportament, cât și prin activitatea sa bogată de informare. Și ce interes putea avea cineva să câștige bunăvoința Securității?

P.C.: Poate că vă aprecia în mod sincer...

G.M.: Poate! Dar, oricum, se impunea să verificăm. Și atunci i-am montat o cameră de luat vederi deasupra biroului. Vedeam ce scrie, ce mănâncă, cu cine discută, totul... Oamenii mei lucrau în tură, selecționând momentele interesante de pe casete. Așa i-am stabilit modul de operare. Așa am stabilit că transmitea informațiile cu ocazia acțiunilor protocolare organizate de Ambasada SUA. De aceea s-a impus ca reținerea lui să se facă pe drum către o astfel de acțiune protocolară. În ziua respectivă, pe 31 ianuarie 1989, era o vizionare de film, baletul „Spărgătorul de nuci”. Numai că îmi face impresia că le-am cam spart noi petrecerea.

Deci, el scria rapid informațiile înainte de acțiune, le împăturea, le băga într-o punguță de plastic lipită cu *scotch* și le plasa apoi în bazinul de apă de la

toaleta localului american (reședință, Centrul cultural), unde aveau loc acțiunile. Aceasta după ce primea un semnal că poate depune „recolta”. În același mod, printr-un semnal, era informat că materialele au fost ridicate. O altă modalitate folosită au constituit-o așa-numitele „predări-fulger”.

P.C.: Cum au decurs lucrurile pe 31 ianuarie?

G.M.: Lucrurile au început prost. Am stabilit prin camera video că își redactase informarea către americani. Știam că în aceeași seară va merge la vizionarea de film. Deci, comandamentul special constituit a intrat în funcțiune. Filajul a stabilit că de la serviciu a ajuns acasă. Era normal să se spele, să se schimbe și apoi să plece. El locuia pe strada Aviator Darian nr. 2. O stradă mică, între Radu Beller și Calea Floreasca. Condițiile de trafic de atunci îi impuneau să iasă neapărat în Radu Beller. Mașinile filajului au fost amplasate la cele două capete ale străzii.

Dar, culmea ghinionului: cu câteva minute înainte ca obiectivul nostru să plece de la domiciliu, se blochează traficul pe Calea Dorobanților pentru că Nicolae Ceaușescu hotărâse, nu se știe din ce motive, ca exact în acea zi să plece puțin mai devreme acasă! Cum să mai introduci în acțiune echipa principală? Aceia au fost blocați pe locul în care erau.

Eu mă aflu în punctul de supraveghere, în zonă, într-o mașină. Generalul Mortoiu stătea pe locul din față, iar la volan era Constantin Fătu, ofițerul coordonator al spațiului de care se ocupa Mircea Răceanu. Atunci am hotărât să intervenim.

Din nou surpriză: Răceanu iese de la domiciliu și pleacă cu mașina, în care se afla și soția lui, spre dreapta, spre Sala Floreasca. Acolo intră pe niște străduțe pe care el le știa, evident, foarte bine, fiind cartierul lui și iese prin spatele reședinței diplomaților ruși, pe strada Pictor Barbu Iscovescu, dacă nu mă înșel. Acolo l-a oprit un echipaj de la Circulație, de fapt filorii noștri, care l-au îndrumat spre bulevardul Aviatorilor.

Cunoașteți acest bulevard. De o parte și de alta a sa sunt trotuare, arbori și apoi alte două căi de acces, mai înguste. Dincolo de acestea se află din nou trotuare și apoi Parcul Herăstrău pe o latură și, vizavi de parc, vile și blocuri mici. Mașina cu Răceanu a fost îndrumată de „Circulație” pe calea din dreapta cum mergi spre nord, spre Ambasada Chinei. Înainte de intersecția cu strada Armindenii a fost oprit și milițianul l-a condus în spatele mașinii, să își vadă stopurile. Atunci am apărut noi.

L-am urcat în mașină, între mine și un „milițian” de la Filaj și am zis doar atât: „Fătule, dă-i drumul!”

În fine, fapt este că, de teama unei eventuale sinucideri, eu l-am prins de gulerul paltonului de când l-am reținut și l-am ținut așa până în curte la Direcția de Cercetări Penale! Mă temeam să nu pătească cine știe ce pocinog! Ni se spusese că spionii de calibru au o pastilă cu otravă în gulerul cămășii, pe care o sparg în dinți pentru a se sinucide, dacă sunt prinși. Acum îmi vine și să râd! Răceanu, cel care a spus tot ce știa din prima oră de anchetă! Între el și spionul dur, gata să se sinucidă dacă e prins, distanța e cât de la cer la pământ!

Îl țineam eu să nu ajungă cu gura la gulerul cămășii, dar astfel omul a avut mâinile libere! Așa se face că ajungem pe Calea Rahovei, îi facem o percheziție sumară și ia materialul de unde nu-i! Știam că l-a scris, știam că îl luase cu el, dar materialul nu mai era! Să faci infarct, nu altceva.

La o verificare mai atentă, apare și materialul. Omul avea buzunarul de la palton rupt sau și-l rupsese în mașină, nu știu, iar materialul căzuse între căptușeală și stofă. Noroc că n-a fost și căptușeala descusută!

Percheziția ulterioară a mașinii lui Răceanu a descoperit și alte minuni. Dar pe acestea le știu mai bine cei implicați direct. Printre altele s-a descoperit sistemul de realizare a legăturii în caz de urgență. De asta ce ziceți?

P.C.: Domnule colonel, sincere mulțumiri. Ați oferit detalii pe care Istoria cu siguranță le va aprecia cum se cuvine.

G.M.: Ce v-am povestit eu sunt fapte într-adevăr mărunte, detalii. De aceea vreau să vă rog să așezați în încheierea relatării privind discuția noastră câteva aprecieri mai cuprinzătoare făcute în legătură cu acest individ de către generalul Neagu Cosma, cel care a fost, vreme de 17 ani, șeful Direcției de Contraspionaj.

„După dispariția din conducerea DIE a lui Doicaru și Pacepa, contraspionajul român l-a arestat pe Răceanu, omul acestui organism (al Direcției de Informații Externe – n.n.), care lucra acoperit în Ministerul de Externe al României. Pe timpul cât lucrase cu acoperire diplomatică la reprezentanța României din Statele Unite ale Americii, fusese racolat de CIA, devenind unul dintre agenții ei valoroși pe spațiul țării noastre. Timp de peste un deceniu a furnizat informații și documente de la ambasada României din SUA, cât și din centrala MAE de la București și, se înțelege, din DIE, aducând mari daune statului român.

Arestat la începutul anului 1989, judecat și condamnat, Mircea Răceanu a fost salvat de Revoluția română din decembrie 1989, dar mai ales de niște oameni care, punând mâna pe putere în stat, au folosit-o după bunul lor plac. În timp ce în capitală încă se mai trăgea și mureau oameni, un avion militar american a venit special la București pentru a-l transporta pe trădător peste ocean, să-și încaseze simbria, conform înțelegerii cu CIA. S-a vehiculat în presă, ba chiar i s-au luat și interviuri, din care se dorea ca să rezulte că Răceanu l-a trădat pe Ceaușescu și dictatura instaurată de acesta, nu România, nu interesele și instituțiile ei fundamentale.

(...)Răceanu se afla în America de Nord în misiune de luptă, în folosul României, nu al clanului conducător. El și-a trădat misiunea, a trădat și furnizat secretele țării unui stat străin. Fapta sa se cheamă, la noi și oriunde în lume, trădare de țară și nu trădare a conducătorului țării”. (Volumul „Cum a fost posibil?”, p. 93-94).

MIRCEA RĂCEANU ÎN ANCHETĂ **Colonel (r) GHEORGHE COTOMAN**

Încă din Antichitate, apoi de-a lungul timpurilor și peste tot în țările civilizate de azi, acela care s-a pus în slujba unei puteri străine și a transmis acesteia secrete ale propriei țări a fost și este incriminat, atât juridic, cât și moral, drept trădător. Și aceasta indiferent de relațiile existente între statul al cărui cetățean este trădătorul și cel beneficiar al secretelor de stat: relații de adversitate, neutre sau chiar de prietenie (alianță). Desigur, în timp, s-au constatat inerente modificări ale modului cum au fost și sunt considerați și tratați trădătorii. De exemplu, dacă în trecut regele sabin Tatius, după ce a cucerit cetatea Romei cu ajutorul trădătoarei Tarpeia, și-a aruncat brățara și scutul asupra ei, omorând-o și exclamând „*îmi place trădarea, dar urăsc pe trădător*”, în zilele noastre serviciile de spionaj acordă o atenție maximă recuperării agenților „căzuți” și, apoi, asigurării unor condiții excelente de viață acestora. Mai mult, unii trădători devin peste noapte eroi!

Desigur, radicalele schimbări politico-economice intervenite la noi după 22 decembrie 1989, inclusiv orientarea fermă a României spre lumea occidentală, au condus și la modificarea viziunii asupra anumitor fapte – și, implicit, asupra faptuitorilor acestora – incriminate înainte de Revoluție ca

infrațiuni contra securității statului, inclusiv prin abrogarea unora din *Codul penal*. Dar trădarea a rămas și, desigur, va rămâne!

Este adevărat, diplomatul Mircea Răceanu a fost achitat după Revoluție în legătură cu infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete, pentru care fusese condamnat în 1989, dar această situație nu poate anula o realitate de netăgăduit: ofițerii de securitate care l-au urmărit, descoperit și anchetat și-au făcut în mod corect datoria, în strictă conformitate cu legile în vigoare atunci.

Înainte de a scrie despre acest caz, consider că se impun câteva precizări. Pentru specialiștii în materie este un adevăr banal că un număr infim de cazuri de trădare-spionaj, dintre cele depistate de organele de contrainformații, sunt finalizate prin trimitere în judecată și condamnare. Și aceasta din rațiuni ținând fie de securitatea națională, fie de oportunitate, inclusiv politică, fie de, pur și simplu, imposibilitatea de probare a faptelor infracționale. Nu de puține ori s-a renunțat la trimiterea în judecată și condamnarea unor persoane pentru transmitere de secrete, întrucât aceste măsuri ar fi confirmat, implicit, că informațiile divulgate erau reale. După cum au existat – nu mă refer acum la noi – și situații în care mari servicii de contrainformații au evitat tragerea la răspundere penală a spionilor depistați doar pentru a nu apărea de-a dreptul ridicole în fața opiniei publice sub aspectul slabului nivel de profesionalism dovedit în cunoașterea și prevenirea din timp a respectivelor cazuri.

Oprindu-mă la considerentul legat de probațiune, menționez că între verbul **a descoperi** și acela **a proba**, în materia infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete, ca și a celei corespondente pentru străini (spionajul), era (și este) o cale extrem de greu de parcurs. Mai cu seamă atunci când trădătorul lucrează de unul singur, iar spionul căruia îi transmite informații se bucură de imunitate diplomatică, astfel încât nu poate fi cercetat, percheziționat, reținut, arestat sau trimis în judecată. Iar proba „sfântă”, flagrantul, era (și este) foarte greu, dacă nu imposibil de obținut. Dificultatea mult sporită în trecut, față de prezent, a probării unor asemenea fapte infracționale era cauzată și de faptul că nu se puteau folosi, pe parcursul urmăririi penale și al judecății, ca mijloace de probă, înregistrările convorbirilor telefonice sau ale discuțiilor în spații deschise sau închise. Care nu rareori erau realizate și probau legăturile clandestine dintre trădător și spion, primirea de avantaje materiale ca preț al trădării și chiar transmiterea unor informații secrete de stat. Cu toate aceste

difficultăți, trimiterea în judecată și condamnarea autorilor faptelor infracționale de acest gen s-au întreprins, în toate cazurile, numai pe bază de mijloace probatorii temeinice, care nu au putut fi contestate la reexaminarea unora dintre cauzele respective după decembrie 1989.

Nu am cunoscut nimic în legătură cu modul în care fusese urmărit Mircea Răceanu de către Direcția de Contraspionaj, în sensul că nu am studiat înainte de a intra în anchetă, cum se întâmpla de obicei, dosarul de urmărire informativă a acestuia, pentru a aprecia asupra naturii faptelor și a posibilităților de probare a lor. Și doar ulterior am aflat că Nicolae Ceaușescu, căruia i se raportase cazul, a ordonat să se treacă la reținerea, arestarea și cercetarea celui în cauză numai dacă acesta va fi prins în flagrant cu documente secrete asupra sa.

Iar ofițerii Direcției de Contraspionaj au reușit constatarea infracțiunii flagrante! În seara zilei de 31 ianuarie 1989, asupra lui Mircea Răceanu a fost găsită xerocopia unui document oficial, cuprinzând șase file dactilografiate, aparținând Ministerului Afacerilor Externe, unde diplomatul îndeplinea funcția de director, și conținând date și informații pe care instituția emitentă le-a categorisit ca având caracter secret de stat. În plus, proba desăvârșită a fost „oferită” de însăși persoana reținută care, pe verso-ul fiecărei file a documentului, scrisese de mână alte date și informații considerate secrete de stat. Iar în finalul textului transmisese salutări tuturor străinilor, inclusiv diplomaților cu care, de-a lungul anilor anteriori – cum avea să recunoască în anchetă – ținuse clandestin legătura și cărora le furnizase informații. Firește, expertiza grafoscopică a confirmat că textul scris de mână aparținea inculpatului.

O importanță deosebită sub aspect probatoriu l-a avut și faptul că reținerea diplomatului cu documentul asupra sa nu s-a realizat, să spunem, când acesta se înapoia de la serviciu, ci în timp ce se îndrepta, împreună cu soția (și în ținută de gală), spre sediul Ambasadei SUA la București, la o acțiune protocolară. Cu acest prilej urma să înmâneze materialul diplomatului cu care ținea legătura informativă. Documentul nu era, să presupunem din nou, „uitat” în servieta cu care se înapoia de la serviciu, ci pliat ingenios, într-un pachetel de formă paralelipipedică, având dimensiuni de doar aproximativ 4x4x1 cm, ușor de ascuns într-un buzunar.

În mod evident, ancheta în acest caz a avut două obiective majore: în primul rând, valorificarea la cote maxime a probei materiale de care dispuneam, iar în al doilea rând, stabilirea modului de recrutare a inculpatului, a modalităților de ținere a legăturii informative, a perioadei în care a furnizat informații și a conținutului cât mai exact al acestora. Mircea Răceanu, neputând să conteste proba materială găsită asupra sa, mai avea un singur obiectiv: să diminueze la minimum posibil gravitatea actelor de trădare comise, prin recunoașterea cât mai limitată a acestora, sub aspectul atât al perioadei de colaborare cu străinătatea, cât și al cantității de informații furnizate.

Așadar, diplomatul român a recunoscut că urma să înmâneze documentul respectiv unui funcționar de la ambasadă, printr-un procedeu pe cât de simplu, pe atât de sigur: într-o mică sală de spectacole din incinta ambasadei, unde urma să fie vizionat un film, trebuia să se așeze, alături de diplomatul străin, pe ultimul rând de scaune, iar predarea materialului să se facă după începerea filmului, pe întuneric.

A mai declarat că îl cunoștea pe diplomatul străin în virtutea atribuțiilor de serviciu și că acesta îl rugase, la începutul lunii ianuarie, sub un pretext oarecare, să-i procure o xerox copie a documentului în cauză. Atât și nimic mai mult! Nu recrutare, nu colaborare, nu furnizare organizată și clandestină de informații. Nu l-am contrazis, ci l-am lăsat să dea o primă declarație cu acest conținut lapidar și total insuficient, dar care conținea, totuși, recunoașterea unei fapte ce constituia deja infracțiune. Dar greul de-abia începea...

Au urmat zile de anchetă asiduă, în timpul cărora Mircea Răceanu a recunoscut că a fost recrutat de americani, că a acceptat să le furnizeze secrete de stat pe care le cunoștea în virtutea atribuțiilor de serviciu sau le obținea de la diverși colegi. De asemenea, a recunoscut că, în schimbul informațiilor, a primit mai multe bijuterii din aur (găsite și ridicate la percheziția domiciliară) și i s-a deschis un cont în SUA, ce era periodic alimentat. Fiind audiați ca martori, colegii de la care arestatul obținuse informații și-au amintit împrejurările în care au fost exploatați în orb. Erau probe indirecte, dar probe.

Recunoașterile celui anchetat s-au produs treptat, în sensul că, la două-trei zile, recunoștea tot câte un alt moment, din ce în ce mai îndepărtat în timp, al recrutării și începerii colaborării: decembrie 1988, apoi 1985, 1982 (recrutat în România, de mereu un alt diplomat de la ambasadă), 1978, înainte de a-și încheia misiunea la Washington și, în sfârșit, 1974-1975, recrutat fiind în SUA

de un anume Tom Harvey. Așadar, cu fiecare extindere a recunoașterilor, apărea tot câte un alt străin ca autor al recrutării, iar cel declarat anterior devenea, cronologic, a doua persoană de legătură. Iar noi, anchetatorii, îi luam de fiecare dată câte un nou set de declarații, chiar dacă știam că acestea „spun” încă doar parțial adevărul, însă conțineau recunoașterea unui volum mereu sporit de informații furnizate. A scris zilnic câte 40-60 de pagini, vreme de aproape trei luni.

Pentru a nu cădea în capcana receptării și acceptării unor fapte inventate, am procedat așa cum obișnuiam în cazurile în care nu dispuneam aproape de nimic altceva decât de recunoașterile inculpatului: după ce l-am lăsat să declare liber și așa cum a crezut de cuviință faptele, iar acestea au ajuns să fie recunoscute pe o perioadă de paisprezece ani de colaborare cu CIA, i-am cerut să dea noi declarații, întâi cu prezentarea cronologică a faptelor, apoi să le reia pentru a treia oară, de această dată tot cronologic, dar pe categorii de informații. Un al patrulea set de declarații, cu reluarea pe scurt a faptelor, i l-am luat, cum voi arăta mai jos, după relativ multă vreme, când cercetările erau deja încheiate, iar dosarul ajunsese la tribunal. Și de fiecare dată, deși volumul faptelor și, implicit, al informațiilor transmise era imens, Mircea Răceanu nu a comis cea mai mică inadvertență, care în mod normal ar fi fost inherentă dacă ar fi inventat faptele respective, așa cum a susținut într-o carte publicată în 2009.

Nu-mi propun aici să relev și să combat anumite afirmații din acest volum, care nu corespund adevărului, referitoare la perioada anchetei. O voi face dacă voi publica o nouă ediție a cărții *Anchete ale Securității*. Mă voi opri doar, ca exemplu, asupra unui singur episod: în capitolul „Repetiția generală” din cartea sa, care se referă la câteva interogatorii pe care i le-am luat, simulând o viitoare ședință de judecată, cu întrebările mele, ca „judecător”, și răspunsurile lui, Mircea Răceanu ajunge la concluzia că voiam să ne asigurăm, prin această acțiune, că nu vom avea nicio surpriză la proces și că respectiva „repetiție” ar fi fost un (alt) prilej de presiune și de intimidare exercitate asupra sa.

În realitate, acest episod are o cu totul altă explicație. Ancheta se terminase, după cum am mai arătat, rechizitoriul era de mult timp întocmit, iar dosarul se afla la Tribunalul Militar Teritorial București, așteptându-se fixarea termenului de judecată. Misiunea anchetei se încheiase deci, trecusem la rezolvarea altor probleme, când toți am fost luați prin surprindere de ordinul generalului-colonel Iulian Vlad de a-i prezenta și câteva înregistrări video de

pe parcursul îndelungatei anchete. Impasul era major, fiindcă nu fusese nimic filmat! Atunci am propus și mi s-a acceptat singura soluție posibilă: sub pretextul pregătirii psihice a inculpatului pentru proces, să fac cu acesta un scurt rezumat, filmat pe ascuns, al trecutei anchete. Rezumatul a fost realizat pe parcursul a cinci-șase întâlniri, care au dovedit o dată în plus exactitatea faptelor prezentate anterior și recunoașterea lor senină, fără nici o constrângere, de către inculpat.

Și la proces, Mircea Răceanu și-a recunoscut integral și fără nicio reținere faptele infracționale. La 20 iulie 1989 a primit pedeapsa capitală, iar recursul și recursul extraordinar i-au fost respinse. A fost salvat de la moarte de... Nicolae Ceaușescu, la 9 septembrie, prin comutarea pedepsei capitale în 20 de ani de închisoare.

Începând cu 16 decembrie 1989, arestații preventiv aflați la sediul Direcției a VI-a Cercetări Penale au fost pe rând, inexplicabil, eliberați. Mircea Răceanu a mai rămas în arest până la 23 decembrie, fiind pus în libertate, se discuta atunci, la intervenția lui Silviu Brucan. Ulterior, s-a stabilit în Statele Unite, devenind consilier în cadrul Departamentului de Stat al SUA pentru problemele Europei Răsăritene. *În istorie este uneori mai greu să prevezi trecutul, decât viitorul!* – am citit undeva...

Într-un interviu acordat în 25 octombrie 2000 unui cotidian din România, Mircea Răceanu a susținut că acțiunea Securității în cazul său a fost una politică, întrucât, cu o seară înainte, tatăl său, Grigore Răceanu, îi arătase un exemplar al *Scrisorii celor 6*, în varianta redactată de Gheorghe Apostol, iar cercetarea inculpatului ar fi avut astfel ca scop obținerea de date despre grupul disident respectiv. Afirmția este extrem de simplu de combătut, fie și numai dacă ne întrebăm: dacă Securitatea ar fi știut la data de 30 ianuarie despre existența respectivei scrisori, aceasta ar mai fi ajuns să fie scoasă din țară și difuzată peste mai mult de o lună, în 11 martie? În realitate, Mircea Răceanu nu știa absolut nimic – și nu i s-a pus măcar o întrebare! – despre acest grup și despre *Scrisoare*. Iar autorii *Scrisorii celor 6* au decis sa-l treacă printre semnatori și pe Grigore Răceanu, o persoană absolut irelevantă politic în raport cu ei, doar fiindcă aflaseră că fiul său adoptiv era arestat de peste două luni. Această realitate rezultă indubitabil din declarațiile lui Grigore Răceanu și ale celorlalți cinci semnatori.

REPERE JURIDICE ALE CAZULUI

Gl. mr. (r) DUMITRU BĂDESCU

După efectuarea cercetării penale și punerea în mișcare a acțiunii penale, activități desfășurate la Direcția Cercetări Penale a Securității sub supravegherea procurorului militar, s-a întocmit rechizitoriul pentru săvârșirea infracțiunii de “trădare prin transmitere de secrete”, faptă prevăzută și incriminată în partea specială a Codului Penal. În baza rechizitoriului întocmit și a probelor administrate, la data de 20 iulie 1989, Tribunalul Militar Teritorial București pronunță sentința de condamnare la moarte, hotărâre menținută și după recursul judecat, la data de 23 august 1989, la Secția Militară a Tribunalului Suprem. Sentința de condamnare la moarte nu a fost pusă în aplicare, fiind comutată, în luna septembrie 1989, în 20 de ani închisoare.

În concluzie, se poate spune că la circa opt luni după efectuarea reținerii, autoritățile judiciare au soluționat definitiv și irevocabil cauza penală privindu-l pe Mircea Răceanu. Cu toate acestea, la mai puțin de trei luni, la 23 decembrie 1989, el a fost pus în libertate urmare a comunicatului dat de Consiliul Frontului Salvării Naționale, în care se menționa că „...*au fost puși în libertate toți deținuții politici...*”.

Desigur, această măsură reclamă cel puțin două întrebări cât se poate de firești. Prima, ce legătură este între un “deținut politic” și un condamnat pentru o infracțiune de “trădare prin transmitere de secrete”, și a doua, cum este posibil ca o autoritate politică, așa cum era Consiliul Frontului Salvării Naționale, să se substituie și să hotărască în numele unei autorități judiciare. Așa se face că la data de 3 martie 1993, pe bună dreptate, Direcția Procuraturilor Militare din Procuratura Generală solicită Tribunalului Militar Teritorial București reîncarcerarea lui Mircea Răceanu, având în vedere că punerea sa în libertate nu s-a făcut în baza unei hotărâri judecătorești. În aceste condiții, abia la 22 iulie 1993, Tribunalul Militar Teritorial București judecă punerea în libertate și recunoaște, exclusiv pe baza hotărârii Consiliului Frontului Salvării Naționale menționată mai-sus, că „*eliberarea din 23 decembrie 1989 s-a făcut în condiții legale*”. Având în vedere că hotărârile instanțelor de judecată nu se comentează, nu o facem nici noi, deși un recurs ar fi fost pe deplin justificat și ar fi dat răspunsuri la întrebările de mai sus.

Urmare presiunilor exercitate – ușor de bănuț din partea cui –, la jumătatea anului 1999, procurorul general a formulat recurs în anulare, care a fost respins ca fiind “nefondat”, deoarece la “dosarul sentinței de condamnare sunt probe de netăgăduit ale vinovăției”. Nu același lucru avea să se întâmple la un nou recurs în anulare, judecat la Curtea Supremă de Justiție, la data de 23 octombrie 2010, când a fost admis recursul, au fost casate sentințele anterioare și s-a hotărât achitarea pentru săvârșirea infracțiunii de “trădare prin transmitere de secrete”. Între timp, în cursul unei vizite oficiale în SUA, la 8 decembrie 2002, președintele de atunci al României, Ion Iliescu, l-a decorat pe Mircea Răceanu cu Ordinul pentru Merit, în grad de comandor...

SLUGĂ LA DOI STĂPÂNI

Potențarea sau, dimpotrivă, atenuarea acțiunilor desfășurate de serviciile de informații sunt determinate de interesele de moment ori de perspectivă ale statelor, ale guvernelor în subordinea cărora se află aceste servicii. În mod firesc, în perioadele de criză, de conflict deschis sau de „război rece”, aceste acțiuni cunosc o intensificare, o multiplicare, o acutizare, o mai mare varietate a formelor și metodelor folosite. Este la fel de firesc și ca actorii principali ai acestei confruntări desfășurate departe de ochii opiniei publice să fie marile servicii de informații. Pentru promovarea intereselor pe care le au țările lor, acestea calcă uneori în picioare guvernele țărilor mai mici, nesocotesc legi sau tratate internaționale.

Poziționată geopolitic într-o zonă caldă, aruncată de vicisitudinile istoriei când într-o sferă de influență, când într-alta, România a fost permanent locul de desfășurare a confruntărilor, a acțiunilor desfășurate de servicii de informații străine. Ne este încă proaspăt în memorie cazul Harold Nicholson. În anul 1990, acesta a fost trimis ca șef al rezidenței CIA la București. Misiunea sa era aceea de a conduce activitatea de spionaj american în România într-o perioadă când pe teritoriul țării noastre aveau loc confruntări, ciocniri ale diverselor interese. Dar, șase ani mai târziu, Nicholson a fost arestat de ai lui pentru spionaj în favoarea rușilor. Desigur, americanii afirmă că el și-a început activitatea de trădător după ce a plecat din România. Poate însă cineva spune cu precizie când a început studiarea lui?

La fel au stat lucrurile și mai demult, când eram în activitate, și când, nu o singură dată, în asemenea confruntări fuseseră atrași și cetățeni ai țării noastre. Sugestiv în acest sens este cazul lui O.V., instrumentat cu mai mulți ani în urmă de către serviciul de Contraspionaj Cluj.

Totul a pornit de la o informație în care se arăta că „din anchetarea locotenentului Aliger Franz, cadru Gestapo, rezultă că numitul O.V. din zona Clujului a fost agent al acestei organizații fasciste”.

Era evident că o astfel de informație nu putea fi ignorată. Cazul mi-a fost încredințat mie și am luat imediat măsurile de verificare preliminară. Ca urmare, în scurt timp O.V. a fost identificat ca locuitor al Clujului. Avea circa 60 de ani și făcea parte dintr-o familie de intelectuali marcanți ai orașului. Locuia într-o vilă somptuoasă și confortabilă.

Măsurile informativ-operative pe care le-am propus în continuare vizau: verificarea veridicității informației inițiale, identificarea eventualelor indicii care să ateste continuarea legăturii lui O.V. cu servicii de informații străine și, în funcție de rezultat, evaluarea oportunității unor măsuri de prevenire și contracarare.

Verificările făcute au arătat că O.V. ducea o viață singuratică, fără prea multe legături. Nici față de rudele cu care locuia în același imobil nu avea o altă conduită, limitându-se strict la raporturile de conviețuire civilizată. Acestea i se adresau cu apelativul „Excelență”, având în vedere calitatea sa de fost înalt demnitar al statului român.

A reieșit, de asemenea, că pe timpul cât activase în străinătate ca diplomat, O.V. acumulase o mică avere, formată din tablouri, porțelanuri fine, tacâmuri de argint etc. Aceste valori le lăsase în custodia unui depozit din Berna. Din când în când trebuia să vândă câte ceva pentru a plăti taxele de depozitare.

Analiza de stadiu efectuată la nivelul ierarhic superior a impus clarificări cu privire la personalitatea și caracterul celui urmărit. Pentru lămurirea acestora am propus invitarea lui O.V. la o discuție. Propunerea a fost acceptată și, ca urmare, s-a decis ca O.V. să fie invitat la sediul Securității printr-un intermediar. Acesta era o rudă a lui O.V., profesor universitar, relație operativă de încredere a ofițerului.

În scurt timp, O.V. a transmis, prin acel intermediar, că este dispus să vină la sediul instituției noastre.

Întâlnirea a debutat cu prezentările protocolare, după care cei doi ofițeri desemnați pentru a realiza ancheta interviu i-au prezentat lui O.V. motivul pentru care a fost invitat, respectiv clarificarea prestației sale informative în favoarea unei puteri străine în timpul celui de al doilea Război Mondial. I s-a precizat că eventualele sale fapte au fost prescrise, lămurirea aspectelor respective urmărind doar să îl elibereze de o povară care probabil încă îl mai apasă.

După ce a exprimat „sincere aprecieri pentru modul elegant în care a fost convocat”, O.V. și-a declarat totala disponibilitate de a clarifica acele pagini din trecutul său, relatând următoarele:

În anul 1942 a fost numit consul al României la Bruxelles, în Belgia ocupată de naziști. Consulatul avea angajați șapte cetățeni belgieni. „Protecția contrainformativă” a consulatului era asigurată de Gestapo, prin locotenentul Aliger Franz. Într-o dimineață de luni, a avut surpriza să fie întâmpinat la

intrarea în consulat de către lt. Aliger Franz, care era însoțit de câțiva colegi ai săi. Pe un ton belicos i s-a adus la cunoștință că toți cei șapte cetățeni belgieni fuseseră arestați întrucât făceau parte din „rezistența antigermană”. I s-a reproșat vehement lipsa de vigilență.

După câteva zile, Ministerul român de Externe l-a rechemat în Centrala de la București.

Drumul de întoarcere trecea, inevitabil, prin Berlin, unde, în așteptarea avionului pentru București, O.V. s-a cazat la un hotel. În dimineața zilei următoare a fost abordat, în camera sa, de către un maior Gestapo, care l-a invitat la sediul instituției. Acolo a fost introdus în biroul unui colonel, care i-a reproșat „neglijența de la Bruxelles”, i-a prezentat realizările politico-militare ale Germaniei, pentru ca, în final, să îi propună să își aducă „propria contribuție la victoria finală”, prin furnizarea de informații, în mod secret, Gestapo-ului.

Odată ajuns în Centrala de la București urma să furnizeze date cu privire la angajații MAE, pentru depistarea celor suspecti de legături cu serviciile de informații aliate, inamice ale Germaniei.

Copleșit de scenariul care i s-a aplicat, O.V. a acceptat imediat. În continuare i s-a făcut un instructaj tehnic: sistem de legătură, metode de secretizare etc. I s-a solicitat totodată o autobiografie și o listă de legături mai apropiate.

Activarea sa a fost efectuată după circa nouă luni de zile, când a fost abordat, la domiciliu, chiar de lt. Aliger Franz. În procesul de colaborare cu Gestapo-ul, O.V. a furnizat îndeosebi informații despre prezumtivii susținători ai anglo-americanilor din Centrala MAE și nu numai. Întâlnirile se realizau la domiciliul lui O.V. sau în diverse localuri din oraș. Colaborarea a continuat până în preajma lui 23 august 1944. O.V. a declarat că după această dată nu a mai fost contactat de către ori în numele foștilor săi parteneri de colaborare.

Apreciind că subiectul a fost clarificat, cei doi ofițeri i-au cerut lui O.V., pe un ton foarte calm, să le relateze și despre alte cazuri de acest gen cu care s-a confruntat în prodigioasa sa carieră de diplomat.

Solicitarea l-a descumpănit pe O.V.

„Nu credeam că o știți și pe asta”, a declarat el după ce și-a revenit. Continuând în spiritul atitudinii cooperante avute până atunci, el a relatat aspecte total inedite pentru cei doi ofițeri investigatori.

După război, într-o Românie aflată sub ocupație sovietică, O.V. lucra în Direcția Cifru a MAE. În acea perioadă pentru comunicările cifrate se folosea „Cifrul regal”. SSI dispunea însă de date conform cărora încă din anii

1940-41 „Cifrul regal” fusese fotografiat și vândut italienilor, iar germanii și-l procuraseră mai devreme, din anii 1937-38. Nerespectarea normelor de lucru, scoaterea materialelor de cifrare din camera de cifru ridicau în mod logic suspiciunea că și alte țări intraseră în posesia lui. Era, de aceea, cât se poate de firesc să se încerce noi modalități de asigurare a secretului comunicărilor și O.V. a fost atras în elaborarea unor noi materiale de cifru. Desigur, mai târziu, după intrarea deplină a României în sfera de influență sovietică, lucrurile s-au schimbat, în sensul că a fost preluat cifrul sovietic, care devenea „Cifrul de stat” al României, iar pentru gestionarea acestui cifru a fost înființat în MAI „Serviciul central de cifru” (Serviciul „H”).

Înainte ca lucrurile să ajungă în această etapă, sovieticii erau, evident, interesați de comunicările făcute de România folosindu-se cifrul. Așa se face că, prin intermediul unei relații feminine din protipendada capitalei, O.V. a primit invitația insistentă, din partea unui general sovietic aflat la post în România, de a purta „o discuție amicală”. După câteva întâlniri în care au fost discutate subiecte banale, generalul sovietic i-a cerut lui O.V. să „furnizeze informații pentru URSS”.

La refuzul lui O.V., care a arătat că nu-și poate trăda țara, generalul i-a replicat tăios: „Oare când ai colaborat cu Gestapo-ul nu ți-ai trădat țara? Sunt curios cum ar aprecia actualele autorități române atitudinea dumneavoastră din timpul războiului”.

Realizând capcana în care fusese prins, O.V. a acceptat. Treptat, O.V. a transmis noului său stăpân întreg cifrul abia intrat în folosință.

După încheierea acestei operațiuni, a susținut O.V., el nu a mai fost contactat de serviciile sovietice de informații. S-ar putea ca el să fi devenit nefolositor datorită evoluției evenimentelor pe linia serviciului de comunicări cifrate, așa după cum s-a arătat mai sus.

Acest caz nu este interesant prin inedit sau prin spectaculozitatea sa. El poate însă ridica multe întrebări. Una dintre ele este următoarea: Nu cumva O.V. a inventat povestea cu generalul sovietic și a introdus-o în discuție doar pentru a se pune la adăpost? Cine ar fi îndrăznit, în acei ani, să condamne o persoană pentru colaborare în secret cu sovieticii? Răspunsul este dureros: Nimeni!

Col. (r) Constantin Banciu

CAZUL „PANTERA”

*Partidul e-n toate, e-n cele ce sunt
Și-n cele ce mâine vor râde la soare
E-n holda întreagă și-n bobul mărunț
E-n pruncul din leagăn și-n omul cărunț
Și-n viața ce veșnic nu moare.
(George Lesnea)*

În depozitele de arhivă atât din Capitală cât și din orașele reședințe de județ ale fostelor structuri ale DSS, cercetătorul poate descoperi numeroase dosare de urmărire informativă bine lucrate și instrumentate de către ofițerii care le-au avut în responsabilitate. Printre acestea se află și dosarul de urmărire informativă cu numele de cod „Pantera”, lucrat de compartimentul de profil contraspionaj economic al județului Mureș în perioada 1971-1974, sub directă coordonare a Direcției centrale.

Informațiile de primă sesizare care au stat la baza declanșării acțiunii atestau că directorul Combinatului de Produse Ceramice din Sighișoara furniza date secrete despre prețurile concurenței unui cetățean vest-german, reprezentant al firmelor „Comex” și „Degussa” din R.F.Germania. Prin aceste firme, combinatul din Sighișoara desfăcea cantități mari de produse ceramice pe piața germană.

Suspiciunile ofițerilor de contraspionaj economic au fost trezite de faptul că cetățeanul vest-german era mai tot timpul bine informat asupra ofertelor primite de Combinat de la firmele concurente. S-a trecut la supravegherea informativă a întregului personal care avea tangență cu derularea contractelor, inclusiv a directorului și a șefului Biroului de Documente Secrete. Au fost folosite toate mijloacele muncii de securitate, fără să se obțină, cel puțin inițial, rezultate satisfăcătoare, care să conducă la depistarea sursei de scurgere a informațiilor.

De menționat că directorul Combinatului de ceramică făcea dese deplasări în R.F.Germania pentru rezolvarea diferitelor probleme ce rezultau din derularea contractelor, fapt ce a dus la o supraveghere mai atentă a activității lui, inclusiv prin tehnică operativă și filaj.

Astfel s-a stabilit că, de fiecare dată când venea la tratative în combinat, cetățeanul vest-german făcea o scurtă vizită protocolară în biroul directorului, după care se retrăgea în sala de tratative. Prin mijloacele TO instalate în biroul directorului nu au fost însă înregistrate decât discuții banale, fără importanță operativă. Cu toate acestea, din Combinat continuau să se scurgă în beneficiul cetățeanului vest-german informații secrete despre ofertele firmelor concurente.

La un moment dat, una din sursele dirijate pe lângă directorul Combinatului a sesizat că în casa de fier din biroul acestuia apăruse o cantitate importantă de bijuterii din aur.

Prin măsuri combinate s-a obținut mulajul de la cheia casei de fier, iar percheziția secretă efectuată a confirmat informația primită. Acest fapt a întărit supoziția organelor de securitate că directorul nu era străin de scurgerea de informații și că în schimbul acestora el primea diverse bijuterii. După ce au fost inventariate, bijuteriile au fost lăsate în aceeași poziție în care fuseseră găsite. Pentru a intensifica supravegherea, în biroul directorului a fost instalată o cameră de luat vederi cu circuit închis, bine ascunsă. Din acest moment biroul putea fi în permanență vizualizat. De asemenea, se putea înregistra pe film orice activitate care putea fi folosită ca probă.

La prima vizită a cetățeanului vest-german după instalarea camerei de luat vederi, s-a constatat că directorul a înmănat oaspetelui său o foaie de hârtie format A5, fără a avea loc vreo discuție între ei. Comerciantul vest-german a preluat biletul, pe care l-a pus în geanta personală, ceea ce i-a convins pe ofițerii de caz că directorul era cel care furnizează informații secrete. Din acel moment toată atenția s-a concentrat asupra cetățeanului vest-german pentru a putea transforma acel document într-o probă care să poată fi folosită în instanță.

De menționat că vest-germanul venea în România însoțit de un câine lup, pe care în timpul tratativelor îl lăsa în camera de hotel. După tratative obișnuia să lase în camera de hotel geanta cu documente care era păzită de câinele său. Profitând de faptul că vest-germanul s-a deplasat la Târgu-Mureș însoțit de o tânără, ofițerii au organizat o pătrundere secretă în camera de hotel. Câinele a fost anihilat cu un medicament special și cu o botniță. S-a trecut apoi la deschiderea genții și fotocopiarea documentelor, între care se afla și biletul primit de la directorul Combinatului. S-a constatat astfel că pe acel bilet erau trecute prețurile de la firmele concurente. Documentele originale au fost lăsate în geanta proprietarului, care a doua zi urma să se deplaseze cu trenul la București.

S-a luat legătura cu Direcția centrală din București. Sub o atentă supraveghere, vest-germanul a ajuns în Capitală, unde pe peronul Gării de Nord a fost reținut și condus la Securitate. La deschiderea genții s-a găsit documentul predat de directorul Combinatului din Sighișoara. În declarația făcută în fața organelor de securitate, vest-germanul a recunoscut că pe toată durata colaborării cu directorul Combinatului de la Sighișoara a obținut de la acesta documente și informații secrete despre firmele concurente în schimbul unor avantaje materiale (bijuterii, ceasuri placate cu aur, lăzi cu băuturi fine etc.).

În procedură de urgență, cazul a fost adus în fața instanțelor de judecată. Cetățeanul vest-german a fost condamnat la 4 ani și cinci luni închisoare pentru „subminarea economiei naționale”. La scurt timp după pronunțarea sentinței,

patronii săi din R.F.Germania au plătit cauțiunea fixată, iar după punerea sa în libertate a fost expulzat din România. Directorului Combinatului de ceramică de la Sighișoara i-au fost confiscate bunurile primite de la comerciantul vest-german, dar, datorită faptului că făcea parte din Biroul Județean al PCR, organele superioare, respectiv CC al PCR, nu au aprobat începerea urmăririi penale, ba mai mult, s-a decis menținerea lui în continuare pe post.

*

Așa după cum cititorul cu certitudine a remarcat, acest caz nu conține în sine aproape nimic spectaculos. Nu s-au făcut combinații operative ample, nu s-au creat momente operative deosebite, nu s-au desfășurat acțiuni de manipulare psihologică a celor urmăriți. Pot fi însă remarcate, în schimb, zecile, sutele de ore de muncă migăloasă, asiduă, perseverentă, prin care activitatea anti-statală a celor doi a putut fi documentată. Pot fi remarcate eforturile făcute pentru introducerea de tehnică, pentru percheziții secrete și fotografierea unor documente. Iar faptul că totul s-a desfășurat fără deconspirări, fără ca persoanele urmărite să își dea seama că în jurul lor se strângea treptat-treptat o plasă în care aveau să fie prinși dovedește profesionalismul ofițerilor implicați în acțiune. Finalizarea cazului prin condamnarea în justiție a cetățeanului vest-german probează că lucrurile se desfășuraseră conform legii.

Întrebarea care se poate pune în mod absolut justificat este următoarea: Dar de ce directorul român a rămas nepedepsit? În mod limpede, el era un trădător. Cum se poate ca un străin să fie condamnat pentru că a preluat informații secrete, pe care le-a plătit cu bijuterii prețioase, iar cel care i-a furnizat aceste informații să scape basma curată? Există o expresie larg răspândită: *It takes two to tango*. E nevoie de doi ca să poți dansa un tango. Trebuie să înțelegem că neamțul acela dansa singur? Trebuie să înțelegem că legea se oprea la ușa anumitor persoane? Calitatea de membru în Comitetul județean de partid era suficientă pentru a asigura impunitate? Din nefericire, cam așa stăteau lucrurile.

Am amintit acest caz întrucât, din păcate, nu a fost singurul caz cu un astfel de deznodământ. Nomenclatura de partid își proteja oamenii. Când un membru de partid încălca legea, partidul hotăra dacă el poate fi tras la răspundere sau nu. Principiul „Legea este egală pentru toți” se dovedea o vorbă goală. Se aplicau în schimb, siluite, golite de conținut, frumoasele versuri citate ca motto al acestui articol.

Lecția pe care trebuie să o avem permanent în vedere este aceea că atunci când puterea judecătorească acceptă să devină slugă a puterii politice se produc derapaje grave. Indiferent de locul sau de perioada când se întâmplă

aceasta. Dintr-un asemenea concubinaj nu se pot naște altceva decât monștri, schilozi, devianți.

Am mai scris, dar nu vom obosi să repetăm că atât fostei nomenclaturi politice, cât și foștilor procurori și judecători le-a convenit de minune să își ascundă erorile proprii stabilind că a existat un vinovat unic pentru toate relele care au bântuit în societatea românească înainte de 1989. Și acest vinovat, au decretat ei, era Securitatea. Dovada o reprezintă virulența atacurilor pe care aceste categorii le-au declanșat împotriva acestei instituții acum mai bine de două decenii, atacuri la care nu renunță nici astăzi. Atacuri care, prin repetiție, au ajuns a fi crezute de anumite segmente ale populației.

Până nu de mult tot apărea pe ecranul televizoarelor un fost membru al Biroului Politic, care se plângea cum era el „urmărit”. Urmărit pentru ce? Pentru viața deșăntată pe care o ducea? Pentru aerele lui de prinț îndrăgostit de propria-i imagine? Dar acestea erau lucruri cunoscute de toată lumea. Din aceste motive a fost dat jos din înalte funcții și a ajuns în provincie, iar nu din cauza vreunei opoziții, la care, sinceri să fim, în acele vremuri dânsul nu îndrăznea nici măcar să viseze. Cât despre „corectitudinea” și „imparțialitatea” procurorilor și a judecătorilor speriați de răsturnarea de regim cel mai bine vorbesc procesele generate și conduse de dânsii în primele luni ale anului 1990. Și nu numai atunci.

Să revenim însă la cazul prezentat și la perioada în care el s-a desfășurat.

Astfel de situații de desconsiderare a legii de către organele de partid nu puteau avea alt efect decât instaurarea și extinderea în interiorul structurilor de informații și contrainformații a unui sentiment de frustrare. Desigur, toți factorii cu răspunderi mai mari sau mai mici din Securitate știau că deciziile sunt de competența conducerii politice, rolul structurilor de informații limitându-se la informarea acestei conduceri.

De aici însă până la situația în care nomenclatura de partid se înconjura cu un zid protector creând o incintă în interiorul căreia legea să nu poată pătrunde, în interiorul căreia ea să nu poată acționa este cale lungă. Iar șefii din structurile de informații și contrainformații, marea lor majoritate având studii juridice, nu puteau accepta aceasta. Cât despre organele operative, cele care duceau greul activităților din teren, este clar că acestea dobândeau sentimentul inutilității muncii proprii.

Ca urmare, imediat după înlăturarea lui Ion Stănescu din fruntea DSS, s-a instaurat o atmosferă de răceală în raporturile Securității cu organele de partid. Iar de aici până la poziții de adversitate nu mai era decât un singur pas.

Cristian Troncotă
Paul Carpen

NEGUȚĂTORII DE TEHNICĂ MODERNĂ ȘI SECRETE

O scurtă vizită la Ploiești ne-a adus față în față cu un veteran al activității de informații, domnul colonel (r) Ion Curte. Doream să aflăm de la dânsul unele detalii despre un caz în care a fost profund implicat, un caz de spionaj și trădare prin transmitere de informații secrete, petrecut pe platforma petrochimică a Ploieștiului în urmă cu patru decenii. Era perioada când România pășea curajos în era modernizării industriei sale, perioada când, cu mari eforturi ale națiunii, se construiau combinate chimice uriașe, se realizau lucrări de infrastructură curajoase, se regularizau cursurile unor râuri vijelioase...

Dorința României de a achiziționa rapid tehnică modernă făcea ca țara să fie tentantă pentru marile companii străine, care însă nu erau întotdeauna dispuse să respecte regulile atât de mult trâmbițatului joc al cererii și ofertei, în care câștigă cel mai bun. Ofertele lor au fost nu o singură dată făcute cu un ochi în seifurile concurenței sau, mai ales, cu un ochi în seiful celor însărcinați de statul român să îi gospodărească averea adunată prin multe, foarte multe sacrificii. Câteodată, în sălile de tratative s-a întâmplat să se negocieze nu doar achiziții de tehnică, ci s-au cumpărat și conștiințe.

Așadar, l-am abordat pe domnul colonel (r) Ion Curte în modul cel mai direct cu putință:

Rep.: Domnule Curte, este adevărat că ați lucrat în cazul inginerului Vulpe? Nu cumva am primit noi niște indicii doar parțial corecte? Cu atâta compartimentare și secretizare, nici nu m-aș mira...

Col. (r) Ion Curte: Dacă am lucrat în acest caz? Nu doar că am lucrat. Am fost cufundat în el cu totul vreo doi ani de zile... Zi și noapte... Eu am preluat primele sesizări informative, apoi am lucrat și ca lucrător operativ, și ca filor, și ca nu mai știu ce. Dar tot eu am trăit să văd cazul adus în faza de încheiere, participând ca interpret de limba italiană, la ancheta inculpaților.

Rep.: Stați puțin! Dumneavoastră vorbiți limba italiană?

I.C.: De ce întrebați? Nu mă înscriu în tabloul pe care încearcă unii să îl acrediteze astăzi al ofițerilor de securitate semidocti? Domnule, am făcut parte din ultima promoție de specialiști în limbi străine pregătiți în Școala de la Băneasa. Am avut profesori excepționali, unii dintre ei – cei de la turcă, greacă, ivrit, germană – aparținând respectivelor etnii; am avut un program dur – zece ore de studiu pe zi, șase zile pe săptămână – ; am trăit într-o atmosferă de competiție corectă, în care fiecare grupă căuta să fie prima... Mi-amintesc că odată am făcut un spectacol, în care fiecare grupă am prezentat cântecele cele mai frumoase ale poporului a cărui limbă ne-o însușeam... A fost un succes! În anul al treilea vorbeam între noi în limba pe care o studiam, citeam zilnic presa

de stânga, iar istoria literaturii, geografia, istoria țărilor respective le-am studiat în limba lor, după cărțile lor... Am făcut școală, nu glumă!

Rep.: Să revenim...

I.C.: Ca să putem înțelege mai pe scurt acțiunea, aș vrea să spun mai întâi câteva vorbe despre principalele ei personaje. Pentru operativitate, nu mai arăt când și cum s-au obținut datele respective.

Un prim personaj, poate mai imprecis conturat, este Compania SIR (*Società Italiana di Resine*), cu sediul la Milano, care avea un complex petrochimic în Sardinia și care acorda asistență tehnică în domeniul petrochimiei. Avea contracte cu Combinatul Petrochimic Brazi, cu Combinatul Petrochimic de la Burgas, din Bulgaria și, desigur, activa și în alte țări. Această societate avea în structura sa persoane cu sarcini informative și contra-informative, a căror activitate era dirijată de Matteo, un colonel pensionar din contraspionajul italian.

O primă direcție a activității pe această linie era culegerea de informații despre firmele concurente. O metodă frecvent folosită era aceea de a racola specialiști de la aceste firme, care erau angajați la SIR pe salarii mult mai bune, dar care trebuia să vină la noul lor loc de muncă cu documentații privind anumite procese tehnologice.

Apoi, angajații care se deplasau în diverse țări pentru prezentare de oferte, acordare de asistență tehnică sau încheiere de contracte erau toți instruiți la plecare pentru obținerea de informații și pentru studierea unor persoane care să poată fi racolate. În grupurile de specialiști care se deplasau în afara Italiei pentru asistență tehnică erau incluse și persoane cu sarcini contrainformative.

Rep.: Nu este cumva un tablou cam sumbru?...

I.C.: Nu, pentru că exista, ca să preiau expresia dumneavoastră, și o parte mai luminoasă pentru noi. Oamenii sunt oameni... Nu toți se pricep sau vor să facă ceea ce sunt puși. Unii poate că se temeau... Dar iată un exemplu:

La finele anului 1967 se încheiase construcția și montajul instalației de fenol-acetonă de la C.P. Brazi și, împreună cu specialiștii firmei SIR, se pregătea intrarea în probe tehnologice. Informativ, contraspionajul stabilește că se urmărea falsificarea datelor privind consumul specific de cumen – o materie primă – prin încărcarea la refuz a unei coloane și falsificarea măsurătorilor făcute prin aparatura de care răspundea Paolo Duchesi, de la SIR. Consumul de cumen era subevaluat față de tot ce realizau celelalte firme europene, tocmai pentru a demonstra că instalația italiană realizează parametrii contractuali.

A fost informată conducerea combinatului și s-a organizat o ședință cu participarea italienilor, unde s-au expus cele de mai sus. În după-amiaza aceleiași zile, Paolo Duchesi dispare, plecând din România cu primul avion disponibil.

Rep.: Mai concret, totuși...

I.C.: Dacă doriți ceva mai concret, o să discutăm despre unele persoane.

Rep.: Vă rog.

I.C.: În 1968 apare la București și la Ploiești, în calitate de reprezentant al firmei SIR, inginerul Alfredo Bolognini. El lucrase anterior la firma Montecatini, de la care plecase la SIR „cu valiza”, așa după cum spuneam la începutul discuției noastre. El a venit la București hotărât să caute persoane care să sprijine firma la care lucra pentru a pătrunde pe piața românească. Pe prim plan avea livrarea unei instalații de piroliză. Firma SIR nu era de fapt specializată într-o asemenea instalație, dar o obținuseră pe cale informativă (deci „neortodoxă”) de la firma germană Lurghi și acum voiau să o vândă. Știam, așadar, că insistențele lor privind instalația de piroliză nu au acoperire, ei neavând specialiști și nici experiență în exploatare.

Ce face Bolognini? Abordează o sursă a noastră, căreia îi solicită să îi indice o persoană de întreprinderea de comerț exterior Industrial Import-Export sau de la Chimimport care să îl sprijine în vânzarea instalației de piroliză. Sursa îl indică pe inginerul Hodoș. Imediat Bolognini răspunde că acesta s-a pensionat. Deci era la curent cam cu tot ce se întâmplă la noi. A fost un semnal care m-a pus în gardă.

Bolognini face apoi o vizită de curtoazie directorului general al C.P. Brazi, Traian Vulpe. Sub diverse pretexte, vizitele se repetă în continuare la intervale de o lună-două. Cu ocazia uneia dintre aceste vizite, Traian Vulpe amintește tangențial că i s-a rupt rama la ochelari. La următoarea vizită, Bolognini îi aduce o ramă de ochelari din aur, pe care Vulpe o ascunde imediat în sertarul biroului său. Mai târziu, în anchetă, Bolognini spunea că gestul lui Vulpe a fost pentru el semnalul că omul este avid după câștig și că este pretabil la colaborare.

Rep.: Observația era corectă?

I.C.: Cât se poate de corectă. Traian Vulpe era membru în Comitetul județean, așa că nu aveam voie să ne ocupăm de el fără aprobare de la partid. Mai târziu am putut însă afla că era ciubucar, afemeiat, bea mult...

Să revenim. În 1969, Traian Vulpe efectuează o excursie în Italia, împreună cu soția și o altă familie. În timpul sejurului la Roma dispare din anturaj pentru două zile. Am fost în măsură să stabilem că în acest răstimp a fost însoțit de Bolognini, a vizitat împreună cu el sediul firmei și complexul petrochimic din Sardinia și că a primit de la acesta un „împrumut” de 1000 dolari. Sigur, acum ni se pare o sumă ridicolă. Atunci părea însă o mică avere.

În același an, cei doi stabilesc o întâlnire la Ploiești. Seara, pe la 10. Cu sprijinul Direcției de Contraspionaj de la București, întâlnirea a fost filmată cu

o cameră în infraroșu. S-a reținut că Vulpe dicta și Bolognini nota cifre într-un carnet. El a plecat la București cu carnetul, pe care i l-am fotocopiat în cameră la hotelul Athenée Palace. S-a stabilit că erau date secrete, iar Bolognini a fost reținut. Din prima zi, a spus aproape tot.

Imediat firma îl trimite în locul lui pe Leonardo Busnardo, care era director comercial. Cum Bolognini a declarat cu ce se ocupa acesta de fapt, este și Busnardo arestat. Abia așa s-au creat condiții ca să ne putem atinge de Traian Vulpe. Probele i-au fost prezentate primului secretar al Comitetului județean de partid. Așa se face că într-o singură zi, la ora 11 Vulpe a fost exclus din Comitetul județean, la ora 12 a fost exclus din partid de către organizația de la Combinat, iar la ora 12.30 era în arest.

În anchetă, Traian Vulpe a recunoscut că a furnizat italienilor date secrete. Acțiunea s-a extins, în justiție ajungând șase persoane.

Principalii inculpați, Vulpe și cei doi italieni, ar fi trebuit să primească peste 15 ani închisoare. Interesul părții române era însă acela de a recupera cheltuielile făcute prin contractele oneroase încheiate. Așa că s-a modificat încadrarea juridică la o infracțiune pentru care se prevedea o pedeapsă mai mică, „instigare” la trădare, respectiv la spionaj. Fiecare dintre cei trei a primit câte 10 ani închisoare. Coordonatorii italieni au plătit imediat contravaloarea detenției, inclusiv daunele materiale rezultate din activitatea lor, și au părăsit țara. Doar Traian Vulpe a rămas în pușcărie...

Rep.: Domnule Curte, vă mulțumim pentru amabilitatea de a discuta cu noi și a rememora întâmplări din activitatea dumneavoastră. În încheiere...

I.C.: Permiteți-mi ca încheierea să o fac eu. Povestea aceasta ne arată, printre altele, cât de puțin erau pregătiți românii pentru a rezista la tentațiile oferite de veniturile ușoare, cu câtă ușurătate puneau ei la dispoziția străinilor averea publică, adunată cu greu, pentru niște bacșișuri de 1000 de dolari. De altfel, situația avea să se repete, precum bine știm. O a doua remarcă se referă la CNSAS. Interceptarea unor convorbiri telefonice sau filajul sunt considerate drept încălcări ale unor drepturi individuale. Pentru asemenea acțiuni, ofițerii de informații sunt chemați prin instanțe, sunt apostrofați, sunt blamați. Dar nu sunt aceste mijloace folosite în toată lumea? Nu sunt ele mijloace folosite și la noi astăzi pe o scară infinit mai largă decât atunci pentru a proteja interese majore ale statului român? Este normal să blamezi activitatea ofițerilor de informații pentru că au descoperit și documentat acțiunile de trădare de țară ale unor cetățeni români lipsiți de orice sentiment patriotic, ba chiar de etică cetățenească? Cei care blamează activitatea serviciilor naționale de informații o fac spre binele nației române ori al altora?

A consemnat **Paul Carpen**

PRIETENUL CU MĂNUȘI ALBE

La invadarea Cehoslovaciei în 1968 de către trupele celor cinci țări membre ale Tratatului de la Varșovia, România nu doar că a manifestat o opoziție fermă față de această intervenție, ci a început să se pregătească pentru a putea răspunde unui eventual atac similar îndreptat împotriva sa. Au fost elaborate și puse în practică măsuri complexe, de la revizuirea doctrinei militare, până la reorganizarea, redislocarea și redotarea unor mari unități și unități pentru a corespunde mai bine concepției privind „războiul întregului popor”. În mod firesc, eficiența acestor măsuri trebuia verificată. Așa se face că, la începutul anilor '70, au fost organizate diverse manevre militare, printre care una de amploare în Ardeal. Aici a apărut fenomenul despre care vom relata în cele ce urmează.

Chiar în ziua premergătoare începerii manevrelor în care erau angrenate importante efective de infanterie, artilerie, transmisiuni, tancuri și aviație, s-a constatat că în mai multe mari orașe din Transilvania au apărut atașați militari ai țărilor membre NATO. Mai mult decât atât, pe linia serviciului de Contrainformații al Armatei s-a stabilit că în zona de operațiuni se afla și atașatul militar al Ungariei. De îndată ce au început manevrele, s-a putut vedea că atașatii militari dispersați în diferite orașe își făceau la timp apariția chiar în zonele cele mai importante sau în punctele de joncțiune a trupelor.

Analiza acestei situații a condus la concluzia că atașatii militari aveau o sursă prin care reușiseră să dețină din vreme date despre desfășurarea operațiunilor. Confuzie crea, mai ales, implicarea atașatului militar ungur, care, teoretic cel puțin, nu ar fi trebuit să aibă nici o colaborare cu atașatii militari ai țărilor membre NATO. Bineînțeles, se impunea să intre în scenă și Direcția de Contraspionaj, care s-a implicat cu sursele și mijloacele sale.

Timpul însă trecea, fără să se contureze nici o pistă cât de cât viabilă. Totuși, după aproximativ patru săptămâni, a apărut o primă rază de speranță: colaboratoarea „Margareta”, iubita unuia dintre atașatii militari care făcuseră „turism” în Ardeal, l-a informat pe ofițerul care o avea în legătură că, în timp ce atașatul făcea duș, i-a umblat în servietă, unde, printre diverse hârtii fără importanță, a găsit într-un compartiment separat un document împăturit în patru, destul de șifonat, semn că fusese intens folosit, document care părea să fi fost uitat acolo de ceva vreme. Conținutul plin de denumiri ciudate i-a atras atenția. Fiind convinsă că atașatul nu-i va observa lipsa, a subtilizat materialul și l-a predat imediat ofițerului.

În doar câteva clipe acesta și-a dat seama că are în mână codurile tuturor unităților militare participante la recente manevre, date privind deplasările lor și frecvențele pentru legăturile radio. După ce documentul a fost fotocopiat, „Margareta” a reușit să-l pună la loc, chiar în seara zilei respective.

Era un pas substanțial pentru descoperirea sursei care făcuse să parvină atașărilor militare acest material. Faptul că documentul fusese găsit la unul dintre atașarii militari nu era însă o dovadă că acesta era în același timp și cel care-l preluase de la misterioasa sursă. Din corelarea activității atașărilor se putea deduce că diplomatul militar care avea sursa în legătură multiplicase și distribuise documentul omologilor săi care se deplasaseră în Ardeal.

Pentru serviciul de contraspionaj începea o muncă migăloasă, care trebuia să se soldeze cu demascarea și neutralizarea trădătorului. Iar povestea acestuia începuse în urmă cu mai mulți ani.

*

Spre deosebire de mulți alții tineri, „Mitică” păstrase din perioada satisfacerii serviciului militar numai amintiri plăcute. Băiat isteț, frumușel și bun de gură, el reușise în scurt timp să intre în grațiile corpului ofițeresc și mai ales ale comandantului unității. Primise misiunea să se ocupe de bufetul ofițerilor, după ce descoperise, numai el știe cum, o sursă de cafea adevărată, ferindu-l astfel pe comandant de ingerarea groaznicului „nechezol”, care în acea vreme ținea loc de cafea pentru majoritatea populației.

„Mitică” se pricepea de minune să pregătească sandvișuri care, oricât de modeste ar fi fost, erau aranjate cu gust și făceau plăcere ochiului. Ba, după o vreme, își făcuse rost de niște mănuși albe pe care le purta de fiecare dată când trebuia să îi servească pe ofițeri sau pe oaspeții comandantului. Desigur învoirile în oraș nu mai erau o problemă pentru „Mitică”, iar instrucția el o făcea mai mult opțional. Era în relații foarte bune și cu ofițerul C.I., căruia îi ducea la birou câte o cafeluță și mai discuta despre unele mici neajunsuri din unitate.

Așa se face că după lăsarea sa la vatră, „Mitică” se putea considera un „garçon” cu ceva experiență și după scurt timp, cu ajutorul unei cunoștințe care era bucătar la o ambasadă, a fost chemat să servească la câteva cocktailuri și recepții, unde s-a făcut remarcat prin eleganța comportamentului și, bineînțeles, prin nelipsitele lui mănuși albe. Cum în lumea diplomatică practic nu trece o zi fără o recepție sau un cocktail, personajul nostru era permanent solicitat să servească la ambassade și chiar la unele petreceri private, organizate la domiciliile diplomaților. Prinse binișor limba engleză, așa încât a putut înțelege perfect cererea pe care i-a adresat-o, într-o zi, colonelul „Robert”, un atașat militar mai petrecăreț. Acesta i-a solicitat complicitatea pentru a-i juca o festă unui alt atașat militar care, spunea el, îl enerva prin sobrietatea pe care o afișa la toate reuniunile și pe care, de aceea, voia să-l îmbete o dată zdravăn.

”Mitică” i-a pregătit celui vizat un cocktail în aparență absolut inofensiv. Băutura i-a plăcut mult acestuia și de aceea a mai cerut un pahar și încă unul... La plecarea oaspeților, „Robert” gusta o mare satisfacție sprijinindu-și victima și ajutând-o să intre în mașină.

Pentru isprava respectivă „Mitică” a primit de la „Robert” 50 de dolari însoțiți de o declarație pe care el a considerat-o drept onorantă: „Tu vei fi prietenul meu cu mânuși albe”. Așa s-au pus bazele unei colaborări în cadrul căreia „Mitică” încerca și de multe ori reușea ca la diverse recepții să îl „bine dispună” pe câte un partener de discuții pe care „Robert” îl dorea volubil. La sindrofiile diplomatice mai exclusiviste, la care „Robert” nu putea participa sau nu era invitat, ”Mitică” devenea, acolo, ochii și urechile sale. Diplomatul se interesa cine cu cine a discutat mai mult timp. „Mitică” îi descria comportamentul unor invitați, îi reproducea, eventual, unele frânturi din conversații etc. Și cum ”prietenia este prietenie, dar brânza-i pe bani”, periodic era stimulat de colonel cu câte 50 – 100 de dolari, așa, ca să aibă tot timpul ochii și urechile larg deschise.

Fiind o fire sociabilă, ”Mitică” nu-și uita vechile prietenii, iar când avea puțin timp liber se repezea să-i facă o vizită la birou și ofițerului C.I. Acolo era bine primit și sporovăiau în fața unei cești de cafea afumată cu un Kent lung (țigară rară pe atunci), ambele aduse de „Mitică”. Discutau și despre „Robert” și colegii acestuia, dar „Mitică” relata mai mult generalități, el afirmând că în calitate pe care o avea nu dispune de prea mari posibilități informative. Totul a mers bine până în ziua când în timp ce discutau, ofițerul a fost chemat de urgență la comandant.

”Mitică” a rămas singur în birou și, în așteptarea prietenului, a început să se uite plictisit peste hârtiile de pe birou. Deodată privirea i-a fost atrasă de un document care se referea la apropiatele manevre militare din Transilvania. Imediat și-a dat seama că materialul respectiv ar putea să-i aducă cel puțin 4-500 de „verzișori”, dacă i l-ar flutura pe la nas prietenului său „Robert”. Fără să mai stea prea mult pe gânduri a împăturit repede documentul și l-a strecurat în buzunarul de la piept.

„Prietenul cu mânuși albe” și-a primit răsplata în dolari abia după ce „Robert” și colegii lui s-au întors din Ardeal, unde se convinseseră că documentul era autentic și datele erau reale. Nu se știe a cui a fost ideea ca o copie a documentului să fie dată și atașatului militar ungar, știut fiind cât de sensibili sunt maghiarii când este vorba de acea zonă, dar este cert că prin acest gest s-a încercat punerea bazelor unei colaborări a atașatilor militari din NATO cu atașatul militar ungar, în speranța că acesta va aduce la rândul-i informații privind noile acțiuni planificate de comandamentul Pactului de la Varșovia.

A existat și o parte bună în această istorie. Atașarii militari au fost impresionați de perfecțiunea și exactitatea cu care au fost coordonate și conduse mișcările tuturor armelor angrenate în aplicație, ei ajungând la concluzia că armata română dispune de un corp de ofițeri competent și de trupe foarte bine pregătite.

*

În evidențele Direcției de Contraspionaj, „Mitică” figura ca fiind în legătura informativă a ofițerului de contrainformații. În ceea ce privește documentul incriminat, acest ofițer a declarat că fiind implicat în pregătirile de plecare a unității în aplicație nu-și aducea aminte unde rătacise documentul respectiv. Considerând că o dată cu terminarea aplicației documentul își pierduse valoarea, nu raportase dispariția materialului, așa după cum s-ar fi convenit. Nu excludea varianta ca documentul să fi fost sustras de „Mitică” atunci când acesta rămăsese singur în birou cam zece minute. La sugestia contraspionajului, ofițerul a trebuit să fie de acord să colaboreze la o verificare a lui „Mitică”.

În biroul ofițerului C.I. a fost montată o instalație video. La o nouă vizită a lui „Mitică”, a fost plasat pe masă, printre alte hârtii, un document în două exemplare cu ștampila „Strict Secret”. Acesta conținea tot felul de date fictive, dar care cu certitudine aveau să trezească interesul lui „Mitică”.

Când s-a prezentat la unitatea militară, „Mitică” a fost invitat de către soldatul-planton în biroul ofițerului cu care ținea legătura, explicându-i-se că acesta este reținut pentru câteva minute la conducerea unității. Rămas singur, „Mitică” s-a dus imediat la masa pe care erau împrăștiate hârtiile și, atras irezistibil de documentul care avea ștampila „Strict Secret”, l-a parcurs repede, s-a convins că este foarte interesant și că sunt două exemplare. A luat repede un exemplar, l-a împăturit și l-a ascuns la piept. După aproximativ zece minute, timp în care se vedea că este stăpânit de o puternică emoție și se plimba agitat prin birou, a ieșit și l-a informat pe planton că nu mai poate aștepta și va reveni în ziua următoare.

După ce a ieșit pe poarta unității se tot uita după un taxi. Înainte de a lua taxiul a fost reținut de ofițerii care-l filau. La o sumară percheziție s-a găsit asupra lui documentul sustras. În anchetă a recunoscut totul și a povestit cu lux de amănunte despre modul în care decurgea „prietenia” lui cu „Robert”.

Inițial serviciul de contraspionaj a fost tentat să organizeze prin „Mitică” un joc operativ de dezinformare, dar s-a renunțat la această idee, întrucât „Mitică” nu prezenta suficiente garanții de seriozitate.

Mult timp după aceea colonelul „Robert” l-a căutat și l-a așteptat pe „Prietenul cu mânuși albe”. Dar nu l-a mai văzut până când a plecat de la post. „Mitică” plătea în închisoare prețul trădării sale.

Hagop Hairabetian

SIMPLĂ PROSTIE SAU TRĂDARE?

Legenda spune că Tezeu a găsit drumul de ieșire din Labirintul în care sălășluia Minotaurul călăuzindu-se după firul pe care îl derulase încă de la intrarea sa în tenebrele misterioasei construcții. Ghemul pe care fusese învălătucit acest fir îi fusese dat de iubita sa, Ariadna.

Să lăsăm deoparte frumoasa poveste despre Minotaur, despre arhitectul Dedal, constructorul Labirintului, despre iubirea trădată a Ariadnei și despre ușurătatea și nepăsarea tânărului Tezeu, pentru a reține ceea ce a intrat în viața noastră, în limbajul nostru curent: expresia „Firul Ariadnei”.

Considerăm „Firul Ariadnei” acel ghid care ne arată drumul corect, acea potecă pe care putem ieși din întunecimea pădurii, acea călăuză de natură să ne ajute să nu rătăcim și să nu ne pierdem. Desigur, pentru fiecare „Firul Ariadnei” poate dobândi nuanțe și semnificații distincte. Esența rămâne însă aceeași: modalitatea de a ieși la lumină. La lumina adevărului.

Nu doar în cărțile lui Sir Arthur Conan Doyle, ci și în viața reală, cei care investighează o crimă, care cercetează o ilegalitate, încearcă să descopere acel Fir al Ariadnei care să îi scoată din vâlmășagul indiciilor false și să îi conducă spre adevăr. Pentru mulți acesta este un „*pattern*”, un tipar, un *modus operandi*, o repetare a unor caracteristici care de fapt reprezintă „semnătura” făptuitorului.

Și pentru că l-am menționat pe Conan Doyle, fie-ne permis, în acest context, să amintim unul dintre principiile călăuzitoare ale eroului său literar. Spunea Sherlock Holmes: „*Când ai eliminat imposibilul, ceea ce rămâne, oricât de improbabil ar părea, reprezintă adevărul*”.

De ce această introducere?

Despre evenimentele din decembrie 1989 s-a scris și s-a vorbit mult. Au apărut tot soiul de relatări, multe, foarte multe dintre ele, indirecte, făcute de persoane care au aflat despre aceste evenimente și nu le-au trăit nemijlocit, foarte multe aparținând unor persoane dornice să își creeze postamentul pe care să se urce pentru a cere tot felul de avantaje. S-au redactat chiar și cronologii, pe ore și minute, ale diferitelor întâmplări, dar nu este clar de ce lucrurile s-au petrecut așa cum s-au petrecut.

Mai puține sunt, așadar, lucrările de analiză, lucrările din care să se desprindă esențele ascunse după perdeaua de fum a faptelor disparate, mărunte.

La fel de puțin numeroși sunt, de asemenea, autorii care au căutat, de exemplu, să stabilească tipare acționale, trăsături comune ale unora dintre liderii ridicați atunci, elemente care sunt repetabile în biografiile lor și care să fi fost de natură să le influențeze deciziile. Nu a fost eliminat imposibilul, pentru a descoperi în ceea ce a rămas, oricât de improbabil ar părea acesta, adevărul.

Iată însă că relatările făcute în numărul anterior al revistei „Vitralii” de către cei care au trăit în iadul dezlănțuit la Sibiu în decembrie 1989 au avut un ecou interesant.

Domnul colonel (r) Iliescu Gheorghe, fost șef al Securității județului Maramureș, ne-a trimis un material în care arată că „**La Baia Mare diversiunea nu a reușit**”. Iar diversiunea consta în trimiterea unor trupe de Securitate în anumite zone,

chipurile pentru a descoperi elemente teroriste, unde ele urmau să fie anihilate de unități ale Armatei. Domnul colonel (r) Iliescu Gheorghe constată că același „pattern” a fost aplicat la Aeroportul Otopeni, la București și, adăugăm noi, referindu-ne la articolul semnat de dl. colonel (r) Brezoi Nicolae din numărul 4 al revistei noastre, la Craiova. Domnul Iliescu Gheorghe face un pas înainte: dânsul încearcă să deruleze firul Ariadnei. A vrut să vadă cine a fost, la Baia Mare, la originea diversiunii, la originea zvonurilor care au indus starea de groază, de isterie, responsabilă în mare măsură pentru crimele comise în decembrie 1989. A făcut câțiva pași interesanți.

Cine merge mai departe?

În fine, analizând faptele unor ofițeri M.Ap.N. menționați nominal în articol (maior Tătaru, maior Tănțaș), ale liderului județean FSN (Crăciun) nu poți să nu te întrebi dacă este vorba despre o simplă prostie sau despre trădarea intereselor țării.

Paul Carpen

LA BAIAMARE DIVERSIUNEA NU A REUȘIT

În dupăamiaza zilei de 23 decembrie 1989, în timp ce mă aflu în clădirea Consiliului județean, împreună cu mai mulți participanți la evenimentele în curs de desfășurare, am observat o stare de nervozitate accentuată la cel care preluase comanda forțelor militare autopropunându-se în această funcție, respectiv maiorul Tătaru, până atunci șef al Gărzilor Patriotice din județ.

La un moment dat, acesta a luat legătura telefonic cu comandantul Batalionului de grăniceri din orașul Sighetul Marmăției, căruia i-a transmis ordinul de a nu opune nici un fel de rezistență în fața trupelor sovietice care vor intra în România pe la Borșa sau printr-un alt punct de pe granița de nord a României. Maiorul Tătaru a precizat că „aceste trupe vin să sprijine revoluția din țara noastră”.

Am reacționat imediat, cerându-i lui Tătaru să contramandeze ordinul. Am declarat cu voce tare, pentru a fi auzit și de celelalte persoane prezente în încăpere, că „*ăștia, dacă intră în țara noastră, nu mai pleacă*”, așa cum au mai făcut-o în 1944.

Intervenția mea a rămas fără urmări, ordinul nu a fost contramandat, dar nici trupe sovietice nu au venit.

La puțin timp după cele relatate mai sus, am aflat de la un bărbat aflat în încăpere că se pune la cale o diversiune ale cărei victime urmau să fie efectivele Batalionului de Securitate de la Șomcuta Mare. Comandantul Batalionului primise ordin de la eșalonul superior să se deplaseze cu un efectiv

de soldați înarmați la Baia Mare, cu misiunea de „a neutraliza forțele care desfășoară acțiuni sângeroase în oraș”.

În același timp fusese dată dispoziția ca efective importante ale unor unități aparținând M.Ap.N. să intre în dispozitiv de luptă lângă o pădure din apropierea orașului Baia Mare, cu ordinul de „a anihila forțele securist-teroriste care vin de la Șomcuta Mare pentru a înăbuși revoluția”.

M-a îngrijorat profund această informație și, evaluând consecințele punerii ei în aplicare, am acționat, asumându-mi riscuri grave în contextul situației tensionate de atunci. Astfel, profitând de neatenția lui Tătaru, i-am telefonat maiorului Pop, comandantul Batalionului de Securitate de la Șomcuta Mare, care mi-a confirmat primirea ordinului respectiv de la „eșalonul superior”. I-am spus, răspicat, că este liniște în Baia Mare și că nu este nevoie de trupe de Securitate în oraș. I-am repetat, de câteva ori, să nu iasă cu efective din unitate sub nici un motiv.

Maiorul Pop a înțeles mesajul transmis și a rămas în cazarmă cu efectivul complet.

A doua zi am aflat despre evenimentele tragice și criminale care avuseseră loc la Aeroportul Otopeni.

Episodul trist relatat mai sus m-a obsedat mult timp. Mi-am propus ca, din datorie față de țară, să stabilesc cine a pus la cale această diversiune criminală. Hotărârea mi-a fost întărită când am aflat că și în alte orașe s-au petrecut evenimente similare.

Timpul a trecut, adevărul a străbătut tot mai mult la lumină, înlăturând minciuna în care fuseseră învăluite evenimentele din decembrie 1989.

Peste câțiva ani, l-am întâlnit pe colonelul Mihăilă, fost comandant al Brigăzii de Securitate de la Cluj-Napoca. Între timp dânsul devenise general de brigadă. Mihăilă mi-a confirmat că el i-a dat ordin maiorului Pop Ion, comandantul Batalionului de Securitate de la Șomcuta Mare să se deplaseze la Baia Mare cu efectivele sale, „pentru a sprijini revoluția”. A subliniat că a transmis acest ordin la insistențele domnului Crăciun, care în acel moment era președintele Consiliului Județean al Frontului Salvării Naționale.

Să revin la momentul decembrie 1989. La puțin timp după cele relatate, am fost arestat de către o formațiune de militari de la o unitate din oraș, sub pretextul că „am trădat revoluția și desfășor acțiuni împotriva poporului”. Am fost legat cu sârmă, cu mâinile la spate, și transportat, împreună cu alte trei

persoane, în incinta unei unități militare din oraș. Acolo, în fața trupelor adunate ca pentru revista de front, am fost umiliți în modul cel mai vulgar cu putință. Am fost dezbrăcați, percheziționați, ni s-au luat șireturile etc.

Am fost introdus apoi în arestul unității respective, asigurându-mi-se o pază demnă de un terorist periculos. Am fost supus unui interogatoriu de către un oarecare maior Tănțaș, care s-a prezentat ca „ofițer cu cercetarea penală” în cadrul unității în care eram deținut.

Maiorul Tănțaș m-a întrebat despre tunelele, canalele și alte lucrări subterane în care Securitatea ar fi depozitat armament. M-a mai întrebat și alte asemenea bazaconii, care erau de natură să mă facă să râd, dacă nu m-aș fi aflat în acea situație complicată.

Mi-a pus apoi în față o declarație dactilografată, în care menționa tot felul de fapte groaznice pe care le-aș fi comis și, amenințându-mă cu arma, mi-a cerut imperativ să o semnez. Am refuzat, cu orice risc.

Pe la mijlocul nopții, am fost transferat la o unitate militară vecină. A trebuit să traversez o curte întunecată, pe lângă un gard sinistru de beton. În spatele meu erau soldați care purtau arme cu cartuș pe țeavă. În prezența mea, aceștia primiseră ordinul să tragă la cea mai mică încercare de nesupunere sau de fugă de sub escortă. Atunci am trăit clipa morții. Fiind convins că voi fi executat sub un oarecare pretext, m-am adresat însoțitorilor, spunându-le că „nu am făcut nimic împotriva țării mele și a revoluției care avea loc în acel timp”.

Am fost condus la camera de gardă, unde am stat până în după amiaza zilei, când a venit maiorul Popa Gheorghe, șeful Comandamentului Militar din județ, care, cu multă stângăcie, a încercat să mă convingă că „așa e la revoluție”.

Menționez că pe raza județului au apărut mai multe dezinformări, lansându-se zvonuri despre un atac iminent al teroriștilor asupra uzinei de apă, despre otrăvirea apei etc. Acestea au fost dezamorsate la timp.

Cert este faptul că pe raza județului Maramureș nu s-a tras nici un foc de armă și nu a murit nimeni.

Colonel (r) Gheorghe Iliescu

ȘCOALA DE SPIONAJ DIN ANVERS

Nici o enciclopedie dedicată marilor personalități ale lumii spionajului, nici o istorie respectabilă a acestei activități nu omite trimiterea la figura legendară a „Domnișoarei Doctor”. Ea a fost glorificată ca eroină a unor romane, piese de teatru și filme, elementele reale din viața sa devenind astfel și mai neclare, fiind amestecate cu ficțiunea artistică.

Este bine să spunem de la bun început, că identificarea personajului real ca fiind dr. Elsbeth Schragmüller nu s-a făcut decât în 1945, după ce, mai bine de un deceniu, circulasera cărți sau fuseseră prezentate pe ecrane filme („Stamboul Quest”, „Mademoiselle Docteur” etc.) având-o ca personaj principal. Atunci, în 1945, autoritățile de ocupație americane au pus mâna pe un dosar al *Reichswehr* (Armata imperială germană) în care era dezvăluită identitatea celei cunoscute ca *Fräulein Doktor*, *Mademoiselle Docteur*, *La Baronne*, *Mademoiselle Schwarz*, *Dr. Anne-Marie Lesser* etc. Filmele, cărțile, articolele de analiză științifică având-o ca subiect pe „Domnișoara Doctor” au continuat să apară până după anul 2000.

Mai presus însă de personalitatea „Domnișoarei Doctor” străbate însă timpul activitatea sa, școala celebră în istoria spionajului pe care Elsbeth Schragmüller a reușit să o deschidă la Anvers în timpul primului război mondial, după ce îi prezentase colonelului Walter Nikolai, șeful *Nachrichtenbüro* al *Reichswehr* (Serviciul de informații al Armatei imperiale germane), ideile sale referitoare la pregătirea spionilor.

Dar cine este, în definitiv, această misterioasă germană cu părul ei blond și cu nelipsitul ei port-țigaret?

Elsbeth (multe referințe folosesc numele de Elisabeth) Schragmüller s-a născut în 1887, fiind cea mai mare dintre

Elsbeth Schragmüller

(descrișă, într-un articol din 1931 drept „blondă, subțire, fină, rezervată, cu glas de fetiță și o foarte cinstită obiectivitate”)

cei patru copii ai lui Carl Anton Schragmüller, ofițer și mai apoi funcționar. Face excelente studii la Universitatea Albert Ludwig din Freiburg im Breisgau, obținând diploma de doctor în științe sociale. A fost una dintre primele femei absolvente de studii universitare în Germania. Acolo, în 1910, întâlnește un tânăr ofițer, detașat ca profesor de engleză pe lângă Serviciul IIIb, locotenentul Karl Briem, prin intermediul căruia intră în contact cu lumea serviciilor speciale.

La izbucnirea războiului, în 1914, este angajată la Comenduirea garnizoanei Bruxelles, pentru studierea și valorificarea corespondenței militarilor belgieni. Rapoartele ei despre fortificațiile de la Anvers îi aduc stima generalului von Bessler, șeful administrației germane de ocupație în Belgia, care o recomandă secției serviciului de spionaj german din Anvers (*Nachrichtenstelle Antwerpen*), unde răspunde de spionajul asupra Franței. Are misiunea de a recruta și forma viitori agenți.

În decembrie 1914, Elsbeth Schragmüller află că iubitul ei, Karl Briem, abia numit căpitan, a murit în timpul unui bombardament al artileriei aliate. Moartea lui o traumatizează și o determină să se dedice trup și suflet meseriei spionajului. Succesele ei în domeniu au fost remarcate și, la propunerea colonelului Nikolai, i s-a acordat gradul de locotenent (prima femeie ofițer din armata germană), încredințându-i-se, de la începutul anului 1915, conducerea biroului din Anvers. Conform legendei, acesta este momentul când Statul Major german ar fi început să folosească denumirea, devenită celebră, „*Fräulein Doktor*”, în temeiul gradului ei universitar. Va rămâne la post până în 1918. Atunci, la sfârșitul războiului, avea gradul de locotenent major și era decorată cu Crucea de Fier clasa I.

Elsbeth Schragmüller nu era deloc o frumusețe fatală și nici nu a putut săvârși toate isprăvile de spioană ce i s-au atribuit. Ea a fost însă o autoritate în materie de spionaj. Sfaturile pe care le dădea cursanților școlii din Anvers sunt preluate și azi de numeroase organizații similare, iar un manual al ei referitor la pregătirea agenților secreți conține o serie de prevederi valabile în bună măsură și în prezent. Astfel, ea recomanda viitorilor spioni să-și antreneze permanent memoria, să acționeze pe cât posibil singuri, fără a se încrede în „localnici”, să evite legăturile întâmplătoare, în urma cărora agenții pot cădea în plasa contraspiionajului advers.

Printre recomandările mai deosebite date de „*Fräulein Doktor*” se numără și următoarele:

- ◆ E recomandabil să-ți ascunzi cunoștințele lingvistice pe care le posezi pentru a-i determina pe ceilalți să vorbească liber în prezența ta;
- ◆ Nu scrie și nu pronunța nici măcar un singur cuvânt în limba ta maternă cât timp te afli în străinătate;
- ◆ Niciodată să nu intri în vorbă cu un viitor agent în altă parte decât în locul ales de tine;
- ◆ Condu-ți informatorul cât mai departe de reședința sa și de zona ta de acțiune. Cere-i să ajungă la locul întâlnirii pe căi ocolite, de preferință noaptea;
- ◆ Este preferabil să stai de vorbă cu un om obosit în urma unui drum lung pentru că este mai puțin suspicios sau prudent, este mai destins și mai volubil, este mai puțin dispus să mintă ori să discute în contradictoriu și se teme de tine, în timp ce tu însuși trebuie să fii odihnit și vigilent;
- ◆ Culege orice informație fără a manifesta un interes deosebit pentru una anume. Nu insista niciodată asupra informației despre care crezi că s-ar putea sau că ar trebui s-o obții. Căutând prea insistent îți deconspiri interesul pentru un anumit lucru;
- ◆ Maschează întotdeauna sub o aparență nevinovată informațiile pe care le-ai obținut; dacă trebuie să reții cifre sau dimensiuni, cel mai bine este s-o faci sub forma unei liste de cheltuieli personale;
- ◆ Când arzi scrisori sau orice altă hârtie, este necesar să împrăștii scrumul, deoarece cenușa sau resturile carbonizate rămân lizibile. Se pot obține o mulțime de date la un examen microscopic de către un criminalist. Ruperea și aruncarea hârtiilor nu oferă o garanție sigură în privința distrugerii. Nu poți fi niciodată încredințat că au fost distruse, nici dacă le arunci în WC;
- ◆ Nu vorbi și nu te comporta niciodată în mod misterios, în afara cazurilor când acest lucru poate să-i placă agentului tău și să exercite o influență psihologică asupra lui;
- ◆ Nu-ți da niciodată aere de superioritate, nu arăta că ești prea deștept, original sau ingenios;

- ◆ E bine să se evite o prea mare originalitate în modalitățile de transmitere a informațiilor; dacă nu ești absolut sigur de o metodă nouă, mai bine folosești procedeele pe care le-ai mai încercat;
- ◆ La alegerea locuinței, caută să obții o cameră sau un apartament cu cel puțin două ieșiri. Imaginează-ți sau repetă din timp modul cum ai putea să scapi, la nevoie;
- ◆ Asigură-te permanent că nu ești urmărit; învață tehnica ruperii de filaj;
- ◆ Nu consuma alcool în mod excesiv. Frecventează numai femeile pe care le cunoști bine și în care poți să ai încredere;
- ◆ Nu considera niciodată un lucru ca de la sine înțeles, nu conta niciodată pe o manifestare de prietenie sau ostilitate aparentă și nici pe autenticitatea unei informații ori presupusa utilitate a alteia.

*

Odată războiul terminat, Elsbeth Schragmüller și-a continuat cariera universitară, fiind prima femeie asistent universitar la Universitatea din Freiburg im Breisgau. A murit în 1940, de tuberculoză osoasă.

Col. (r) Liviu Găitan

MIHAIL MORUZOV, PĂRINTELE SERVICIILOR SECRETE ROMÂNE

Mihail Moruzov, cel care a creat primul serviciu secret de informații al României, domină prin personalitatea sa copleșitoare, în mod indiscutabil, istoria serviciilor noastre secrete¹.

Așa după cum este îndeobște cunoscut, crearea unei instituții viabile a statului nu este nici rezultatul întâmplării, nici al bunului plac, ci răspunsul la o necesitate socială. În contextul frământat al epocii, context dominat de pregătirea, desfășurarea și consecințele Primului Război Mondial, crearea în România a unui serviciu secret de informații – organism care ar corespunde, întrucâtva, fostului Departament al Securității Statului or SRI plus SIE de astăzi – a putut fi cel mai bine realizată în interiorul Marelui Stat Major. Iar fondatorul acestei instituții, omul care nu doar a conceput organizarea ei la nivelul celor mai înalte cerințe ale vremii în ceea ce privește activitatea de informații, dar care i-a imprimat un sistem de lucru modern, eficient, a fost civilul Mihail Moruzov.

Instituția creată de el avea să își schimbe mai târziu denumirea și, avându-l la cârmă pe Eugen Cristescu, avea să iasă de sub tutela militară și să se subordoneze nemijlocit șefului statului, care la vremea respectivă era generalul Ion Antonescu, după ce Moruzov fusese arestat la 6 septembrie 1940. La scurt timp, el a fost asasinat de către o echipă de legionari în masacrul de la Jilava, din noaptea de 26-27 noiembrie 1940.

Într-adevăr, Moruzov era un civil. Dar instituția creată de el, a cărei titulatură completă era Serviciul Secret de Informații al Armatei Române, nu servea doar instituția militară, ci țara în ansamblul său. În plus, Serviciul Secret a preluat constant în rândurile sale atât civili, cât și ofițeri de stat major. Și unii

Mihail Moruzov

---

¹ Cristian Troncotă: *Mihail Moruzov și frontul secret*, Ed. Elion, 2004, Ion Pavelescu: *Enigma Moruzov*, Ed. Gaudeamus, 1993

și ceilalți s-au acoperit în egală măsură de glorie pe tărâmul atât de complex, de fragil și de solicitant al muncii de informații.

Înainte de a ne referi la activitatea instituției, este interesant să vedem cine era Mihail Moruzov, de ce a fost chemat el și nu altcineva să alcătuiască Serviciul Secret.

Despre Moruzov s-au scris cărți, au apărut câteva articole în diferite publicații. Ideea majoră care se desprinde din toate studiile care i-au fost dedicate este aceea că Mihail Moruzov a adunat la un loc, în cei 53 de ani de viață ai săi, un număr impresionant de succese, îndeosebi pe linia spionajului. Și nu numai! Pe linie de informații interne, el a avut, de asemenea, realizări de anvergură.

Maniacul spionajului

Preocuparea lui Moruzov, împinsă la limitele unei adevărate manii, în legătură cu conspirativitatea, compartimentarea muncii și păstrarea secretului, face să dispunem astăzi de puține atestări documentare. Mai mult decât atât, în noaptea dinaintea arestării sale de către autoritățile statului, el a ars tot ce a însemnat dosare personale ale agenturii Serviciului. În plus, documentele Serviciului Secret și cele ale Secției a II-a din Marele Stat Major, din perioada 1924-1928, au fost distruse în timpul bombardamentelor din august 1944, iar celor din anii 1929-1933 nu li se dă de urmă. Și totuși, analizând puținele documente păstrate, precum și relatările altor persoane sau instituții cu care SSI a venit în contact, nu putem să nu fim uimiți de realizările pe care le-au avut acest om și echipa sa.

Iată câteva dintre faptele care l-au recomandat pe Mihail Moruzov pentru a fi chemat, de către ofițerii Marelui Stat Major, care îi cunoscuseră activitatea din perioada Primului Război Mondial, să organizeze Serviciul Secret.

În anul 1917 (pe când avea 30 de ani), el conducea Serviciul de Siguranță al Deltei. Domnea în acel timp o atmosferă tulbură. Abia intrată în război, România primea lovitură după lovitură. Bulgaria, aliată cu Germania, agita apele în speranța că ar putea pune mâna pe întreaga Dobroge, în vreme ce trupele rusești, aliații noștri, își cam pierduseră, sub influența agitației bolșevice, tot cheful de luptă și așteptau revoluția. Într-adevăr, aceasta a izbucnit la 25 octombrie (7 noiembrie), conducând la instaurarea regimului bolșevic.

Prin aceste ape tulburi, Mihail Moruzov naviga cu îndemânare și curaj, așa cum îi stă bine unui fiu al Deltei. Moruzov și Serviciul lui de Siguranță au influențat categoric soarta luptelor pe acest sector al frontului.

Printr-o acțiune desfășurată la 78 de kilometri în adâncimea teritoriului inamic, Moruzov îl capturează pe șeful serviciului german de informații pentru zona Dobrogea, arestează 156 din cei 178 de spioni germani care acționau în

zonă, se insinuează în compunerea unei delegații a armatei ruse care urma să negocieze capitularea a două divizii rusești în fața nemților și împiedică încheierea unui acord până ce Comandamentul român reușește să informeze Comandamentul aliat; preia conducerea unei divizii a Armatei Roșii din zonă, divizie pe care apoi o dizolvă; organizează cumpărarea flotei rusești de pe Dunăre cu două milioane de lei și numai un atac pripit asupra acesteia împiedică finalizarea acțiunii; după încheierea războiului descoperă o amplă acțiune a serviciilor de spionaj rusești, care plănuseră subminarea economiei românești aruncând pe piața noastră 12 milioane de ruble false. (Pentru crearea unui climat de încredere, primul milion de ruble era bun. Moruzov primește milionul, îl varsă la bugetul statului și apoi stopează acțiunea de invadare a pieței românești cu bani contrafăcuți).

Adulatul

Ne punem în mod firesc întrebarea dacă asemenea acțiuni notabile au mai fost posibile și sub egida SSI, ulterior, când lucrurile s-au mai așezat. Ei bine, așa după cum arătam mai sus, mărturiile documentare asupra activității operative concrete sunt, din nefericire, puține. Totuși, atunci când analizăm rezultatele acțiunilor informative desfășurate, ne putem forma o idee cât de ample, cât de penetrante și de utile s-au dovedit acestea în fundamentarea deciziilor de comandament. S-a păstrat astfel, printr-o fericită întâmplare, un *Memoriu asupra situației din Basarabia*, datat 9 martie 1930.

Profunzimea analizei, bogăția de date concrete și corectitudinea interpretării lor, temeinicia concluziilor desprinse, alături de curajul cu care se formulează recomandări către factorii de decizie – toate aceste elemente fac ca materialul să aibă o valoare de simbol. Și nu numai! Fără nici o exagerare, ar fi bine dacă raportul întocmit de Moruzov acum 80 de ani ar fi citit astăzi de către toți aceia care ar trebui să înțeleagă complexitatea problematicei basarabene.

Ca director al SSI, Moruzov preluase sub control, încă din 1927, rezidența britanică la București, căreia îi permitea să lucreze, dar rapoartele către *Intelligence Service* erau citite și exploatate mai întâi la București și numai după aceea la Londra.

În mod similar, a facilitat infiltrările de agenți peste Nistru, efectuate de francezi și britanici, cu condiția să i se pună la dispoziție o copie a tuturor materialelor obținute de la aceștia.

Mihail Moruzov avea o agență personală la nivel înalt (miniștri, șeful Poliției, ziariști de renume). Comandantul legionar Horia Sima era informatorul lui, plătit cu 200.000 de lei lunar (ceea ce, în epocă, înseamnă cam 70 de salarii medii). Iată cum a descris un fost lucrător SSI poziția lui: „Ofițeri superiori și generali îi făceau anticameră; oameni politici îl solicitau

până peste puterile posibile”. Iar un altul scrie: „Din pricina influenței pe care o avea, toată lumea, atât militară cât și politică, îl adula, căutând a-i căpăta bunăvoința și protecția”.

Agentura creată de SSI acționa în Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia. Dar și în țară. Rețeaua creată la Târgu Mureș a rămas nedescoperită pe tot timpul ocupației horthyste și mai trimitea informații la începutul anilor '50. Secretarul lui Moruzov declara că șeful lui era capabil să afle cele „discutate cu ușile închise în Sovietul Comisarilor Poporului” în legătură cu România.

Un ofițer de informații american, venit în misiune în România imediat după actul de la 23 august 1944, afirma că dosarele SSI „conțineau cea mai grozavă culegere de date despre sovietici din toată Europa, cu excepția dosarelor găsite în Germania”.

Desigur, nu trebuie să alunecăm pe panta idealizării. Moruzov, personal, și Serviciul Secret, prin oamenii săi, au comis și erori. Într-un domeniu de o asemenea sensibilitate cum este munca de informații, experiența ne arată că erorile sunt, practic inerente. În mod incontestabil însă, în cazul SSI balanța înclină cu putere de partea realizărilor.

Profesionistul

Chiar dacă nu putem pătrunde prea adânc în cotloanele întunecate, ascunse și bine păzite ale acțiunilor informative concrete, o idee asupra instituției se poate totuși alcătui, judecând după modul cum era ea privită în societatea vremii. Fapt este că SSI își căpătase – prin rezultate, nu prin intrigi – dreptul de a avea acces nemijlocit la șeful statului, regele Carol al II-lea.

Cea mai pertinentă recunoaștere a poziției de înalt profesionalism dobândită de SSI sub conducerea lui Mihail Moruzov vine de la serviciile de spionaj străine. La un moment dat, SSI ajunsese un fel de punct central către care se îndreptau serviciile de informații ale altor state, fiecare căutând să îi obțină bunăvoința, sprijinul, colaborarea. SSI efectua schimb de informații cu serviciile similare din Cehoslovacia, Polonia, Iugoslavia, Finlanda și chiar Japonia. Or, se știe că în lumea aceasta aspră, dacă nu ești bun nu vrea nimeni să stea de vorbă cu tine.

Direct sau prin câțiva colaboratori de încredere – cum au fost locotenent colonelul Gh. Petrescu sau maiorul Constantin Ionescu Micandru – Mihail Moruzov a stabilit contacte directe cu serviciile de spionaj ale Franței, Angliei, mai apoi cu cele ale Italiei și Germaniei. A jucat la două capete? S-ar putea spune și așa ceva. Fapt este că nu a fost pe deplin loial Germaniei, în brațele căreia România fusese aruncată de o conjunctură internațională nefastă. Să nu uităm însă că și conducerea politică a țării oscila.

În plus, pentru SSI și pentru șeful său, suprema valoare o reprezentau nu aliații, ci țara și interesele ei. Pentru că aliații s-au dovedit vremelnici și nu întotdeauna loiali. Să nu ne mire deci faptul că în istorie loialitatea are la bază, mai întotdeauna, tradiția. O tradiție dobândită cu sudoare, cu sacrificii, cu inteligență și care ascunde în sine o mare dragoste de țară.

Detaliile privind colaborarea stabilită de SSI cu serviciile similare occidentale și schimbul de informații efectuat cu acestea merită analiza specialiștilor. Ce trebuie însă să remarc observatorul neavizat asupra subtilităților acestei munci?

Legătura cu *Abwehr*-ul (Serviciul de informații al armatei germane) a fost cea mai strânsă. Redutabilul *Abwehr* colabora atunci susținut cu Italia, Japonia, Ungaria. Șeful acestei instituții, amiralul Canaris, îi mărturisea însă lui Moruzov, în decembrie 1939, că este primul șef al unei structuri de informații cu care el se întâlnește direct. Pentru contactul cu celelalte servicii partenere delega cel mult un adjunct. Canaris a venit de mai multe ori la București. Prin Moruzov s-au transmis mesaje către conducerea Germaniei, s-au abordat probleme delicate din relațiile bilaterale (de exemplu, problema legionarilor refugiați în Germania).

S-au schimbat informații îndeosebi despre dispozitivele militare sovietice, întrucât *Abwehr*-ul nu avea, în URSS, o agentură de valoare a celei de care dispunea SSI. Partea germană a oferit o listă cu agentura sovietică pe care o depistase în România. (Ca o curiozitate, la Galați activa Laszlo Luca, cel care, sub numele de Vasile Luca, avea să devină ministru de Finanțe și membru al Biroului Politic al PCR). În schimb, SSI a sesizat *Abwehr*-ul că este penetrat informativ de spionajul sovietic.

Colaborarea cu serviciul de informații al armatei franceze a fost, profesional vorbind, un dezastru. În retragerea lor precipitată din fața *Wehrmacht*-ului, autoritățile franceze au pierdut, în gara Charite sur Loire, un vagon de tren în care se afla arhiva serviciului lor secret. Arhivă care dovedea, fără putință de tăgadă, colaborarea românilor cu francezii în spatele aliatului lor german.

Martirul

Poate tocmai de aceea atunci când a vizitat din nou România, la 8 septembrie 1940, Canaris nu a intervenit pentru salvarea lui Moruzov, care fusese arestat cu doar două zile în urmă. Pentru generalul Antonescu asasinarea lui Moruzov a însemnat ratarea ocaziei de a-l judeca, așa după cum intenționase. De altfel, Ion Antonescu avea profunde resentimente în legătură cu cel care, considera el, făcea și desfăcea jocurile oculte ale Palatului Regal. (Moruzov adunase despre viitorul mareșal un consistent dosar compromițător).

Ion Antonescu l-a urmărit pe Moruzov chiar și după moarte. El a încercat să distrugă imaginea de erou, de profesionist, de martir al celui care ridicase spionajul românesc în rândul elitei mondiale.

În legătură cu această ultimă apreciere este demn de subliniat faptul că, într-un clasament neoficial, întocmit la nivelul anului 1936 de către Organizația Europeană a Polițiștilor, SSI ocupa un onorant loc șapte în ierarhia celor mai valoroase servicii de informații ale timpului. Istoria dovedește, din păcate, că la noi, serviciile secrete au avut întotdeauna de suferit în urma schimbărilor politice bruște sau a luptei oarbe pentru putere.

Ca exemple pertinente ar putea fi citate acelea că șeful SSI, Mihail Moruzov, și adjunctul său, Niki Ștefănescu, au fost împușcați de legionarii veniți la putere, că următorul conducător al instituției, Eugen Cristescu, a fost condamnat la moarte, sentința fiindu-i comutată la închisoare pe viață, el murind în închisoare, iar exemplele ar putea continua, cu referire la evenimente mai apropiate de zilele noastre.

Istoria spionajului și a contraspionajului românesc ascunde numeroase nume de eroi știuți sau neștiuți, eroi care nu s-au bucurat niciodată de privilegiul de a trece pe sub arcurile de triumf ale gloriei. Ei nu s-au bucurat de avantajele schimbărilor politice. În schimb le-a fost dat să sufere cu deasupra de măsură vicisitudinile generate de asemenea răsturnări sau de conjuncturi nefericite. Și au avut această soartă poate și datorită faptului că ei au fost mai puțin fasciști sau antifasciști, mai puțin comuniști sau anticomuniști.

Ei au fost fiii țării.

Atât.

Paul Carpen

Spionajul este arta neagră a relațiilor internaționale. Serviciul de spionaj este felinarul de noapte care luminează sumbrele cărări ale politicului.

Cardinalul Mazarin

UN MAESTRU AL ACTIVITĂȚII DE INFORMAȚII: JOSEPH FOUCHÉ

Dacă ar fi să adresăm public întrebarea „*Știți cine a fost Joseph Fouché?*”, cu siguranță că vor fi foarte puțini cei care să poată răspunde afirmativ. Nici chiar în Franța, darămite aiurea. Ceea ce, la urma urmelor, nu este o tragedie. Opera pe care acest om a lăsat-o în urma sa nu este accesibilă tuturor, astfel încât să impună peste vreme supraviețuirea autorului ei în conștiința colectivă. Joseph Fouché nu a creat lucrări arhitectonice grandioase, nici picturi sau sculpturi impresionante; nu a fost scriitor, nu a fost muzician.

Dar cine a fost el? Răspunsul pe care îl vor da, în marea lor majoritate, cei care au unele cunoștințe de istorie va fi: „Ministru al Poliției pe vremea lui Napoleon”. Răspunsul este real, dar reprezintă doar o părticică din viața frământată a celui care, trăind el însuși în vremuri tumultuoase, a fost capabil să servească, pe rând, Revoluția franceză, Directoratul, Imperiul, regatul Restaurației.

Joseph Fouché, duce de Otrante

În plus, un asemenea răspuns este influențat, probabil, mai degrabă de lecturile adolescenței, de „Contele de Monte Cristo” al lui Alexandre Dumas sau „Mizerabilii” lui Victor Hugo, unde aflăm trimiteri la acest personaj. Dar cele două capodopere ale literaturii romantice au făcut din Fouché un depozitar al tuturor relelor pământului, o contrapondere negativă la principalii lor eroi pozitivi. Iar realitatea a fost și este, inclusiv în acest caz, cu mult mai complexă.

Faptul că, așa după cum arătam mai sus, opera lui Fouché nu este vizibilă, că ea nu este accesibilă oricui, nu este de natură să micșoreze valoarea acesteia. Pe scurt, foarte pe scurt, în legătură cu această operă putem spune:

Joseph Fouché a așezat poliția Franței în tipare moderne. A creat „Poliția superioară”, care în realitate era un serviciu de informații interne extrem de eficient. (Iată, spre ilustrare, câteva dintre temele abordate în rapoartele zilnice către Napoleon: Bârfe la palat, Evoluția Burselor, Infracțiuni în armată, Incendii, Arestări de agenți străini, Șomajul). A fost un maestru al dezinformării. A înființat Poliția Judiciară și Contrainformațiile militare¹.

S-a afirmat – și nu fără temei – că serviciile secrete i-au dat Franței republicane grandoarea cu care s-a manifestat pe arena mondială, că aceste servicii au oferit țării o influență de multe ori disproporționat de mare în raport cu potențialul său. O afirmație valabilă nu doar pentru trecut. Tradiția începută prin Joseph Fouché continuă și astăzi. Cu excepția SUA, Franța are cele mai mari cheltuieli pentru serviciile de informații și contrainformații. Iar când șeful SDECE², contele Alexandre de Marenches, a ridicat doar un colț al vălului care acoperă operațiile secrete ale Franței contemporane, admirația, dar și teama, au crescut.

Dar, să revenim la personajul acestei prezentări. El nu poate fi înțeles în afara contextului vremilor tulburi în care a trăit. S-a spus despre Fouché că a fost întruchiparea cameleonismului. Ceea ce, în definitiv, nu este deloc extraordinar, dacă ținem seama de epocă. Atunci, în vremurile în care au trăit Fouché, Robespierre, Danton, Marat, Maria Antoaneta, Talleyrand, Napoleon Bonaparte, – și lista stelelor de primă mărime care au strălucit pe cerul istoriei ar putea continua – societatea din care ei făceau parte era ea însăși în căutare de repere, de modele, de valori reale. Și mulți dintre contemporanii lor jucau la mai multe mese în același timp. Fouché, la fel ca și prietenul sau, după caz, adversarul lui, Talleyrand, s-a remarcat doar prin aceea că a transformat jocul multiplu într-o artă.

S-a mai spus despre el că a trecut cu seninătate dintr-o barcă într-alta, servind cu un devotament neschimbat fiecare regim. La fel s-a spus și despre Talleyrand că i-a vândut, pe rând, pe toți cei care au apelat la serviciile sale. Ba, mai mult, fostul ministru de externe al Franței nu s-a sfiit să formuleze în

---

¹ Stefan Zweig: *Joseph Fouché*, Fischer Taschenbuchverlag

² SDECE – *Service de Documentation Extérieure et de Contre-Espionage* (denumirea serviciului de informații externe al Franței în perioada 6.11.1944 – 2.04.1982)

Testamentul său o teoretizare a acestei atitudini: „Nu-mi reproșez deloc că am servit toate regimurile, deoarece m-am fixat la gândul de a sluji Franța, care tot Franța rămâne, în orice situație s-ar găsi”. Ideea a fost preluată și vânturată frecvent de Mircea Răceanu, pentru care, ca diplomat, lectura lui Talleyrand se înscria la bibliografia obligatorie. Fostul director în MAE declara: „Am acționat împotriva sistemului dictatorial, nu împotriva intereselor țării mele” („I acted against the system of dictatorship, not against the interests of my country”³)

Să închidem această paranteză și să revenim la eroul acestui articol. Atitudinea lui Fouché față de Biserică poate constitui un exemplu pentru capacitatea sa de a trece rapid dintr-o extremă într-alta. El și-a început viața ca slujbaș al Bisericii, dar în Revoluție a devenit dușmanul ei neîmpăcat. Dar și această atitudine trebuie privită, așa după cum am menționat, în contextul vremii. Și iată de ce:

S-a vorbit și s-a scris mai puțin despre conflictele dintre Revoluție și Biserică, dintre Napoleon și Biserică. Este însă evident că aceste conflicte erau inevitabile. Revoluția franceză, dar mai ales Napoleon Bonaparte au încercat să impună noi reguli sociale, noi idei, noi principii. Pentru aceasta, în locul religiei, era nevoie de o nouă credință.

Pentru înfrângerea puterii bisericești, în locul slujbelor religioase a fost introdus „Festivalul suveranității poporului”. Ani de-a rândul, „Cultul zeiței Rațiunii” și „Festivalul Rațiunii” au reprezentat în Franța un substitut pentru sărbătorile religioase majore. În același context al diminuării puterii Bisericii, atribuțiile preotului legate de înregistrarea nașterilor, a căsătoriilor și a deceselor au fost trecute la primari, iar bisericile și mănăstirile au fost depozitate de bunurile pe care le adunaseră în exces.

Unul dintre cei mai hotărâți susținători ai noilor idei a fost Fouché. Drumul pe care el l-a parcurs în acest domeniu a fost simplu și direct.

Atunci când a constatat că ritmul Revoluției din Paris nu prea concordă cu acela din provincie, Convenția a hotărât să impulsioneze acest ritm și să

---

³ Gheorghe Cotoman: *Dosarele Securității. Dezvăluirile unui anchetator de la Direcția a VI-a a DSS*, Editura Obiectiv 99, Craiova, 1999

combată tendințele contrarevoluționare al regiunilor. Pentru aceasta a ales două sute de deputați cărora le-a dat puteri aproape nelimitate: perceperea de impozite, pronunțarea de sentințe (cele mai multe la moarte), recrutarea de soldați. Fiecare dintre cei două sute reprezenta voința poporului și nici o autoritate nu avea voie să i se opună. Joseph Fouché a fost delegat ca proconsul pentru departamentul Loara inferioară, stabilindu-se la Lyon.

Ca adversar acerb al Bisericii, pe vremea cât a acționat la Lyon ca proconsul, Fouché a abolit celibatul preoților, le-a ordonat să se căsătorească și le-a dat termen 30 de zile ca să adopte un copil. I-a umilit și i-a batjocorit în manifestații publice. A interzis serviciile funerare și a ordonat ca deasupra intrării în cimitire să fie arborată lozinca „Moartea este un somn etern”. A propagat intens ateismul, a promovat noile zeități și sărbători impuse în locul celor tradiționale.

Un alt exemplu de schimbare radicală a atitudinii: Fouché a elaborat și difuzat, cu o jumătate de secol înainte de Karl Marx, primul Manifest comunist, dar a sfârșit prin a fi multimilionar și Duce de Otrante.

Cel dintâi manifest comunist clar al timpurilor moderne nu este, în realitate, cel cunoscut al lui Karl Marx, nici *Mesagerul rural din Hessa* al lui Georg Büchner, care l-a precedat, ci documentul intitulat *Instruction*, elaborat de Fouché în 1793, pe când era proconsul pentru departamentul Loara inferioară. Iată extrase semnificative din acest document:

„Orice le este îngăduit celor ce acționează în spiritul Revoluției. Pentru un republican nu există alt pericol decât acela de a rămâne în urma legilor Republicii”.

„Revoluția se face pentru popor; dar să nu se înțeleagă prin aceasta clasa privilegiată prin bogățiile sale, care acaparează toate plăcerile vieții și toate bunurile societății. Poporul înseamnă numai totalitatea cetățenilor francezi și, în primul rând, acea imensă clasă a săracilor care apără granițele patriei noastre și hrănesc societatea prin munca lor. Revoluția ar fi un monstru politic și moral dacă nu s-ar îngriji decât de fericirea câtorva sute de indivizi și ar lăsa să dăinuiască mizeria a douăzeci și patru de milioane de oameni”.

„Oricine posedă mai mult decât are nevoie urmează să contribuie la acest ajutor extraordinar, și această taxă trebuie să fie proporțională cu marile cerințe ale patriei; astfel, va trebui să începeți prin a stabili, într-un chip larg și cu adevărat revoluționar, cât este obligat fiecare să depună pentru cauza publică. (...) Procedați, prin urmare, în stil mare și curajos, luând de la fiecare cetățean tot ce nu-i face trebuință, căci orice prisosește este o violare evidentă a drepturilor poporului.”

„Vom face uz, cu toată severitatea, de autoritatea cu care am fost investiți, vom sancționa drept intenție răuvoitoare tot ceea ce, în alte împrejurări, era socotit, poate, neglijență, slăbiciune sau încetineală. Timpul jumătăților de măsură a trecut. Ajutați-ne să dăm lovituri puternice, de nu, acestea vor cădea asupra voastră înșivă. Libertatea sau moartea! Aveți de ales”.

Fouché a fost personajul care s-a aflat decenii pe scena istoriei, dar nu a apărut aproape niciodată în lumina reflectoarelor. Fouché a trecut drept o figură ștersă, dar a fost omul care l-a înfruntat pe Robespierre, spaima Convenției, și, prin manevre de culise, a reușit să-l trimită la ghilotină, a fost omul care l-a înfruntat pe Napoleon Bonaparte, spaima Europei, fostul său stăpân mai bine de zece ani, trimițându-l în exil, pentru a pregăti reinstaurarea lui Ludovic al XVIII-lea, pe tronul Franței. Pe când se afla pe insula Elba, Napoleon a declarat: *„Nu am cunoscut decât un singur trădător: Fouché”.*

Arătam mai sus, în trecere, influența pe care o au asupra organismului social perioadele tulburi, în permanentă și rapidă modificare. În asemenea vremuri, când organismul social nu are vreme să digere schimbările, când nu are vreme să asimileze tot ceea ce i se oferă, când nu există timp suficient pentru acceptarea sau respingerea noutăților, cei care nu vor să intre în conflict cu autoritatea mimează. Se prefac a fi de acord. Prezintă, mai ales atunci când se consideră observați de cei din jur, semnele supunerii.

Dar acestea nu sunt decât semne exterioare. O mască ce poate fi lepădată cu ușurință. Viața ne oferă numeroase exemple pentru a arăta cât de schimbătoare pot fi toanele mulțimii. Gloata care mai ieri își construia un erou, căruia îi înălța osanale, pentru care intona imnuri de slavă, se poate grăbi azi să

urle, pentru același personaj, „La moarte!”. Gloata este de multe ori gata să-i condamne, să-i sudeie și să îi scuie astăzi pe eroii săi de ieri.

Din mlaștina prefăcătoriei quasi-generalizate răsar foarte ușor mlădițele trădării. Și câteva dintre ele vor ajunge, la vremea potrivită, marii trădători.

Paul Carpen

CUM SE PEDEPSEȘTE TRĂDAREA?

S-a scris și s-a vorbit destul de mult despre asprimea pedepselor aplicate în zilele noastre pentru crima de trădare de țară. Și cum au fost difuzate îndeosebi informații referitoare la o anumită parte a lumii, am simțit nevoia să extindem domeniul de cunoaștere. Se știe, spre exemplu, că URSS a aplicat pedeapsa cu moartea aproape tuturor celor care s-au pus în slujba serviciilor de spionaj străine. Nici gradul de colonel sau general, nici înrudiri cu persoane sus-puse din nomenclatura de partid nu au impresionat justiția.

Dar americanii, spre exemplu, ce fac? Cum îi tratează ei pe trădători? Mult trâmbițata democrație americană este cumva mai tolerantă, este cumva mai blândă față de cei care își trădează țara? Față de cei care îi vând secretele?

În primul rând, trebuie să spunem că pentru același act americanii fac o disjunctie semantică, ceea ce, în mod evident, creează o nebuloasă în mintea cititorului neavizat.

Spionajul – agresiune la adresa Americii

De prin anii '60, în documentele oficiale americane a început să se opereze cu un nou termen: *defector* (transfug). Noțiunea se referă la cetățenii provenind din ceea ce atunci reprezenta Blocul est-european și care, aflați în misiune în afara granițelor statului, au refuzat înapoierea în țară, solicitând azil politic. Cei care trădează rămânând în funcție în țările lor sunt numiți „*defector in place*”.

În cazul în care însă un cetățean american săvârșește o faptă identică (dezertează) sau, rămânând în SUA, transmite date secrete altor servicii de informații, pentru persoana respectivă se folosește termenul de trădător, iar respectivul este judecat și pedepsit ca atare.

Nu vom face inventarul (destul de lung) al cetățenilor americani condamnați pentru transmitere de secrete și al pedepselor ce le-au fost date. Doar câteva nume: Robert Hansen (închisoare pe viață, fără drept de eliberare condiționată); John Walker (închisoare pe viață), asociatul său Jerry Whitworth primind 365 de ani de detenție; George Trofimoff (închisoare pe viață);

Aldrich Ames (închisoare pe viață, fără drept de eliberare condiționată); Harold Nicholson, fost rezident al CIA la București (27 de ani și jumătate).

Dincolo de aceste aspre pedepse, se impune a fi citat cazul lui Jonathan Pollard. El a fost condamnat în 1986 la închisoare pe viață pentru transmiterea de materiale strict secrete către Israel.

Cum s-a ajuns la această situație?

Într-o zi de toamnă rece din noiembrie 1985, pe străzile Washingtonului se petrec scene dramatice. Hăituit încoace și încolo printr-un filaj pe față, un om încearcă să scape vrând să intre cu mașina în incinta Ambasadei Israelului. Alături de el stătea soția. Pe bancheta din spate se afla pisica, iar în portbagaj câteva lucruri adunate în grabă de prin casă. Era evident că omul încerca să găsească un refugiu.

Are loc o scurtă discuție cu ofițerul de pază, care acceptă să își informeze superiorii. După câteva minute aceștia îi transmit dispozițiile lor iar paznicul devine deosebit de ferm: „Afară! Ieșiți afară imediat!” Constrâns de aceste împrejurări, omul trece, uluit, dincolo de poartă. În stradă agenții FBI îi arestează pe cei doi fără nici un fel de menajamente.

Omul a cărui viață ia în acele momente o turnură tragică era Jonathan Pollard, angajat al serviciului de spionaj al Marinei americane în calitate de analist. Vreme de un an și jumătate el furnizase Israelului, din convingere, documente secrete de la locul său de muncă.

Cazul Pollard îndeamnă la analiză și reflecție sub multiple aspecte.

Jonathan Pollard era un evreu pătruns de credința misiunii care revine fiecărui consângean al său, aceea de a apăra statul evreu, de a evita repetarea crimelor comise împotriva poporului său. Ca adolescent, vizitase, împreună cu tatăl său, fostul lagăr nazist de la Dachau. Imaginile tragediilor petrecute acolo îi rămăseseră întipărite în memorie, îl marcaseră psihologic profund. Din acel moment înainte, Pollard și-a dorit pur și simplu să devină spion și să lupte pentru apărarea statului evreu. Lucru pe care, de altfel, îl declara public oricui era dispus să îl asculte.

În 1979, Pollard a fost angajat la *Naval Intelligence Service*, în funcția de analist. Prin capacitatea sa deosebită de observație și analiză s-a făcut remarcat de conducerea instituției, care l-a evidențiat și l-a premiat.

Desfășura o activitate care îi plăcea și pentru care era dotat. Avea un serviciu sigur, bine remunerat, unde era apreciat. În plus, în acest răstimp o cunoaște pe Annie, o ziaristă tânără, frumoasă, care îi împărtășea dragostea

pentru iudaism. Aparent erau așadar reunite toate condițiile pentru o viață liniștită, împlinită, calmă.

Situația din Orientul Apropiat era însă departe de a fi liniștită și calmă. Temându-se de progresele înregistrate de programul nuclear al Iranului, Israelul decide, în 1981, să distrugă, printr-un atac aerian surpriză, instalațiile nucleare iraniene de la Ossirak. Acțiunea israeliană a reușit pe deplin.

Statele Unite au fost însă nemulțumite că aliatul lor credincios nu numai că nu le ceruse aprobarea pentru atac, dar nici măcar nu le-au informat în prealabil. Au fost necesari doi ani de eforturi diplomatice din partea Israelului, pentru ca relațiile să se îmbunătățească și, pentru ca, în 1983, să se semneze un acord de colaborare pe linia serviciilor secrete între cele două țări.

În anul 1984, Pollard a fost cooptat într-un colectiv interdepartamental de analiză, denumit *Anti-terror Alert Center*. Aici se concentrau informații de la toate agențiile americane de spionaj referitoare la fenomenul terorist.

Prin participarea sa într-un organ de centralizare a datelor de spionaj, Pollard are prilejul să facă o constatare stupefiantă: Statele Unite nu trimiteau Israelului informații în conformitate cu acordul de colaborare în vigoare, ci numai anumite date, de importanță minoră. Astfel, deși dețineau informații referitoare la instalațiile irakiene de producere a gazelor toxice, Statele Unite nu informaseră Israelul. În mintea lui Pollard se reaprind imaginile văzute la Dachau. El simte că poporul său este amenințat de un nou Holocaust, simte că trebuie să depășească rezerva americană. El se oferă voluntar să furnizeze informații Israelului.

Maestri ai manipulării psihologice, israelienii îi asigură, ca prim contact, pe colonelul Sella, pilot de luptă, cel care, într-un raid aerian curajos și perfect executat, distrusese, trei ani mai devreme, instalațiile nucleare iraniene de la Ossirak. Când Pollard îi arată lui Sella fotografiile obținute de americani asupra daunelor produse de bombardamentul de la Ossirak, acesta din urmă afirmă că din păcate el însuși nu avusese până atunci ocazia să vadă acele fotografii. Pollard este convins că a pășit pe o cale corectă pentru a repara daunele pe care reținerile americane în furnizarea de informații vitale ar fi putut să le producă statului evreu.

În noiembrie 1984, Pollard și prietena sa, Annie, fac o călătorie la Paris, cu sprijinul Mossad. Acolo, într-o locuință conspirativă, se definitivează recrutarea sa. Faptul că la această acțiune participă Rafael Eitan, erou legendar al serviciilor secrete israeliene, persoană care în perioada respectivă se afla

chiar la conducerea unui departament, l-a făcut pe Pollard să trăiască cele mai fericite clipe din viața sa, văzând importanța deosebită ce i se acordă.

În 1985 Jonathan și Annie se căsătoresc.

În octombrie 1985, Israelul întreprinde o nouă acțiune de mare curaj: bombardează Cartierul General al OEP de la Tunis. Această acțiune dovedea faptul că Israelul avea date informative de o mare acuratețe.

Nu există date publice care să ateste cu certitudine dacă Pollard avea deja în birou tehnică de interceptare sau dacă aceasta i-a fost instalată în cadrul unor verificări speciale. Fapt este însă că el a fost filmat cum sustrăgea documente de la locul de muncă.

Pe 18 noiembrie 1985, Pollard este reținut în momentul când pleca de la serviciu având asupra sa o geantă plină cu materiale secrete. Declanșată imediat, ancheta însă trenează. Nu existau nici un fel de dovezi din care să rezulte că angajatul serviciului de spionaj al Marinei ar fi transmis unei puteri străine documente de natura celor găsite asupra sa. Pollard cere anchetatorilor permisiunea de a da un telefon acasă, pentru a-și anunța soția că întârzie. În cursul convorbirii el strecoară cuvântul „cactus”, parola care semnifica pericol iminent.

Fiind astfel prevenită, soția reușește să adune într-un geamantan documentele secrete care erau neglijent risipite prin casă, le duce la un vecin și merge să îl întâlnească pe Sella, pentru a-i cere ajutor.

Reacția colonelului Sella, desigur la indicația șefilor săi, este aceea de a lua primul avion și a fugi în Europa. De ajutor, nici gând.

Justiția americană nu iartă

Anchetatorii obțin în cele din urmă acordul lui Pollard de a-i fi controlată casa fără mandat judecătoresc. Când a consimțit la aceasta, el era sigur că soția reușise deja să îndepărteze orice material incriminator. Numai că realitatea era alta. Materiale mai rămăseseră, iar Pollard este arestat.

Urmează o nouă anchetă, la care Pollard rezistă cu succes. Nu i se poate dovedi transmiterea materialelor către o putere inamică. Lăsat liber, Pollard încearcă să afle un refugiu în Ambasada Israelului. Acțiunea sa haotică, precipitată arată că Sella și șefii săi nu elaboraseră nici un plan de retragere, de scoatere a sa din acțiune, eventual de evadare din țară.

Cele întâmplare ulterior îndeamnă la o analiză serioasă.

Pentru a nu periclita relațiile cu cel mai mare aliat al său, Israelul este de acord să pună la dispoziția americanilor date care dovedeau că Pollard făcuse spionaj. În fața intereselor majore de stat, individul a fost sacrificat. Datele oferite de israelieni erau suficiente pentru a obține condamnarea lui Pollard.

În faza premergătoare procesului, conform sistemului american, Pollard încheie o înțelegere cu Procuratura. Reprezentanții acesteia se declară de acord să renunțe la acuzații dacă el face mărturisiri complete asupra dimensiunilor trădării sale. Autoritățile afirmă că urmăreau, prin acea înțelegere, să obțină informații despre un misterios „domn X”, din cadrul Administrației, care ar fi sprijinit acțiunile lui Pollard. Deținutul Pollard nu a putut să deconspire numele acestuia pentru simplul motiv că un agent mărunț cum era el nu avea de unde să cunoască o asemenea personalitate, dacă ea exista totuși.

Este foarte posibil ca de fapt „domnul X” să nu existe și nici să nu fi existat vreodată, dar Procuratura folosește acest personaj pentru un subterfugiu: chipurile Pollard a încălcat înțelegerea, întrucât nu a făcut mărturisiri complete. Sub acest pretext, în fond absurd, a denunțat înțelegerea și a obținut în proces condamnarea lui Pollard la închisoare pe viață. Soția sa a fost condamnată la cinci ani detenție.

Un alt motiv de reflexie ar putea fi reprezentat de calvarul care începe pentru Pollard din momentul condamnării sale. El este încarcerat mai întâi la Springfield, Missouri, într-un loc de detenție rezervat pentru criminalii nebuni, un adevărat iad pe pământ. Scăpând cu viață, el a fost transferat după o vreme la penitenciarul din Marion, Illinois. Acolo este ținut ani de zile, în condiții de deplină izolare, într-o celulă situată la nivelul trei sub pământ.

După trei ani, după ce ispășise mai mult de jumătate din sentință, Annie este pusă în libertate. Imediat ea pornește o campanie în care denunță toate abuzurile și cere eliberarea soțului ei. Imediat primește însă actele pentru divorțul pe care, de presupus sub presiune, soțul ei îl inițiasse.

În 1992, un avocat celebru, Ted Olsen, preia cazul și reușește să îl aducă la Curtea de Apel. Dintre cei trei judecători care trebuiau să se pronunțe, doi erau evrei. Spre deosebire de cel de al treilea, care era american pur și simplu, aceștia doi votează împotriva rejudecării procesului. În mod evident, ei doreau să dovedească faptul că sunt mai americani decât americanii înșiși. Ei s-au înscris astfel în cursul general de opinie al puternicei comunități evreiești din Statele Unite, care i-a întors spatele lui Pollard.

În fața refuzului Curții de Apel, avocații inițiază o altă procedură, aceea de obținere a clemenței executive. Dosarul lui Pollard ajunge la Woolsey, directorul CIA, care recomandă Casei Albe: „*No clemency*”.

În 1995 oficialii israelieni recunosc că Pollard a fost omul lor și îi acordă pașaport israelian. Pollard a efectuat până în prezent mai mult decât cei 20 de ani de închisoare care i-ar da dreptul la eliberare condiționată. Lui nu i s-a aplicat însă procedura de eliberare condiționată sub pretextul că „nu a cerut aceasta”.

Ar fi, toate aceste șicane, alte motive de reflexie. Aceasta cu atât mai mult cu cât, strict în conformitate cu litera legii, fapta lui Pollard nu constituie nici trădare, nici spionaj, întrucât datele transmise de el au mers la un aliat, nu la un inamic al SUA.

În octombrie 1998 au loc la Wye River, Maryland negocieri între Israel și Autoritatea palestiniană, negocieri facilitate și intermedicate de SUA. Președintele Clinton s-a implicat personal, intervenind de cel puțin șase ori în negocieri și chemându-l la un moment dat în ajutor și pe regele Hussein al Iordaniei. Lucrurile au evoluat pozitiv, dar înțelegerile convenite au fost puse în pericol în ultima zi, chiar înainte de semnarea Memorandumului, când primul ministru israelian, Benjamin Netanyahu, a încercat să obțină punerea în libertate a lui Pollard (așa după cum, se pare, Clinton i-ar fi promis). Directorul general al CIA, George Tenet, a intervenit brutal: „*Nu, Pollard nu poate fi negociat pentru că el și-a trădat țara*”. Clinton a dat înapoi, spunând că de fapt el a promis doar că „va revedea” cazul.

Mai mult decât atât, directorul CIA i-a declarat președintelui Clinton că în situația în care va ceda, el, George Tenet, își va prezenta demisia, aducând ca argument faptul că „problema Pollard este una care nu are nimic de-a face cu aceste negocieri”.

Desigur, șicanele și abuzurile la care este supus Pollard nu pot să nu impresioneze.

Pe de altă parte însă, nu poți să nu gândești că poate ar fi fost bine dacă în cazuri similare, cazuri de trădare a țării, și alții ar fi urmat exemplul de fermitate oferit de americani.

**Cristian Troncotă
Paul Carpen**

DESPRE TÖKES LASZLO

Fără a greși, pot afirma și astăzi ceea i-am declarat, la cercetarea judecătorească, președintelui completului de judecată din “Procesul Timișoara”: Tökes Laszlo nu a fost împotriva lui Ceaușescu și nici erou al Revoluției, el a fost și este împotriva României”.

Cultivat și inteligent, ambițios, provenit din familia unui înalt ierarh al bisericii reformată, a fost educat, împreună cu cei 7 frați și surori în spirit revizionist, antiromânesc. Încă din timpul facultății avea în preocupări dezvoltarea spiritului extremist, antiromânesc, motiv pentru care a locuit în căminul facultății de teologie (deși avea casă în Cluj-Napoca), pentru a-și învârti colegii, mulți dintre ei proveniți din familii oneste de maghiari, născuți și crescuți printre români. Întreținea relații apropiate cu inițiatorii revistei *samizdat* „Ellenpontok” (Contrapuncte) a cărei finanțare s-a făcut de către serviciul de spionaj ungar prin intermediul Consulatului Ungariei din Cluj dar și al agenților din emigrația din Canada și SUA.

În acea perioadă, Tökes Laszlo a fost studiat și probabil recrutat pe baza sentimentelor sale nationaliste exacerbate. De menționat că Szöcs Geza, inițiatorul revistei „Ellenpontok” este astăzi secretar de stat în Ministerul Culturii din țara vecină.

În anii '88 - '89, când se finaliza acțiunea concertată a serviciilor de spionaj din vest împotriva „lagărului socialist”, Tökes Laszlo a fost activat, mai ales că de doi ani funcționa ca preot capelan în Timișoara, oraș din imediata apropiere a graniței de vest, cu o populație eterogenă etnic, cu mulți enoriași ai cultelor neoprotestante (baptiști, în special) folosiți ca masă ușor de manevrat prin pastorii lor, în majoritate aflați în contactul „diplomaților” SUA de la București.

Începutul îl face cu o așa zisă scrisoare în care Tökes Laszlo protesta împotriva politicii de sistematizare a satelor inițiată de Nicolae Ceaușescu, scrisoare citită la postul de radio „Europa Liberă” în limba maghiară și la postul de radio Budapesta. Se pare totuși că și în acest caz s-a procedat de către

serviciile speciale ca și în cazul „Scrisorii celor 6”, scrisoarea fiind concepută în creuzetele secțiilor de dezinformare ale acestora.

Din momentul în care Tökes Laszlo a făcut public așa-zisul său protest, a început sarabanda contactării lui și a dirijării agresive pentru culegerea de informații din toate domeniile, motiv pentru care își lărgeste anturajul cu medici, juriști, juriști militari, ingineri – toți de naționalitate maghiară.

Întrucât nu-i putea primi în garsoniera în care locuia, Tökes Laszlo „ridică mâna” împotriva preotului titular – Pauker Leo – care locuia într-un spațios apartament parohial. Nu mai avea comunicare cu ierarhul său decât prin biletele pe care i le strecura pe sub ușă, îl șicana în fel și chip până când bătrânului Pauker i-a cedat inima...

Deși nu este numit preot titular de către Episcopul de Oradea, Tökes Laszlo se mută în spațiosul apartament parohial din str. Timotei Cipariu și își continuă cu mai multă perseverență activitatea de culegere și transmitere de informații. Deoarece am cunoscut din timp intențiile sale, apartamentul respectiv a fost foarte bine „mobilat”, așa că aveam controlul activităților sale antiromânești. În aprilie '89, după ora 22.00, la locuința lui Tökes Laszlo și în biserică ni se semnalează „activitate intensă”. Tökes Laszlo dădea un interviu înregistrat video de Michel Clair, fost ministru în Canada, și Rejean Roy, reporter la radioul canadian, conținutul fiind total antiromânesc. Am aflat ulterior de la un reporter *freelance*, că deplasarea celor doi a fost finanțată de “emigrația maghiară” din SUA și Canada și că fuseseră însoțiți de doi „cetățeni unguri” delegați de la Budapesta. Toți au călătorit separat și au intrat în țară la date diferite, prin două puncte de frontieră. Din păcate, deși am controlat momentul operativ, nu am reușit să intrăm în posesia casetei video, ea fiind scoasă de cei doi „cetățeni unguri” a căror prezență la Tökes nu a fost remarcată, deși s-a audiat materialul T.O. de mai multe ori.

În iulie '89, după deschiderea graniței Ungariei cu Austria pentru cetățenii est-germani, s-a trecut la aplicarea planului pentru România. Timp de o săptămână, la mai toate programele radio și TV din Ungaria se anunța pentru data de 21 iulie, la emisiunea „Panorama” a postului TV-2 din Budapesta, un interviu cu pastorul „oprimat” Tökes Laszlo și cu Mihai I, ex-regele României. La emisiunea respectivă a fost prezentat doar interviul video luat lui Tökes Laszlo. Deși fapta sa intra sub incidența Legii 23/1971, am considerat că luând măsuri punitive (amendă) îl vom martiriza inutil. Nu l-am deranjat, dar

„mutarea” noastră i-a luat prin surprindere pe cei ce îi coordonau activitățile, așa că Tökes Laszlo s-a „autopedepsit” și nu a mai ieșit din casă decât la înmormântări și atunci însoțit.

Activitatea lui de culegere și transmitere de informații continuă, este contactat aproape săptămânal, în timpul slujbei, de către emisari veniți din țara vecină. Au fost și momente hazlii: un cetățean ungur ce asigura contrafilajul celui ce prelua materialele s-a așezat exact lângă ofițerul nostru de filaj ce supraveghea ieșirea din imobilul bisericii de pe str. Timotei Cipariu (profesionist, după modul de alegere a locului de observare).

Momentul culminant a fost în 20.10.1989, când, la ieșirea din țară a doi „cetățeni unguri” luați în filaj din str. Timotei Cipariu, la controlul autovehiculului Lada Samara în punctul de frontieră Borș, s-au găsit, ascunse în plafonieră, o chitanță olografă a lui Tökes Laszlo pentru suma de 20.000 lei (contravaloarea unei treimi dintr-o Dacie 1300) și o coală format A4 cu informații (sub formă de întrebări venite de la Budapesta și răspunsuri). Deși conducerea DSS a propus arestarea lui Tökes Laszlo pentru trădare, propunere la care a achiesat Procurorul General al României, Nicolae Ceaușescu nu a aprobat măsura, având în vedere situația politică internațională din momentul respectiv.

Văzând lipsa noastră de reacție, oficina care îl dirija a devenit în perioada ce a urmat ostentativ de agresivă. Afirm aceasta pentru că la o săptămână după incident și-a făcut apariția și frecvența duminical biserica din Timotei Cipariu un alt cetățean român de naționalitate maghiară, aflat la un doctorat în fizică la Budapesta de peste 3 ani și pe care îl aveam în atenție ca fiind suspect de trădare.

Printr-o combinație efectuată la fostul său loc de muncă, „l-am speriat” și, fără a mai ține cont de regulile pe care fusese instruit să le respecte, respectivul l-a apelat telefonic pe un cunoscut cadru al spionajului budapestan aflat la București sub acoperire diplomatică. Mesajul se referea la derularea evenimentelor „din jurul lui Tökes Laszlo”, dar în același timp „obiectivul” se simțea în pericol și solicita o întâlnire cu diplomatul- ofițer.

În perioada Congresului al XIV-lea al PCR, servicii de specialitate ale unor țări ce au cooperat cu Budapesta în amorsarea revoltei din România au trecut la contactarea lui deschisă. Cu câteva zile înainte de evenimentele de la Timișoara s-a aflat în zonă, încercând să ia legătura cu Tökes Laszlo, Denis

Cury, secretar II al Ambasadei SUA la București, o „corespondentă de presă” de la Ambasada Marii Britanii, un anume Rudolf Solomon, cetățean austriac de la care am confiscat și o înregistrare video cu Tökes Laszlo.

Documentele obținute pe tot timpul monitorizării lui Tökes Laszlo conduc fără drept de tăgadă la o singură concluzie: este un trădător.

Deși, la o lună după arestarea noastră ilegală, am trimis din penitenciar un raport amănunțit organelor abilitate despre trădarea lui Tökes Laszlo și Varga Ladislau, eu mi-am continuat „sejurul” de 717 zile la Rahova, Jilava și Timișoara. Lui Tökes i s-a asigurat protecție armată timp de peste 6 luni, a fost decorat cu unul dintre cele mai onorante Ordine ale României și ulterior a devenit europarlamentar.

La 1 decembrie 2010, la hotelul Kempinski din Budapesta, Tökes Laszlo a afirmat: “totuși, nici bunăvoința și solidaritatea noastră necondiționată nu poate să dea uitării că ceea ce ei sărbătoresc ca zi de bucurie, pentru noi e o zi de doliu”...

Colonel (r) Radu Tinu

Unica regulă în spionajul contemporan este aceea de a spiona orice putere, indiferent dacă acea putere ne este prieten sau dușman.

I.C. Masterman

„MITURI” MINCINOASE (I)

În contextul amplei operațiuni de demonizare a Securității, declanșată încă înainte de decembrie 1989, care continuă și în prezent, cu o evidentă pierdere de intensitate după deoalarea sorgintei externe și a esenței sale diversioniste, au fost lansate o serie de „mituri” mincinoase privind serviciul de informații pentru securitate al României în perioada comunistă, vizând inducerea unei imagini apocaliptice privind dimensiunea și caracterul represiv al acestuia.

Unele dintre aceste „mituri”/fabulații, configurând o falsă „mitologie”, au fost asimilate ca atare de mulți componenți ai societății românești, pervertindu-le percepția și, inevitabil, atitudinea față de activitatea desfășurată în perioada respectivă de ofiterii de informații și, cel mai grav, de sursele umane de informații, acest „soldat HUMINT” pe frontul nevăzut fără de care nu poate funcționa sistemul imunitar al statelor.

Avem în vedere, în primul rând, „miturile” privind efectivele implicate în activitatea informativă, scopurile și finalitatea acestora, mijloacele și metodele folosite, respectiv: numărul mare al cadrelor Securității (inducându-se ideea că în perioada comunistă existau ofițeri de informații pentru supravegherea fiecărui cetățean!); amploarea deosebită a rețelei informative creată de Securitate în rândul și pentru controlul populației; folosirea extinsă a interceptării convorbirilor telefonice; numărul exagerat de persoane urmărite, generându-se o veritabilă psihoză a dosarului de securitate; caracterul deosebit de represiv al Securității, care a fost amplasată de unii, la acest criteriu, pe primele locuri în rândul serviciilor de informații din țările ex-comuniste, alături de STASI.

În cele ce urmează, voi încerca să demonstrez, cu forța argumentelor, caracterul inexact al unor asemenea susțineri, care au generat, și probabil că încă vor mai genera mult rău în societatea românească post-decembristă.

Am în vedere inducerea sentimentului de spionomanie la nivel de individ și a unei atitudini ostile la adresa ofițerilor de informații și a colaboratorilor serviciului național de informații, fără distincții și nuanțe, cu consecințe imposibil de surmontat pe termen scurt și mediu în ce privește capacitatea operațională a acestuia. De asemenea, declanșarea unei psihoze în rândul unor categorii de persoane de invocare și solicitare a dosarului de

securitate, care în foarte multe cazuri nu a existat, precum și exploatarea abuzivă, distorsionată și tendențioasă a unor date din dosarele de la CNSAS în răfuiele personale ori de grup.

Ca ofițer de informații care m-am format și am activat în serviciul național de informații începând din 1965, în contextul marcat de aprilie 1964 și august 1968, veritabile momente de renaștere a sentimentului național, mă voi referi la perioada ulterioară acestui an, total diferită din punct de vedere al obiectivelor activității informativ-operative, al organizării acesteia, al mijloacelor și metodelor folosite și, mai ales, al concepției preventive și de contracarare a amenințărilor la adresa securității naționale față de anii '50, când politica de securitate, inclusiv în plan intern, era configurată de Moscova și pusă în aplicare prin punctele de sprijin ale acesteia din cadrul clasei politice și al ierarhiei profesionale de vârf.

Având în vedere că, înainte de decembrie 1989, am lucrat mulți ani pe profilul Informații Interne și am avut responsabilități informative antesubversiune, la nivel de execuție și coordonare, în domeniile Artă-Cultură, Presă, Radioteleviziune, Poligrafie, Sănătate și Justiție, voi apela predilect la exemplificări vizând activitatea specifică desfășurată pe acest profil și în aceste domenii. Aceasta cu atât mai mult cu cât profilul Informații Interne a fost considerat de unii, în mod eronat și diversionist, drept „Poliția politică” a Securității, iar domeniile menționate ca fiind vizate prioritar de controlul informativ exercitat de această instituție.

Acest demers este facilitat, în bună măsură, de faptul că, în efortul său păgubos de „demascare” a Securității Comuniste, C.N.S.A.S. a publicat numeroase documente privind activitatea informativă a Direcției I, mai ales din domeniile Artă-Cultură și Presă.

Numărul lucrătorilor Securității cu sarcini informativ-operative a fost considerabil mai mic decât cel clamat după decembrie 1989

Efectivul total al Securității a fost mult exagerat, invocându-se cifre de zeci de mii sau chiar sute de mii de cadre.

Pentru a se susține ideea unui control total al atitudinii populației față de regimul comunist, s-a ajuns la afirmații aberante de genul securistul străzii, chiar al blocului.

Realitatea era cu totul alta. Din organigrama Departamentului Securității Statului (D.S.S.) în vigoare la 22 decembrie 1989, publicată în lucrarea “Reforma Serviciului Român de Informații – Argumente și fapte”, coordonată de ex-directorul S.R.I. Radu Alexandru Timofte, apărută la Editura ANI în 2003, pag. 13, realuată și de cotidianul „România Liberă” în numărul său din 23 decembrie 2003, rezultă că efectivul total era de 15.312, din care 10.114 ofițeri, 791 maiștri militari, 3.179 subofițeri și 1.228 personal civil (este vorba de numărul de posturi prevăzute în statele de organizare, care nu au fost niciodată ocupate 100%).

Cu acest efectiv, D.S.S. asigura, conform competențelor conferite prin lege în acea perioadă, activitățile specifice care revin în prezent S.R.I., S.I.E., S.P.P., S.T.S., Comandamentului Trupelor de Jandarmi și structurilor de protecție internă din M.Ap.N. și M.A.I.

Din totalul de 10.114 ofițeri, lucrau efectiv în unități cu atribuțiuni informative în interior 4.785, respectiv 768 în unități centrale (Direcția I - Informații Interne: 98, Direcția a II-a - Contrainformații Economice: 150, Direcția a III-a - Contraspionaj: 215, U.M. 0110 – Contraspionaj țări socialiste: 264, Serviciul Independent pentru Comerț Exterior: 41), și 4.017 în unitățile teritoriale (securitățile județene și a Municipiului București). Nu am inclus în această situație Direcția a IV-a – Contrainformații Militare, care desfășura și ea activitate informativă în interior, însă atribuțiile ei se circumscriau exclusiv perimetrului unităților militare.

De menționat că cei 4.785 de ofițeri din organigrama unităților informative centrale și teritoriale nu aveau toți atribuțiuni informative. În această cifră erau incluși și ofițerii cu responsabilități pe linie de cadre, învățământ, financiar, logistică, tehnic, iar la unitățile teritoriale și de filaj.

Efectiv, numărul total al ofițerilor care se ocupau înainte de decembrie 1989 de culegerea de informații de la surse umane nu depășea cifra de 4.000.

În ce privește profilul „odios” al Informațiilor Interne și „sperietoarea” Direcție I, dispuneau de cca. 80 de ofițeri informativi la nivelul unității centrale coordonatoare și de aproximativ 400 la Securitățile județene și Securitatea Municipiului București, în timp ce pe linie de Contraspionaj, cifrele cumulate ale ofițerilor de la Direcția a III-a, U.M. 0110 și compartimentele corespondente din teritoriu erau de peste 3 ori mai mari. Încă o dovadă a faptului că, din punct de vedere concepțional, pentru securitatea regimului

comunist din România, pericolul nu venea din interior, ci din exterior. Aici rezidă și esența problemei referitoare la evenimentele din decembrie 1989 : a fost o revoluție cauzată de nemulțumirea generalizată a maselor față de restricțiile impuse de regimul Ceaușescu sau o lovitură de stat inițiată de un grup de foști înalți activiști ai PCR, inițiați din timp și cu un substanțial sprijin extern, conform celor stabilite de G. Bush și M. Gorbaciov la Malta? Astăzi, după trecerea a mai bine de două decenii de la acele evenimente, orice om de bună credință poate răspunde singur la o astfel de întrebare, mai ales că știm cu exactitate și ce a urmat.

În problematica specială a activității informative antisubversiune în domeniile de Artă și Cultură, la nivelul Direcției I exista un colectiv format din 6 ofițeri, care avea în răspundere nemijlocită activitatea specifică în cadrul Ministerului Culturii, precum și coordonarea activității informative în această problematică la nivelul țării.

De activitatea informativă antisubversiune la nivelul instituțiilor și mediilor cultural-artistice din Capitală se ocupa Securitatea Municipiului București, care avea în acest scop un colectiv format tot din 6 ofițeri. Ilustrativ, din punct de vedere al „împresurării” cu securiști a societății românești, în speță a lumii culturale, este faptul că în anii '80, la nivelul Capitalei, un singur ofițer avea în sarcină organizarea și desfășurarea activității informative antisubversiune în rândul angajaților și membrilor Uniunii Artiștilor Plastici, ai Fondului Plastic, Combinatului Fondului Plastic, Oficiului de Expoziții, Oficiului Patrimoniului Cultural Național, muzeelor de istorie și de artă naționale și ale municipiului București etc. Cine l-a cunoscut pe ofițer, colonelul Ștefan Budecă, un om cumsecade din fire – Dumnezeu să-l odihnească în pace ! - în plus și cu afinitate pentru domeniu, ca pictor amator, nu poate considera decât rizibile alegațiile unora privind umbra permanentă și stresantă a securistului !

În județe, numărul ofițerilor de informații destinat problematicii specifice din domeniile cultural-artistice era mic. Câte unul la județele cu pondere culturală (Cluj, Iași, Timiș, Mureș, Dolj etc.), câte o jumătate de normă la județe gen Bacău, Galați, Sibiu, iar la județele mici (Olt, Vaslui, Sălaj...) exista un ofițer care cumula competențele informative antisubversiune în domeniile Artă-Cultură, Presă, Poligrafie, Sănătate și Justiție.

În măsura în care opoziția deschisă și “rezistența prin cultură” ar fi fost privite ca o problemă deosebită, fără îndoială că structura de specialitate a Securității ar fi fost mult mai bine garnisită cu ofițeri și agentură. Dar nu a fost cazul, pentru că lucrurile se desfășurau în limitele unei suportabilități reciproce.

Situația încadrării cu ofițeri de informații se prezenta similar și în domeniile de Presă și Poligrafie (în afară de Capitală, nu existau ofițeri specializați pentru aceste domenii, atribuțiile respective fiind cumulate de regulă de responsabili resortului Artă-Cultură), Sănătate, Justiție, Învățământ, Sport și în celelalte problematici din competența profilului Informații Interne.

Fără a putea prezenta cifre comparabile, pe baza reperelor pe care le am, pot afirma că Serviciul de informații român din perioada Ceaușescu avea la indicatorul număr de ofițeri de informații la milionul de locuitori un procent mai mic decât structurile similare din celelalte țări comuniste est-europene.

De menționat, în context, că măsurile drastice de economisire a fondurilor și resurselor din anii '80 pentru plata accelerată a datoriei externe a determinat diminuarea posturilor alocate unităților D.S.S., sectoarele informative fiind cele mai vitregite, deoarece, de regulă, la posturile funcționale (cadre, pregătire militară și de specialitate, financiar, logistică, medical etc.) nu se putea umbla.

În ce privește numărul cadrelor de informații în funcțiune la un moment dat, este bine de știut și faptul că, întrucât formarea profesională a acestora durează mult timp, în destule cazuri depășind chiar zece ani, randamentul tinerilor este inerent scăzut în perioada de început.

A încerca să facem o comparație cu serviciile de informații din țările cu democrație consolidată este dificil. Dificultatea decurge, în primul rând, din faptul că activitatea informativă antisubversiune – o coordonată de bază la toate serviciile de informații statale - este dată în competență mai multor structuri informative. Astfel, în Marea Britanie pentru sesizarea unor factori de risc în planul subversiunii interne (extremism politic, etnic, religios, anarhism etc.) acționează un compartiment specializat al Scotland Yard-ului, MI5 - serviciul de securitate internă - intrând în acțiune doar când riscurile de acest gen se conturează ca amenințări (acțiuni organizate, violente ș.a.). De asemenea, în Franța exista Direcția Națională de Informații Generale, structură a ministerului de interne, care monitoriza riscurile și amenințările de factură

subversivă la adresa statului și a valorilor constituționale, D.S.T. ocupându-se doar de cazurile conturate pe linie de contraspionaj.

În cazul României, și înainte de 1989, și după, descoperirea, documentarea și prevenirea riscurilor și amenințărilor de natură subversivă au fost date în competența structurii naționale de informații cu competențe în interior, respectiv D.S.S., apoi S.R.I.

Problema nu se pune că D.S.S. a avut competențe informative antisubversiune, cum are și S.R.I. de altfel, ci că valorile apărute diferă. D.S.S. viza doar ordinea de stat, pe când S.R.I. are competențe prin lege și pentru protecția cetățeanului, drepturile și libertățile individuale constituind valori constituționale apărute la fel ca și cele care țin de esența statului. Stabilirea competențelor structurilor de informații ale statului implică însă responsabilitățile clasei politice și nu ale profesioniștilor în informații secrete.

Gen. bg. (r) Vasile Mălureanu
(urmare în numărul viitor)

CITIND O CARTE DESPRE TRĂDARE

Când s-a hotărât ca în acest număr al revistei noastre „*Vitralii – Lumini și umbre*” să includem mai multe articole despre Trădare, am simțit că este util să îmi revăd lecturile pe această temă și să le adaug altele noi. Așa am ajuns să citesc o carte cu un titlu incitant: „Istoria trădării la români”¹, care îl are ca autor pe Mircea Bălan.

Nu voi face aici recenzia acestei cărți. Arăt doar că ea este o meticuloasă trecere în revistă a principalelor evenimente petrecute de-a lungul istoriei noastre, pentru a pune în evidență, la fiecare pas, unde și cum s-au produs ceea ce autorul consideră trădări, dânsul incluzând aici și unele schimbări de poziții sau reorientări politice impuse de modificarea contextului general.

Voi încerca, în schimb, să prezint cât de primejdioasă poate fi abordarea unei teme atât de delicate, în ce bulboane ucigătoare te poate atrage ea, atunci când nu ai principala ancoră – iubirea de țară – atunci când încerci să interpretezi evenimentele din istorie numai cu scopul de a servi anumite interese politice. De asemenea, bazându-mă pe exemplul acestei cărți, voi încerca să evidențiez două sau trei dintre mijloacele intens folosite în ultimii 21 de ani pentru manipularea opiniei publice.

În primul rând, ceea ce englezii numesc „*common sense*” (folosesc acest termen nu din aroganță, ci pentru că dacă aș spune „bunul simț comun”, ar fi posibil să se declare cineva jignit), acest „*common sense*” ne obligă, consider, să nu catalogăm un eveniment din țara noastră scoțându-l din contextul epocii sale, din contextul internațional, fără a ține seama de ceea ce se petrecea – sau se petrece – în lume în legătură cu evenimentul asupra căruia dorim să ne pronunțăm. Altminteri concluzia la care ajungem va fi, *a priori*, falsă.

Și iată de ce: După ce menționează, în trecere, că „De trădare și trădători e plină istoria și toate popoarele și-au avut oile lor negre”, autorul afirmă că „Uneori, asupra unui popor cade, pe drept sau pe nedrept, anatema de *neam de trădători*”. Și continuă dânsul: „În ceea ce îi privește pe români,

---

¹ Mircea Bălan, *Istoria trădării la români, ediția a II-a*, Ed. Eurostampa, Timișoara 2004.

întrebarea care se pune e dacă trădarea e ceva organic, o țară caracterială, un fapt inerent, un blestem la care suntem condamnați, ori un accident?” Apoi întreabă direct: „Suntem ori nu un *neam de trădători*?” Bănuieți cumva răspunsul? Ei bine, iată-l: „Duplicitatea dacilor era proverbială în antichitate”, afirmă autorul, după care continuă: „Tarele morale ale geto-dacilor vor fi conjugate cu influențele caracteriale negative ale grecilor și romanilor (...) În ansamblu se poate vorbi deci de **o matrice favorabilă plămădirii unui suflet trădător** în lumea dacică”. (Sublinierea noastră).

Tot ce urmează este subordonat probării acestei teze: „Primul act de trădare al geto-dacilor”; „Geto-dacii au fost receptivi și sensibili la actele de trădare din Imperiul Roman și simpatiile lor înclinau invariabil spre trădător”; „Decebal și diplomația trădării” etc., etc.

Abordând etnogeneza, formarea noastră ca popor, autorul evidențiază „Profilul moral al poporului român în zorii formării lui”, arătând că „Dacii au practicat o trădare la toate nivelurile în tumultoasa lor istorie și ea (trădarea – N.N.) a jalonat toate marile momente ale existenței lor”. „Romanii nu erau străini de trădare”, iar slavii „erau înclinați spre anarhie, nu recunoșteau autoritatea și nu agreau disciplina și ierarhia”. Cu asemenea origini, „matricea” este dovedită și pentru profilul moral al poporului român la intrarea sa în istorie autorul nu găsește o altă caracterizare decât aceea a unui istoric bizantin, Kekaumenos, deloc dezinteresată: „neam necredincios la culme și stricat (...) mari mincinoși și tâlhari vestiți (...) niciodată n-au fost ei cuiva cu credință”.

Altfel spus, din așa părinți nu putea să iasă decât o asemenea progenitură. Rezolvând în acești termeni problema bazei, întreaga construcție privind trădarea în istoria românilor este alcătuită de către autor, în mod firesc, urmând detaliile arhitecturale ale fundamentului astfel așezat. Doar suntem „neam de trădători”, nu-i așa?

Caracterul jignitor al unei asemenea aprecieri nu mai trebuie, cred, argumentat. El este întrucâtva similar cu formularea, de acum bine cunoscută, a lui Horia Roman Patapievici, după care suntem un „popor cu substanță tarată, cu fețe patibulare”. Conform DEX, reamintesc, „*patibular*” înseamnă „vrednic de spânzurat, demn de spânzurătoare”.

Cer îngăduință pentru o scurtă paranteză. Dacă ar exista popoare „cu substanță tarată”, înseamnă că, spre deosebire de acestea, ar exista altele care aparțin unei rase pure. Și este de acum bine știut unde a dus drumul marcat de

ideologia „rasei superioare”, a „purității rasiale”. Este interesant să remarcăm cum astfel de idei tipice nazismului își croiesc insidios cale, căutând să obțină acces la conștiința publică. Este la fel de interesantă aritmetica simplificatoare conform căreia pentru combaterea comunismului trebuie să se recurgă la argumentele celor care l-au mai combătut la vremea lor, ale fasciștilor care au luptat cu arma împotriva lui, în ultimul secol.

Dar, să nu luăm în seamă jignirile și să revenim la tema discuției. Ne putem întreba „Bine, bine, dar unde este manipularea?”

Ea poate fi sesizată foarte simplu. În primul rând din generalizările neavenite. În orice comunitate umană se pot naște genii, dar și criminali. Istoria abundă în asemenea exemple.

În al doilea rând, citatele din anumite cărți, aduse de domnul Bălan, pot fi reale. Ele sunt însă extrase selectiv, unilateral, iar interpretarea lor, concluziile la care conduc susținerile autorului sunt, de aceea, false. În formularea acestor concluzii se omite contextul general, nu se arată cum erau și cum acționau alți eroi ai epocii. O asemenea procedură constituie, în mod indiscutabil, o manipulare.

Haideți să vedem! Nu era trădarea la ordinea zilei la ceilalți contemporani ai dacilor? La romani, la greci, la egipteni, la hitiți? Sau la filistini, al căror nume a devenit astăzi substantiv comun? Dacă afirmă un oarecare că protoromânii „n-au fost niciodată cuiva cu credință”, trebuie să luăm aceasta drept literă de Evanghelie? Dar să uităm că există, mult mai larg chiar răspândită, sintagma „perfidul Albion”?

Să privim mai îndeaproape această roțiță din uriașul ansamblu al manipulării pentru a vedea cum a fost ea învârtită – și învârtită într-un ritm amețitor așa putea spune – în ultimii 20 de ani.

Despre instituția Securității au fost lansate o serie de afirmații denigratoare, de genul celor lăsate posterității de Kekaumenos în legătură cu poporul român. Despre Securitatea din România au fost aruncate pe piață tot soiul de acuze, trecându-se total cu vederea contextul general. Spre exemplu, s-a ridicat la rangul de culpă gravă faptul că unul dintre mijloacele folosite era interceptarea convorbirilor telefonice. Ofițerii care au propus sau aprobat folosirea unor asemenea mijloace sunt chemați astăzi în instanță, acuzați fiind de încălcarea drepturilor individuale. Dar exista, acum 30 sau 40 de ani, vreun serviciu de informații care să nu se folosească de interceptări? S-a ridicat la rang de

culpă faptul că a fost folosit filajul. Dar exista vreun serviciu de informații în lume care să nu îl folosească? De ce în cazul României acestea trebuie considerate drept încălcări ale unor drepturi cetățenești, iar în cazul altor țări, nu?

Ca să nu mai punem întrebarea și altfel: de ce faptul că se recurgea la interceptarea convorbirilor telefonice sau la filaj – așa limitate și rudimentare cum erau atunci aceste operații – trebuie considerat o încălcare a drepturilor cetățenești, iar astăzi, când mijloacele tehnice au evoluat și posibilitățile de folosire a lor s-au extins, nu?

La 28 noiembrie 2010, un post de televiziune aducea la cunoștința opiniei publice o informație primită de la Înalta Curte de Casație și Justiție: În anul 2009 au fost aprobate un număr de 3011 mandate de interceptare a convorbirilor telefonice. În context s-au mai făcut următoarele precizări: că pe un singur post pot fi interceptați peste o sută de interlocutori, că pe o perioadă de până la 48 de ore interceptările pot fi făcute fără mandat judecătoresc și că toate companiile de telefonie au obligația să păstreze lista partenerilor apelați de la fiecare post telefonic.

Revenind, iată un alt exemplu de manipulare, ilustrat tot prin exemplul cărții menționate.

Urmând o modalitate de lucru pe care o considerăm corectă, autorul pornește argumentația sa de la situații de maximă generalitate, coborând apoi la exemplul concret ca parte componentă a acelei generalități. Toate bune și frumoase, numai că dacă pornești de la o premisă falsă nu poți ajunge decât la concluzii false. La fel ca și atunci când de-a lungul căii de parcurs se produce o deraiere, argumentația alunecând, uneori subtil, alteori brusc, alături de drumul.

Spre exemplu, autorul afirmă în mod categoric că „Trădarea este un atribut eminamente uman, nici o altă viețuitoare a planetei necomițând un asemenea act”. Absolutizarea se dovedește, în acest caz, înșelătoare. În secolul trecut a apărut o nouă ramură a științei – ethologia – care studiază comportamentul animal. Descoperirile făcute de oamenii de știință în acest domeniu sunt, uneori, copleșitoare. Printre ele apar și acțiuni clare de reorientare a asocierilor, de trădare cum zice autorul, la mamiferele care au viață socială: cimpanzei, geleda, suricate și nu numai.

De ce menționez acest exemplu? Pur și simplu întrucât pentru autorul sus-menționat orice reorientare în cadrul unui grup sau a grupului în ansamblul său înseamnă „trădare”. Dar dacă animalele reacționează la modificările din

mediul înconjurător pentru a-și asigura supraviețuirea, atunci de ce acțiunea unui popor, sau a unui partid, sau a unui grup care se reorientează într-o situație critică, încercând să găsească o modalitate pentru a supraviețui, trebuie neapărat calificată drept „trădare”?

Regina Catherine de Médicis spunea despre trădare că este „abilitatea de a merge în același sens cu evenimentele”. Altfel spus, dacă animalele trebuie să se adapteze la mediu pentru a supraviețui, atunci de ce să nu acordăm același drept și omului? Să nu uităm că, așa după cum bine spunea cronicarul Miron Costin, bietul om stă sub vremi, iară nu vremile sub om.

De ce consider necesar să fac această precizare? Pentru că „Trădare” este un cuvânt încărcat de gravitate în limba noastră. El nu trebuie bagatelizat. Folosirea sa forțată, pentru orice reorientare menită să conducă la evitarea pericolului individual sau colectiv conduce la uzură, la demonetizare. Și dacă demonetizăm termenul, după aceea orice referire la realele trădări are un impact atenuat. Ceea ce, dacă analizăm cu atenție, ar putea fi o formă de subtilă manipulare.

***

P.S. Așa după cum remarcam la începutul acestui articol, nu mi-am propus o recenzie a cărții, ci doar relevarea câtorva deraieri periculoase. De asemenea, nu este aici locul să cutezăm a evidenția eventualele neconcordanțe cu adevărul istoric strecurate în lucrare. Peste una nu pot trece însă.

În lucrarea de maximă rigoare științifică „Glorie și tragedii”, istoricul Cristian Troncotă menționează „*tragicele evenimente de la Iași (26-30 iunie 1941), în urma cărora și-au pierdut viața câteva mii de concetățeni evrei*”. Atunci, conform raportului prezentat lui Eugen Cristescu, șeful SSI, de către Leca, rezidentul din Iași al Secției Contrainformații din Centrala Serviciului, la atacul trupelor germane asupra evreilor din Iași s-au raliat și subunități românești. La fel consideră și Florin Constantiniu, care scrie că „*soldați și civili români, precum și unii militari germani*” au atacat populația evreiască din Iași.

Aceasta este realitatea, acestea sunt faptele.

Pentru Mircea Bălan, lucrurile stau însă altfel. Dânsul nu doar că reduce dimensiunile dezastrului – „sunt împușcați 500 iudeo-comuniști”² – dar folosește, așa după cum rezultă din acest citat, un termen dezavuat de istorie: „iudeo-comuniști”.

Spre informarea celor interesați, acest termen a fost folosit intens de Hitler, preluat de la mentorul său, Alfred Rosenberg, criminal de război executat în urma Procesului de la Nürnberg, autor al principalelor teorii naziste despre „rasa superioară”.

Paul Carpen

---

² Ibidem, p. 393

CUNOAȘTERE ȘI MANIPULARE

Nu cu multă vreme în urmă, într-o toamnă blândă care își răspândea cu dărnicie reflexele arămii, mă aflu cu treburi într-un sat din Bărăgan. La bufetul comunal, între două țuici, câțiva localnici urmăreau, pe televizorul instalat deasupra tejghelei, strădaniile unui vorbitor exersat, care căuta să obțină adeziunea auditoriului la un program electoral încărcat de promisiuni, una mai sforăitoare decât cealaltă.

Oamenii l-au ascultat ce l-au ascultat, dar de la o vreme au început să se foiască.

– Măi cumnate, tu crezi tot ce spune ăsta? își întrebă vecinul un bătrânel șugubăț, așezat chiar înapoia mea.

– Dar ce, sunt prost? veni pe dată răspunsul.

Mi-a plăcut replica, ea dovedind că în percepția populară numai cine este lipsit de cultură sau de o minimă inteligență poate fi amăgit să creadă toate enormitățile, numai acela poate deveni, cu alte cuvinte, subiect al manipularii. Această expresie concretă a ceea ce numim înțelepciune populară mi s-a părut cât se poate de potrivită pentru a constitui o introducere în discutarea temei „Cunoaștere și manipulare”.

Întrucât definirea termenilor este recunoscută ca premisă pentru un dialog pertinent, la obiect, numai astfel ambii parteneri ajungând să vorbească despre unul și același lucru, consider necesare câteva minime precizări în legătură cu cea de a doua parte a binomului din titlu, în legătură cu cuvântul „manipulare”.

Semnificând „a manevra”, „a conduce” pe cineva (sau ceva) pe un anumit drum, termenul „manipulare” a dobândit, în uzul curent, o conotație preponderent negativă. Ori lucrurile sunt puțin mai complexe.

Manipularea reprezintă o realitate a acestei lumi în care trăim. La urma urmelor, ea nu este restrânsă la acțiunile noastre, ale oamenilor. Dacă vom privi cu mai puțină indiferență în jurul nostru, vom afla cu certitudine infinite exemple de activități manipulatorii la plante și animale. Cât despre noi, oamenii, noi ne manevrăm semenii (sau ne străduim să facem aceasta) în fiecare zi. În acțiuni individuale (convingerea unui angajator că suntem

candidatul cel mai potrivit pentru postul oferit, câștigarea prieteniei cuiva etc.) sau în acțiuni cu impact mai larg, social: jocuri economice, promovarea unui produs, crearea unui curent popular favorabil unui anume lider politic aflat în funcție sau cu perspectiva de a fi ales, decredibilizarea unui martor în justiție, tactici de înșelare a inamicului în conflicte armate și multe, multe altele, într-un șir fără limite și fără contururi precise.

Întrucât am optat pentru o referire cu tentă folclorică în introducerea temei, fie-mi permis să ilustrez printr-o zicală și următoarele fraze dedicate așa zisei manipulări pozitive. Se spune că „Uneori pe urs trebuie să îl tragi de urechi ca să-l aduci la miere”. Studii sociologice arată, într-adevăr, că această zicală este pe deplin reală. Să presupunem că cineva dorește să lanseze o idee nouă, o acțiune cu consecințe pozitive verificate. Ei bine, un sondaj realizat după toate regulile științifice arată că 40% dintre subiecți resping aprioric această idee sau acțiune. Motivele sunt dintre cele mai diverse: din spirit de contrazicere, din neîncredere sau inerție spirituală, din desconsiderarea autorului, din motive personale mărunte. Alți 20% se declară nehotărâți. Numai 40% dintre subiecți sunt gata să accepte noul (dar și dintre aceștia o bună parte îl acceptă numai cu anumite rezerve).

Ce se întâmplă în lumea reală în asemenea situații? Foarte simplu: opinia generală „este ajutată” să se formeze, să se cristalizeze în direcția dorită. Metodele folosite sunt dintre cele mai diverse, de la crearea unor situații explozive, care să șocheze, până la acțiunile mai puțin agresive, dar care, însumate, se constituie într-un torent căruia nimic nu îi mai stă în cale și care sunt executate prin specialiști în *lobby* sau *public relations*, ori prin „formatori de opinie”.

Întrucât există cărți având ca temă tehnicile de manipulare, nu vom insista asupra căilor de realizare a persuasiunii. Vom menționa doar, în legătură cu rezultatul acestora, un element semnificativ și anume faptul că, aproape în totalitatea lor, oamenii consideră că au adoptat noua idee (eventual modificându-și convingerile anterioare), din proprie inițiativă, singuri, fără amestec din afară.

Se desprinde cu claritate, din această fugitivă prezentare, un aspect esențial: persoanele care realizează manipularea trebuie, în primul rând, să dispună de informații suplimentare asupra temei și, în al doilea rând, să aibă cunoștințe de psihologie individuală și colectivă. La acestea se adaugă,

bineînțeles, elemente cu caracter individual: capacitate de relaționare, putere de convingere, aspect fizic agreabil, prestigiu social etc.

Prin această constatare ajungem la subiectul abordat: Cunoaștere și manipulare. Ideea centrală pe care dorim să o argumentăm este aceea că **în condițiile în care toți suntem supuși manipulării – într-un fel sau altul, într-un moment sau altul, în legătură cu o temă sau alta – cu cât nivelul general de cunoaștere al subiecților este mai coborât, cu cât experiența lor de viață este mai redusă, cu atât este mai mare posibilitatea ca ei să fie cu ușurință manipulați.**

Desigur, atâta vreme cât nu putem ști totul despre toate, realitatea trebuie acceptată ca atare. Mai ales la nivel individual. Lucrurile încetează însă a mai fi acceptabile atunci când autorități ale statului, când lideri sau formatori de opinie speculează ignoranța populară mai mult sau mai puțin extinsă cu scopul de a dirija preferințele oamenilor către teme, produse, concepții dăunătoare acestora. Așa după cum am mai subliniat, cunoștințele individuale, în mod cât se poate de firesc, nu pot fi altfel decât limitate în legătură cu anumite teme. Mă voi mărgini la doar două exemple care să ilustreze această afirmație.

Un păcat indiscutabil al regimului comunist este acela că s-a străduit – și în bună măsură a și reușit – să îi învețe pe oameni să accepte tot felul de indicații, de directive, de norme, fără a le trece prin filtrul gândirii proprii. Răspândindu-se ca o epidemie periculoasă, comoditatea în gândire acoperea tot mai multe creiere, bloca tot mai multe voințe. Lipsa de responsabilitate făcea ca pentru orice fleac să se ceară aprobare mai sus, tot mai sus.

Ca într-o nouă religie care propăvăduia „Crede și nu cerceta”, oamenilor li se cerea să își însușească și să respecte ideile răspândite prin presă, prin radio sau televiziune. Fiecare dintre aceste mijloace dobândise astfel o autoritate proprie, aceea de mesager al normei care trebuie respectată, fiecare era „His Master’s Voice”. Iar oamenii – mai corect, cei mai mulți dintre ei – acceptau această stare de fapt din comoditate.

Autoritatea pe care televiziunea națională o dobândise deja a fost esențială pentru răspândirea, prin micul ecran, a enormităților care, în decembrie 1989, au aruncat țara în haos. Este posibil ca oamenii de pe stradă, ca militarii de rând să fi crezut cu sinceritate că teroriștii atacă ba un obiectiv, ba altul; să fi crezut că există demenți care încearcă să otrăvească sursele de

alimentare cu apă a orașelor; să fi crezut că au fost uciși 64.000 de oameni. Au crezut – lucru întrucâtva explicabil în starea de tensiune care fusese indusă – o mie și una de alte minciuni răspândite atunci. Și au acționat așa după cum bine știm. Ceea ce este mai greu de înțeles este de ce ulterior, vreme de mai bine de 20 de ani, nimeni nu a încercat și nici nu încearcă elucidarea acestor mistere legate de manipularea prin informații false, mai ales dacă se ține seamă de faptul că ele, aceste minciuni ridicate la rangul de știri, au condus la pierderi de vieți omenești, au generat pagube irecuperabile. Chiar nu interesează cine a stat la capătul celălalt al firului?

De asemenea, într-un mod care pare ciudat, în tot acest interval de timp, presa – altminteri foarte curioasă, foarte iscoditoare – nu a studiat ascensiunile fulminante ale unor persoane din primul cerc al evenimentelor, care, spre exemplu, au dobândit posturi bine remunerate peste hotare sau la cârma unor firme, care de la locotenent major au ajuns generali în doar câțiva ani etc. Ce a stat la baza lor? Au fost ele preț al tăcerii sau recompense? Recompense pentru ce?

Manipularea unor largi grupuri de oameni, în acele zile, speculându-se lipsa lor de cunoștințe, este nu doar reprobabilă, ci, avându-se în vedere consecințele ei tragice, se poate spune că ea a fost criminală.

Un alt exemplu de manipulare reușită, care s-a bazat pe lipsa de cunoștințe a populației, o constituie demonizarea instituției Securității și a activității informative în general. Subiectul este vast, m-am referit la el într-un articol anterior, dar în acest context se impune, cu certitudine, încă o menționare. Ani în șir în legătură cu categoria de informator a fost întreținută o vâlvătaie care a ars multe destine, care a scos mult fum, dar a produs puțină lumină și căldură.

Dacă în cazul citat anterior s-a speculat prestigiul televiziunii naționale, aici s-a speculat secretomania întreținută de vechiul regim în legătură cu mijloacele și metodele muncii de informații.

Mai mult, atunci când au fost stârnite discuțiile pe această temă, promotorii lor „au uitat” să menționeze câteva adevăruri simple.

Primul dintre acestea ar fi acela că toate statele lumii au organe de informații și contrainformații, care reprezintă sistemul de autoapărare a țării. Încă de la alcătuirea sa ca stat modern, România a avut și ea asemenea instituții. Conducătorii lor, precum Mihail Moruzov sau Eugen Cristescu, au fost figuri respectate în comunitatea de informații europeană.

Al doilea aspect ar fi acela că aceste instituții – din România sau de oriunde în lume – au folosit și vor trebui să folosească informatori.

În campania propagandistică, de manipulare, desfășurată de-a lungul a aproape două decenii, aceste adevăruri au fost cu bună știință omise. S-a marșat în schimb copios pe alcătuirea unui infamator portret moral al informatorilor. La adresa lor s-au folosit cele mai înjositoare denumiri: colaboraționist, trădător, turnător, Iudă și alte asemenea. (Faptul că unii dintre cântăreții incluși în corul care interpreta această arie erau ei înșiși foști informatori reprezintă partea comică a acțiunii).

Ei bine, dacă acei oameni care au sprijinit, conform cerințelor legale și politice ale vremii, o instituție a statului român sunt demoni din punct de vedere moral, cum rămâne cu aceia care executau aceeași activitate, de informator, dar în favoarea unor servicii de spionaj străine? Ei sunt îngeri? Ei nu sunt Iude? Nu sunt trădători?

Lipsa de cunoștințe a românilor în probleme ale activității informative a fost și este speculată de către cei interesați. În mod logic, beneficiari ai acestei stări de fapt au fost și sunt în primul rând serviciile de informații ale altor state.

Așa-zisa preocupare a autorităților pentru formarea unei largi culturi de securitate în rândul populației rămâne – în pofida unor pași pozitivi întreprinși – o formă fără fond. Și va rămâne astfel atâta vreme cât pentru conducerea unei asemenea întreprinderi gigantice au fost desemnați oameni care sunt poate bine intenționați, dar care au alte priorități, alte preocupări, o altă pregătire de specialitate.

Abordând cu deschidere, fără ură și părtinire, teme legate de evoluția instituțiilor chemate să desfășoare activitate informativă, demitizând metodele și mijloacele acestei activități – care în tot Occidentul sunt popularizate prin presă, prin cărți, prin filme, nemaifiind un secret pentru nimeni – revista **„Vitrallii – lumini și umbre”** dorește să fie un sprijin real în alcătuirea, treptată dar fermă, a unei cât mai largi culturi de securitate la populația țării noastre.

Paul Carpen

CULTURA – BAZĂ A SECURITĂȚII INDIVIDUALE ȘI COLECTIVE

Printre multiplele tendințe care se manifestă în societatea contemporană, două au dobândit o importanță aparte și anume: societatea tinde să se globalizeze și, în același timp, ea devine, tot mai accentuat, o societate informațională.

Răspândirea largă a informației, ca produs al cercetării și al cunoașterii, poate fi considerată atât drept factor declanșator, cât și mijloc și consecință a globalizării. Perfecționarea și multiplicarea conceptelor, a metodelor și a mijloacelor de comunicare au făcut ca informația să devină accesibilă, pe o scară tot mai largă, atât factorilor diriguitori – politici și guvernamentali – cât și societății civile.

Binomul cunoaștere – comunicare înseamnă putere în toate domeniile vieții sociale: economic, politic, tehnologic, militar etc. Gestionarea performantă a efectelor acestui binom asigură atât securitatea entității juridice, cât și pe aceea a comunității sociale (la nivel național, local și individual).

Nivelul de cunoaștere depinde, în mod decisiv, pe de o parte de calitatea surselor de informare, iar pe de alta, de calitatea celor care intră în relație nemijlocită cu ele (receptori, analiști și beneficiari).

Experiența cotidiană demonstrează că nu se poate obține nimic folositor dintr-o informație, fie ea și de o certă valoare, dacă beneficiarii ei nu îi dau, la momentul potrivit, atenția cuvenită sau dacă analiștii nu știu să o valorifice astfel încât ea să aibă eficiență.

Efortul depus pentru realizarea cunoașterii, respectiv pentru obținerea informațiilor, efort manifestat inclusiv prin alocarea de resurse materiale, trebuie să aibă drept fundament obiectivele strategice ale țării atât în ceea ce privește domeniul relațiilor externe, cât și dezvoltarea economică și socială internă. Este deosebit de important să existe o percepție clară asupra a ceea ce trebuie realizat pentru a promova **interesul național**. Prin promovarea unor alte interese decât cel național, orice efort depus în sfera cunoașterii și a comunicării se va dovedi inefficient pentru consolidarea securității sociale (la

nivel statal, comunitar și individual), va fi costisitor și va reprezenta o pierdere irecuperabilă, cu urmări negative deloc de neglijat.

Caracterul deosebit de complex al comunicării este indicat, printre altele, de faptul că ea se realizează prin metode și mijloace diferite, specifice diferitelor categorii de interlocutori (furnizori și beneficiari).

Sub acest aspect, relația dintre serviciile speciale – ca furnizori de informații – și beneficiarii acestor informații, respectiv factorii politici sau guvernamentali decidenți, trebuie să aibă un statut foarte riguros definit.

Această relație trebuie să respecte cu strictețe caracterul confidențial al informării, astfel încât aceasta să poată produce efectul scontat, iar datele transmise să nu se transforme – din neglijență, din iresponsabilitate sau din rea credință – într-un bun la discreția oricui, inclusiv a celor care le-ar putea folosi drept armă împotriva intereselor românești.

În sfera informațiilor cu caracter public este necesar și firesc să existe o permanentă comunicare între Putere și societatea civilă, între guvernanți și guvernați.

Comunicarea presupune un dialog continuu, direct, activ și constructiv, stimulat și alimentat printr-un proces de *feed-back*. Numai astfel pot fi găsite soluții la multiplele probleme economice, de ordine și conduită socială.

Mass-media pot avea un rol benefic esențial, cu condiția ca știrile difuzate să fie reale și utile pentru informarea populației și nu să servească la intoxicare și la manipulări politic partizane.

Realitatea cotidiană demonstrează că există multiple carențe în publicistica noastră, efectul lor pervers fiind acela că, de teama intoxicării și dezinformării, unii oameni refuză să mai accedă la sursele de știri. Desigur, situația nu poate fi generalizată. Există în România și surse media de prestigiu, care își respectă menirea socială.

Aceeași realitate cotidiană ne mai demonstrează însă încă ceva și anume că numai o informare corectă a publicului poate contribui la revigorarea spiritului civic-participativ al populației. Bombardarea persistentă cu știri negative induce o stare de descurajare, nihilistă, de insecuritate personală și colectivă, o stare greu de remediat.

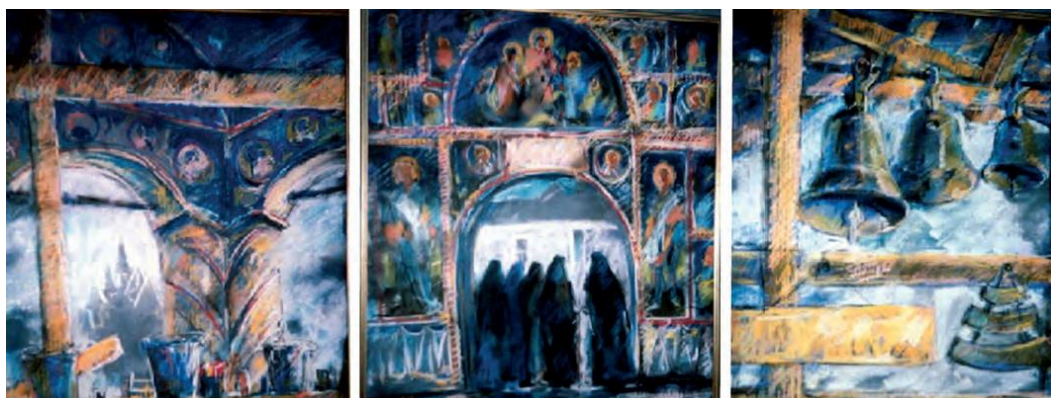
Din păcate se constată că factorii noștri decidenți, dar și organizațiile societății civile manifestă prea puțină preocupare în **domeniul informării preventive** a populației cu privire la modul cum ar trebui să se comporte și să

acționeze în cazul unor situații deosebite (dezastre naturale, conflicte intercomunitare etc.). Se dovedește că a fost uitată axioma conform căreia este mai ușor să previi decât să repara, să vindeci.

Simțământul unei persoane că este apărută, protejată, că se află în siguranță, contribuie substanțial la revigorarea spiritului civic, determinând o pondere sporită a factorului activ-participativ al societății la rezolvarea treburilor comunitare.

Acest mod de a fi și de a acționa se impune prin educație și ordine socială, prin exemplul personal al conducătorilor la nivel național sau local. Cei care consideră că un asemenea comportament, care este socialmente necesar și firesc, se poate impune numai prin forță vor trebui să ia notă de accentuarea tendințelor de nesupunere față de autoritate, de absenteism și pasivitate din partea celor guvernați. Nu trebuie uitat ceea ce spunea Jean Jacques Rousseau: **„Nici un popor nu poate fi altfel decât ceea ce cârmuirea îl face să fie”**.

Nicolae Spătaru-Sporiș

NOI APARIȚII ÎN LITERATURA DE SPECIALITATE

Lucrarea „*Un război al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*“, coordonator George Cristian Maior, directorul Serviciului Român de Informații, reprezintă o colecție de articole, studii și o serie de eseuri care abordează domenii precum: intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul al XXI-lea, putere și securitate în viitorul lumii globalizate, interdependențele și echilibrele noului secol.

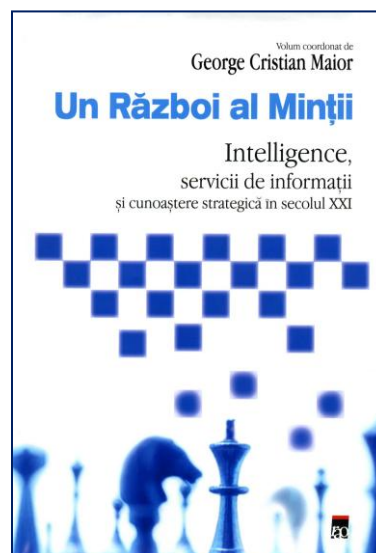
Cartea este structurată pe trei capitole: *Cunoașterea strategică și transformarea intelligence-ului*, *Serviciile române de informații în secolul XXI* și *Serviciile de informații și democrația. Experiența României*.

Ea adună între copertile sale punctele de vedere ale unor personalități și specialiști în ceea ce privește tendințele actuale din domeniul *intelligence-ului*.

Primul capitol definește cunoașterea strategică și rolul *intelligence-ului* în dezvoltarea acestuia și a politicilor de securitate națională.

În articolul *Cunoașterea strategică în era globalizării*, George Cristian Maior face un excurs magistral între clasic și modern în ceea ce reprezintă *intelligence-ul*, trecând de la Sherman Kent, părintele analizei de *intelligence*, la Peter Gill, Richard Betts sau Philip Bobbitt.

Dar autorul nu doar relatează teorii și evoluții epistemologice privind istoria recentă a teoriei cunoașterii și implicit a *intelligence-ului* ca parte a sa, ci susține și necesitatea unei *teorii generale a intelligence-ului*, ca parte a științelor social- politice contemporane.

Sebastian Dâncu evaluează noile amenințări la adresa securității din perspectivele războiului cognitiv. El apreciază că apare un **risc cognitiv: paradoxal**, *cu cât avem mai multe mijloace de cunoaștere, cu atât știm mai puțin și cu cât avem mai multe surse deschise și mai multe date științifice, cu atât mai greu putem să contracarăm dezinformările.*

Autorul afirmă nevoia de creștere a inteligenței strategice generale pentru societatea noastră.

În încheierea primului capitol, Mihaela Matei analizează o temă de mare actualitate și interes: reformă sau transformare? Opțiunea firească este transformarea serviciilor, perfecționarea procesării și a transmiterii informației către decidenți, din perspectiva noilor provocări globale, dar și a limitelor din intelligence determinate de inerentele birocrăției statale, a crizelor din Intelligence-ul modern dintre care autoarea menționează: politizarea, birocratizarea, compartimentarea.

În concluziile sale, autoarea subliniază că o reformă de anvergură nu trebuie percepută doar ca o schimbare de structuri și de oameni.

Capitolul al doilea este intitulat ***Serviciile de informații și provocările de securitate ale secolului XXI.***

Pornind de la realitatea care demonstrează că atunci când *factorul de decizie este aplecat spre viitor, el schițează implicit natura serviciilor, misiunea lor și declanșează mutații structurale și acționale*, Florian Coldea traduce această axiomă din punctul de vedere al producătorului de intelligence, care este convins că în relația dintre producătorul și beneficiarul informației, primul trebuie să transmită decidentului ceea ce anume trebuie să știe și nu ceea ce dorește sau vrea să audă, mai ales că, nu de puține ori, beneficiarii sunt insuficient familiarizați cu exigențele privind protecția surselor și a metodelor serviciilor de informații. Interesantă este pledoaria pentru continuitatea strategică, precum și sublinierea importanței surselor umane în activitatea de informații.

Noile riscuri și amenințări trebuie căutate îndeosebi în sfera protejării infrastructurilor critice, în competiția pentru resurse vitale – apa, hrana, energia – care sunt din ce în ce mai reduse. În concluzia sa privind viitorul contraspionajului, autorul optează pentru formula *perspectivei prezentului continuu, adică a unei modificări nu foarte spectaculoase comparativ cu ținta sa, spionajul.*

Ionel Nițu evaluează rolul analizei de intelligence într-o lume a incertitudinii, plusurile și minusurile metodelor analitice consacrate și

difficultățile de dezvoltare a prognozei strategice și avertizării timpurii într-un mediu de securitate fluid și imprevizibil. Autorul deschide o temă de mare actualitate a intelligence-lui modern, a limitelor sistemelor moderne de intelligence de răspuns în timp util prin produse de intelligence, care să producă reacții adecvate ale beneficiarilor. Dacă de multe ori aceștia nu par interesați sau nu pot reacționa prin decizii necesare la prognozele sau la avertizările serviciilor de informații, uneori nici serviciile nu par interesate să prognozeze și acționează încercând să modifice parametrii mediului de securitate.

Menționăm realismul concluziilor autorului, care consideră că o *estimare de intelligence cu adevărat obiectivă* este mai degrabă un ideal decât o realitate.

Niculae Iancu tratează în mod extins problematica extrem de actuală a *securității cibernetice*, având în vedere această nouă formă de amenințare.

În opinia autorului *asigurarea controlului asupra spațiului virtual impune adoptarea unor obiective naționale de cercetare-dezvoltare și inovare în domeniul securității cibernetice*.

Gabriel Sebe face o incursiune în universul mai puțin studiat al *surselor deschise* (Open Sources), analizând rolul acestora în configurarea cunoașterii.

Concluzia autorului, sintetică și edificatoare, este că intelligence-ul a evoluat suficient, accentul pus pe informație trebuind să fie înlocuit cu cel pus pe gândirea strategică. *Revoluția Surselor Deschise a impus cu necesitate depășirea informării prin imperativul anticipării, drept criteriu de securizare a deciziei politice*. De aici și necesitatea subliniată și de autor, de introducere a unei culturi intelligence în România, lucru impetuos necesar, dar care, în lipsa unor instituții civile în domeniu, pare greu realizabil.

Sergiu Medar evaluează modul în care au apărut și s-au dezvoltat serviciile române de informații și legislația în domeniu după 1989, cu accent pe evoluția *intelligence-lui* militar, a constituirii *Comunității Naționale de Informații*, sub egida Președinției. El analizează transformările din intelligence: în domeniul planificării culegerii de informații, al cooperării între servicii, al analizei și diseminării, al utilizării informațiilor, precum și al controlului parlamentar. Autorul consideră că nu putem vorbi de transformare în domeniul informațiilor fără a vorbi despre educația de securitate la nivelul întregii populații.

Ultimul capitol este intitulat ***Serviciile de informații și democrația***.

Valentin Filip evaluează cu multă atenție dilemele controlului democratic civil asupra intelligence-lui din perspectiva dublă, a controlatului

cât și a controlorului, susținând că multiplele particularități care caracterizează fiecare democrație în parte fac imposibilă definirea unui model ideal de control parlamentar asupra serviciilor. Autorul susține că *nu putem fi liberi în insecuritate, dar nici nu putem fi în siguranță dacă libertatea ne este încălcată. Acest binom valoric se poate realiza numai într-un context mai larg al relației stat – societate, al modului în care politicienii, cetățenii și ofițerii (specialiștii) se percep reciproc, ceea ce reprezintă provocarea majoră a reformei sectorului de securitate.*

Remus Ioan Stefureac abordează problema integrării serviciilor de intelligence în ordinea democratică. În urma unei analize comparative privind accesul liber la informații în România și în Statele Unite ale Americii, autorul susține că deși SUA au o experiență de peste 40 de ani și România numai de 10 ani, diferențele de fond dintre cele două sisteme de accesare a informațiilor publice nu sunt foarte mari.

Cristiana Matei de la *Center for Civil–Military Relations, Naval Postgraduate School*, Monterey, SUA subliniază o idee esențială *valabilă permanent*, dar mai ales în situațiile de criză și anume *eficiența intelligence-lui depinde și de cooperarea interinstituțională și internațională*, dar adâncirea cooperării necesită timp, voință și efort.

Această carte poate fi considerată un punct de plecare într-o nouă strategie de *intelligence* și, după cum sublinia și domnului George Cristian Maior, *„va deschide dezbateri academice și va contribui la promovarea intelligence-lui, dar și a intelligencei de securitate, atât la nivelul elitelor noastre politice și culturale, cât și al studenților, profesorilor și cercetătorilor din universități”*. (Tiberiu Tănase)

***

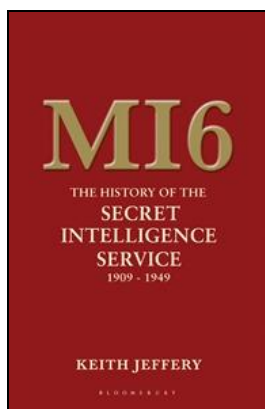
Centenarul serviciului de informații externe al Marii Britanii (*Secret Intelligence Service* – SIS sau, după denumirea rămasă în vocabularul comun, MI6) a fost marcat, la scurtă vreme după cel al serviciului intern MI5, de apariția, în toamna anului 2010, a unei „istorii oficiale” **MI6: The History of the Secret Intelligence Service, 1909 – 1949**, Bloomsbury, Londra, 2010, 752 pp (apărută și în SUA sub titlul: *The Secret History of MI6, 1909-1949*), coordonată tot de un istoric din afara serviciului, profesorul Keith Jeffery de la

Queen's University din Belfast, unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați cercetători britanici specializați în istoria serviciilor speciale.

La scurtă vreme de la apariție, lucrarea a fost prezentată și în România chiar de către autor, în cursul unui seminar de specialitate organizat de Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” și de Serviciul Român de Informații. De altfel, „Istoria” cuprinde aspecte interesante referitoare la cooperarea dintre serviciul britanic și Serviciul Secret de Informații al României încă din anii '20 pentru monitorizarea acțiunilor și agenților OGPU (serviciul de informații al regimului bolșevic de la Moscova), precum și despre prezența și activitatea SIS în România în timpul celui de-al doilea război mondial.

Astfel, specialiștii și cei familiarizați cu problemele de contraspionaj vor fi fără îndoială impresionați de modul în care este prezentată așa-numita „afacere Flemmer”, respectiv cazul a doi informatori ai SIS despre care Mihail Moruzov l-a informat pe reprezentantul SIS la București că erau agenți ai OGPU, oferindu-i acestuia oportunitatea de a-i interoga personal. Deși informațiile lui Mihail Moruzov s-au dovedit a fi corecte, SIS a evitat să ia măsurile necesare pentru a elimina din agentură persoanele suspecte, iar ulterior a trimis în URSS un agent de încredere, despre care nu s-a mai auzit nimic, iar autorul lucrării subliniază că acest caz constituie un exemplu tipic al dilemei în care se află coordonatorii unei operațiuni informative în care au investit ani de muncă și au obținut bune rezultate, dar care operațiune se vede dintr-o dată subminată de suspiciunile de trădare.

Asemenea „surorii” ei apărute anul trecut (n.n. istoria autorizată a serviciului de securitate britanic MI5, prezentată de noi în precedentul număr al „Vitraliilor”), lucrarea

Istoria MI6, ediția engleză și cea americană

lui Keith Jeffery îi va dezamăgi pe cei ce vor aștepta ca lectura ei să confirme spectaculoasele romane și filme din seria „James Bond” ce le-au încântat tinerețea. Cu toate acestea, perioada de început a serviciului abundă în amănunte pitorești, reținute de documentele oficiale, iar istoria confirmă că numeroși scriitori britanici au valorificat în cărțile lor experiența personală trăită în cadrul serviciului de informații.

Non-existența multora din legendele ce au conferit aura literară a serviciului de spionaj britanic este compensată de reușita autorului în a înfățișa evoluția SIS în primii săi patruzeci de ani, de la un grup de câțiva (primul șef al SIS, Mansfield Cumming, nota în jurnalul său, cu referire la prima sa zi în noul post „am fost la birou, am stat toată ziua, căci oricum nu era nimic de făcut”), la o structură de peste 1000 de oameni activă în toate colțurile lumii, ale cărei rezultate au contribuit din plin la victoria Marii Britanii în cele două războaie mondiale și la afirmarea Imperiului ca mare putere mondială. Nu în ultimul rând, Keith Jeffery relevă că unul din factorii principali ai succesului a fost – cel puțin în perioada abordată de lucrare – totala neimplicare a serviciului în jocurile de interese ale politicului.

Tot în comparație cu MI5, trebuie spus că sarcina istoricului a fost considerată mai dificilă, atât ca urmare a faptului că multe documente ale arhivei SIS n-au mai fost păstrate, dar mai ales principiilor stricte pe care serviciul britanic le respectă pentru protecția oamenilor și activităților specifice. În introducerea lucrării, directorul MI6 menționează că „scopul proiectului este de a spori gradul de înțelegere a SIS de către public, prin explicarea originii și rolului Serviciului într-un material istoric riguros, accesibil unui public cât mai larg dar care să nu prejudicieze securitatea națională”. Acesta este și unul din principalele motive pentru care „Istoria MI6” se oprește la 1949, adică, din punctul de vedere al „publicului larg”, tocmai acolo unde începe să fie mai palpitant. Iată și explicația directorului MI6 pentru alegerea acestui punct terminus: „Mai întâi, pentru că primii patruzeci de ani ai SIS acoperă o perioadă de importanță vitală pentru Regatul Unit. În al doilea rând, 1949 reprezintă un moment de cumpănă în activitatea noastră profesională, prin trecerea la obiectivele și mijloacele adecvate Războiului Rece. În al treilea rând, și cel mai important, detaliile complete ale istoriei noastre de după 1949 sunt încă prea sensibile pentru a fi trecute în domeniul public... Noi considerăm foarte importantă obligația de a ne proteja

agenții, personalul și pe toți cei care ne sprijină”. De altfel, politica MI6 privind protecția informațiilor este clar precizată în debutul lucrării, din care extragem doar ceea ce se referă la identitatea persoanelor: „SIS nu dezvăluie numele agenților ori angajaților în viață și doar în cazuri excepționale este de acord să renunțe la principiul anonimității în cazul unor persoane decedate”.

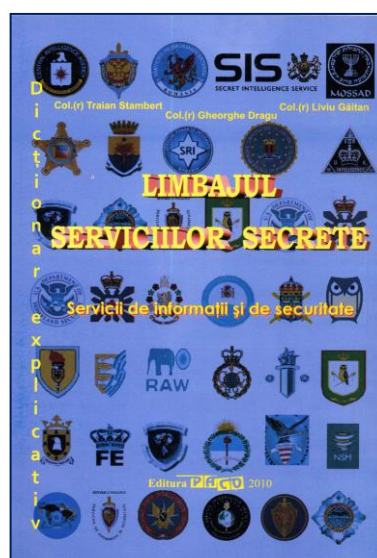
Un alt aspect deosebit de important ce reiese pe tot parcursul lecturii – subliniat ca atare atât de prefațator cât și de majoritatea celor care au semnat cronici ale cărții – este calitatea, abnegația, caracterul și curajul oamenilor ce au format și dezvoltat Serviciul, iar directorul MI6 nu uită să sublinieze că aceste calități „sunt dovedite și astăzi, când oamenii SIS continuă să înfrunte pericole în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii pentru a apăra Regatul Unit și a-i promova interesele. Știu că predecesorii mei ar fi la fel de mândri ca și mine de bărbații și femeile Serviciului de astăzi”.

În primii săi 85 de ani, MI6 pur și simplu nu a existat din punct de vedere oficial, iar primul său șef, Mansfield Cumming, afirma că, dacă ar fi să-și scrie memoriile, acestea ar fi cuprinse într-un volum in-quarto legat în piele, de 400 de pagini... albe. După 100 de ani, cu cele 752 pagini ale sale, lucrarea lui Keith Jeffery reprezintă un lăudabil efort de a așeza Serviciul Secret de Informații la locul pe care și l-a câștigat în istoria Marii Britanii. (Maria Ilie)

***

Semnalăm o carte cu un titlu incitant: ***Dicționar explicativ – Servicii de informații și de securitate***, avându-i ca autori pe col. (r) Traian Stambert, col. (r) Liviu Găitan și col. (r) Gheorghe Dragu (editura PACO, București, 2010, 451 pp).

Autorii – specialiști ai activității de informații – întreprind o valoroasă operă de pionerat. Explicând cu competență termenii specifici cu care operează intelligence-ul contemporan, ei creează un instrument de lucru pentru cei care activează în domeniile circumscrise *interesului național*, demitizează munca de informații, contribuind la formarea și dezvoltarea unei reale culturi de securitate și –

de ce nu? – deschid drumul pentru un tip de lucrări extrem de importante dar, din păcate, foarte rare la noi.

Salutăm apariția acestei cărți, necesară nu numai pentru specialiști și profesioniști, care au și alte surse de documentare, dar și pentru alte categorii interesate (politicieni, ziariști, cercetători) sau chiar pentru publicul pasionat de lumea serviciilor secrete.

Problematica securității internaționale și naționale, precum și cea de intelligence s-a schimbat dramatic în ultimii 10 ani. S-a produs o globalizare a informațiilor, s-a dezvoltat un nou limbaj și o nouă terminologie de specialitate pe care deja o folosim, fără a ști întotdeauna exact ce înseamnă: securitate/siguranță, securitate internă/ homelandsecurity, activitatea de informații/intelligence etc.

Cartea este structurată original și conține *un dicționar explicativ specific serviciilor* (depășind însă această sferă prin includerea unor termeni din diplomatie sau politologie).

Partea a doua cuprinde un *alt dicționar inedit*, o prezentare a serviciilor de informații și securitate în ordine alfabetică și în acest context o serie de interviuri cu directorii SRI.

Principala calitate a acestui dicționar este aceea de a ridica vălul ce acoperea lumea serviciilor de informații și limbajul specific acestora. Fața reală a acestor servicii a fost multă vreme ascunsă cu scopul evident de a permite speculații, dezinformări sau manipulări.

Dincolo de prezentarea unor structuri sau proceduri, lucrarea are meritul de a demonstra *adevărata eficacitate a serviciilor de informații (intelligence)*.

Remarcăm și dimensiunea educațională a acestui dicționar, în care descrierile sobre și precise sunt completate de un conținut extrem de bogat informativ, oferind o imagine dintre cele mai interesante din spatele frontului invizibil.

Considerăm că această importantă lucrare trebuie să fie luată în considerare, și ca parte a unui *proiect național al educației și culturii de securitate* care să ofere o imagine adevărată a serviciilor de intelligence, fără exagerări și distorsionări ale acțiunile acestora.

Prin acest volum, autorii dezvăluie imaginea universului informațiilor și o pun cu dărnicie la dispoziția noastră a tuturor. (Tiberiu Tănase)

“VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE” – PREZENȚĂ ȘI ECOURI

Revista „Vitrării – Lumini și umbre” continuă să fie primită cu interes în mediile instituționale preocupate de problematica securității naționale, în presa de specialitate precum și în rândul marelui public. Prezentăm pe scurt câteva aspecte relevante selectate în ultimele luni:

- La 25 noiembrie 2010, în aula Universității Româno–Germane din Sibiu, a avut loc lansarea numărului 5 al revistei “Vitrării”, număr care, în evocarea momentului decembrie 1989, abordează cu prioritate evenimentele petrecute în acea perioadă la Sibiu. La această acțiune, organizată în cooperare cu sucursala Sibiu a ACMRR- SRI, au participat col. (r) Filip Teodorescu, președintele Asociației, prof. univ. dr. Cristian Troncotă și Paul Carpen din partea colegiului de redacție.

„Vitrării” în mijlocul studenților sibieni

Evenimentul a fost prezentat pe larg de **cotidianul sibian „Tribuna” din 26 noiembrie 2010**, care menționează, printre altele, că „*Luminile și-au făcut din nou loc în umbrele aduse de mistere, ieri seară, în aula Universității Româno–Germane. Aici, în prezența unui public numeros care a umplut sala, a fost lansat numărul cinci al revistei “Vitrării – Lumini și Umbre”, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații (ACMRR–SRI). Evenimentul i-a adunat la un loc pe toți cei interesați să afle mai multe despre fața mai puțin cunoscută a evenimentelor din România, în special cele care fac referire la Sibiul iernii lui 1989, un subiect amplu tratat în paginile revistei...*”

Pe lângă capitolul care face referire la Sibiul lui 1989, revista le oferă cititorilor posibilitatea de a afla mai multe despre serviciile de informații în capitole precum „Din istoria serviciilor de informații”, „Atitudini și opinii”, „Cultura de securitate” și „Din viața și activitatea ACMRR–SRI”... „Vitrallii – Lumini și Umbre” oferă pe parcursul a 140 de pagini o lectură vie, interesantă și captivantă...”

- **La 24 ianuarie a.c., domnul Iulian Fota, consilier prezidențial, șeful Departamentului Securității Naționale al Administrației Prezidențiale** a transmis președintelui ACMRR-SRI un mesaj de mulțumire pentru *„prilejul de a lectura subiecte interesante, chiar dacă, pe alocuri, întâlnim și accente triste prin prisma cazului «Sibiu»”*.
- **În mesajul primit de la Centrul de Perfecționare Bran al Serviciului Român de Informații** la 20 decembrie 2010 se face referire la faptul că revista „Vitrallii - Lumini și umbre” a reprezentat *„o sursă reală de documentare și acumulare de informații referitoare la istoria națională și la domeniul securității, cu toate componentele sale, membrii consiliului editorial și autorii fiind personalități care au dovedit de-a lungul anilor excelența profesională. Ne permitem să apreciem conținutul veridic și documentat al articolelor, alături de calitatea deosebită a prezentării grafice”*.
- În numărul din 27.10.2010 al ziarului **„Informația zilei” din Satu Mare**, este publicată, sub semnătura Coriolan A., o cronică a numărului 4 al revistei „Vitrallii”, în care se subliniază că acesta *„aduce în atenția cetățenilor o serie de materiale care vin să răspundă la unele întrebări firești... În lipsa răspunsurilor de la guvernanți, cei implicați dau explicații... Lecturând această publicație, aflată la al patrulea număr, veți descoperi multe aspecte din culisele evenimentelor din decembrie 1989 și nu numai”*.

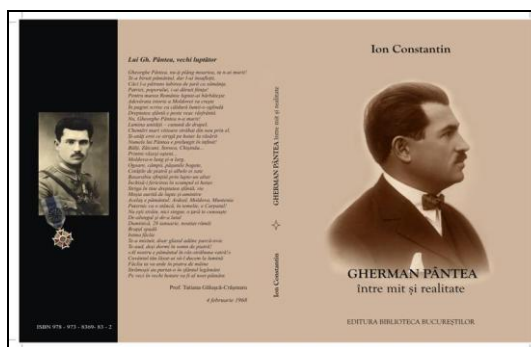
- Cotidianul „**Crai Nou**” din Suceava prezintă, în numărul său din 15.12.2010, numărul 5 al revistei „Vitrării – Lumini și umbre”, sub titlul „*Paradă de 23 August cu... Pamfil Șeicaru*”, ce evocă unul dintre articolele incluse în revistă.
- Cotidianul „**Curierul de Vâlcea**” din 17.12.2010, include articolul „*Lumini*” despre evenimentele din decembrie 1989”, în care jurnalistul Ion Barbu prezintă numărul 5 al revistei, menționând: „*Marea majoritate a articolelor le-am citit, cum se zice, cu sufletul la gură: evocări picante, pagini emoționante cu amintiri despre eroi care nu mai sunt în viață ... sau despre unii care au supraviețuit unor bătălii aspre, pe fronturi invizibile, cu succese și insuccese, ca-n oricare domeniu de muncă.*” Totodată, ziaristul își exprimă speranța că dezvăluirile și mărturiile consemnate „*se vor constitui în marele tom, care alcătuiește Adevărul pentru momentul de cotitură din viața României de mâine.*”
- **Săptămânalul „Amprenta”**, ce apare sub egida IPJ Buzău publică, în numărul 796 (20 decembrie 2010 – 11 ianuarie 2011), articolul intitulat „Revoluția română, în nr. 5 al revistei „Vitrării - Lumini și umbre”, în care jurnalista Valentina Bucur subliniază că „*realizatorii revistei, prin alegerea cu profesionalism a subiectelor, repun în dezbatere ideea de patriotism, aducând, după 20 de ani de la căderea comunismului, un aer benefic de normalitate și din acest punct de vedere*”.

Prezenți în viața și cultura Cetății

- În ziua de 2 noiembrie 2010 a avut loc la Fundația europeană „Nicolae Titulescu” lansarea cărților istoricilor **Cezar Măță**, ***Serviciile secrete ale României în războiul mondial (1939-1945)***, casa Editorială Demiurg, Iași 2010 și Petre Țurlea, ***Carol al II-lea și Camarila Regală***, Editura Semne, București 2010. Prezentarea celor două cărți a fost realizată de George Potra, președintele executiv al Fundației, prof. univ. dr. Ioan Scurtu, dr. Radu Ciuceanu, col. (r) Filip Teodorescu, prof. univ. dr. Cristian Troncotă și prof. univ. dr. Gh. Buzatu.

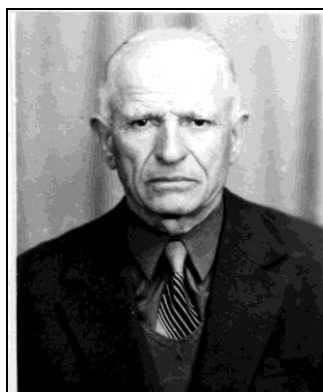

- La Târgul de carte „Gaudeamus”, în ziua de 19 noiembrie 2010 a avut loc **lansarea cărții istoricului Tiberiu Tănase, *Fetele monedei – Mișcarea Legionară între 1941 și 1948***, publicată la editura Tritonic. Prezentarea cărții a fost făcută de academician prof. univ. dr. Dinu C. Giurescu și prof. univ. dr. Cristian Troncotă.
- Tot la „Gaudeamus”, în ziua de 21 noiembrie 2010 la standul editurii Biblioteca Bucureștilor **a fost lansată cartea istoricului Ion Constantin, *GHERMAN PÂNTEA între mit și realitate***, cu o numeroasă participare. Printre vorbitori s-au numărat Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Metropolitane, Mircea Druc, George Potra, Cristian Troncotă, Radu Ciuceanu, ambasadoarea Republicii Moldova la București și Nicolae Mareș, fost ambasador al României în Polonia.
- Semnalăm cu plăcere apariția, la editura Teora, a lucrării prof. univ. dr. Corvin Lupu ***România în 1989. De la revolta populară la lovitură de stat***. Pe parcursul a 328 de pagini, prefăcute de prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, sunt readuse în atenție: modul în care a fost provocată revolta populară, existența unor agenți români ai serviciilor străine de informații pe care s-au bazat organizatorii loviturii de stat, rolul serviciilor străine de informații, rolul Armatei și Securității în evenimente, inclusiv momentul decisiv al loviturii de stat, considerat de autor „mereu prezentat în mod fals, sau voit ignorat”. Reținem sublinierea autorului: „*Am scris această carte fără menajamente față de instituții și persoane, dorind să slujesc doar ADEVĂRUL*”.
- Recent a văzut lumina tiparului volumul colegului și colaboratorului nostru ***V.D. Fulger „Destine ale reginelor frumuseții”*** care, pe parcursul a 21 de capitole prezentând tot atâtea cazuri, impresionează prin densitatea și credibilitatea informației documentare, care relevă că multe dintre deținătoarele titlului de Miss au exploatat acest dar al destinului ca pe o pradă, aruncându-se în viața de după încoronare fără busolă și fără a ține cârma în propriile mâini.

- Sucursala Vrancea a ACMRR – SRI ne semnalează **debutul editorial, la frumoasa vârstă de 90 de ani, al cpt. (r) Mihai Ioan**, membru al Asociației, veteran de război, care a ținut să-și înnobleze aniversarea prin publicarea a două cărți sub același titlu – ***Jurnalul unui veteran*** –

- una dedicată întregii sale existențe, cealaltă închinată tuturor veteranilor de război: celor care mai sunt și celor care au fost, celor care își trăiesc veșnicia în pământul țării pentru care au murit, dar mai ales celor ale căror vieți au rămas risipite de la Prut la Volga, de la Volga la Elba sau din Caucaz, prin Carpați, în Munții Tatra. Este o altfel de carte de istorie, o **istorie trăită** de sutele de mii de români care, începând cu concentrările din 1939 și până în toamna anului 1945 (când s-a încheiat revenirea în țară de pe frontul de vest), au murit, au suferit, au supraviețuit pentru că asta le-a cerut **Jurământul**: să-și apere Patria, cu orice preț... Și asta au și făcut, atunci. Acum, cei care mai sunt, precum ne spune cu tristețe autorul, mai au o singură dorință: *să moară mai înainte de a se întâmpla să vadă, cumva, că totul a fost în zădar*".
- Consiliul local al comunei Cristian (jud. Brașov) a acordat, în toamna anului trecut, colegului nostru, **general de divizie (r) Victor Neculicioiu, titlul de „cetățean de onoare al comunei Cristian”**, pentru „merite excepționale în afirmarea valorilor și idealurilor poporului român”.
  - **Almanahul „Renașterea Buzoiană” pe anul 2011**, care reunește lucrări ale unor scriitori, poeți, ziariști, critici literari din județul Buzău, include și povestirea "De ce are carul patru roate", aparținând colonel (r) Stelian-Corneliu Staicu, precum și articolul de critică literară "Așteptări" al maiorului (r) Marcel Izbășoiu „Chiojdu”, membri ai Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații - Sucursala Buzău.

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR – SRI

- Ședințele Colegiului Central și Consiliului Director au fost consacrate, cu prioritate, organizării activității la nivelul Asociației și al Sucursalelor în temeiul prevederilor noului Statut, validat în luna octombrie 2010 de Judecătoria Sectorului 2 București. Accentul a fost pus pe o mai activă implicare a structurilor Asociației în realizarea obiectivelor stabilite, între care asigurarea protecției sociale a membrilor și apărarea onoarei și a demnității militare și, în acest cadru, continuarea – alături de alte măsuri – a acțiunilor de promovare a culturii de securitate.
- Sucursalele Asociației au organizat și în acest trimestru – devenind o practică în activitatea lor –, frumoase momente festive pentru cadrele militare în rezervă și în retragere ajunse la vârste începând cu 65 de ani, în semn de apreciere și respect pentru activitatea depusă în serviciul Patriei.
- La sfârșitul lunii octombrie 2010 a avut loc la complexul Căciulata, în organizarea colegiului nostru col. (r) Ștefan Mutu, reuniunea aniversară a absolvenților școlii militare de ofițeri de informații de la Băneasa, promoția 1965, prima promoție care, concomitent, a absolvit și facultatea de drept. Evenimentul, onorat cu prezența domnului general colonel (r) Iulian Vlad, fost șef al școlii și șef al Departamentului Securității Statului, a constituit un emoționant prilej de revedere, după 45 de ani, a membrilor promoției.
- În conformitate cu prevederile Statutului și potrivit Hotărârii Colegiului Central, în ziua de 14 mai 2011, va avea loc Adunarea Generală pentru alegerea noilor organe centrale de conducere ale Asociației (Consiliul Director, președinte și Comisia de cenzori). Pe un asemenea fond, în lunile februarie și aprilie vor avea loc reuniuni ale Colegiului Central, care va analiza modul de îndeplinire a obiectivelor stabilite și a măsurilor din Planul de activități, precum și asigurarea protecției sociale, apărarea onoarei și demnității membrilor Asociației.

Col. (r) Gheorghe Trifu
Secretar general ACMRR - SRI